

Стефан Маллярме
ПОЕЗІЇ



POÉSIES

Stéphane Mallarmé

diasporiana.org.ua

Стефан Маллярме
ПОЕЗІЇ



POÉSIES
Stéphane Mallarmé

diasporiana.org.ua

Ім'я Стефана Маллярме, одного з найвизначніших французьких поетів другої половини минулого сторіччя й провідного символіста в світовій літературі, українському читачеві було відоме вже давно. Першим українським перекладом з його творів були його "Цвіти" (*Les Fleurs*), що з'явилися ще в 1903 р. у книзі Василя Щурата "Поезія XIX віку". Але приблизно 30 років згодом інший твір Маллярме—його відомий сонет, який у багатьох дослідників та перекладачів часто виступає під назвою "Лебідь", став причиною справжньої трагедії, а разом з тим і *лебединою піснею* цілого нового літературного напрямку в українській літературі, т. зв. неоклясицизму. За ремінісценцію з "Лебедя", що її створив неоклясик Михайло Драй-Хмара, цього останнього було обвинувачено в найрізноманітніших гріхах супроти ідеології й політики сталінського режиму в Україні. Незабаром М. Драй-Хмара і більшість його спільників та прихильників були заарештовані й вислані в північні табори, де вони загинули в льодах, значно жорстокіших, ніж ті, що їх зобразив у своїм сонеті Маллярме.

Однак у п'ятдесятих роках на еміграції група українських літературних діячів знову серйозно захопилася перекладанням творів автора знаменитого "Лебедя", хоч її корисна й давно очікувана робота не дала тоді помітних результатів, особливо у зв'язку з передчасною смертю її найбільшого ентузіяста проф. Володимира Державина.

Тому є підстава твердити, що цей перший повний український переклад "Поезій" С. Маллярме, поданий тут у двомовному виданні, є справді небуденним досягненням українського мистецького слова у рамках тривалої вже його традиції освоювання дорогоцінної творчої спадщини прославленого французького поета-символіста.

CANADIAN INSTITUTE OF UKRAINIAN STUDIES PRESS
UNIVERSITY OF ALBERTA
AND
UKRAINIAN STUDIES AND RESEARCH ENDOWMENTS
UNIVERSITY OF OTTAWA

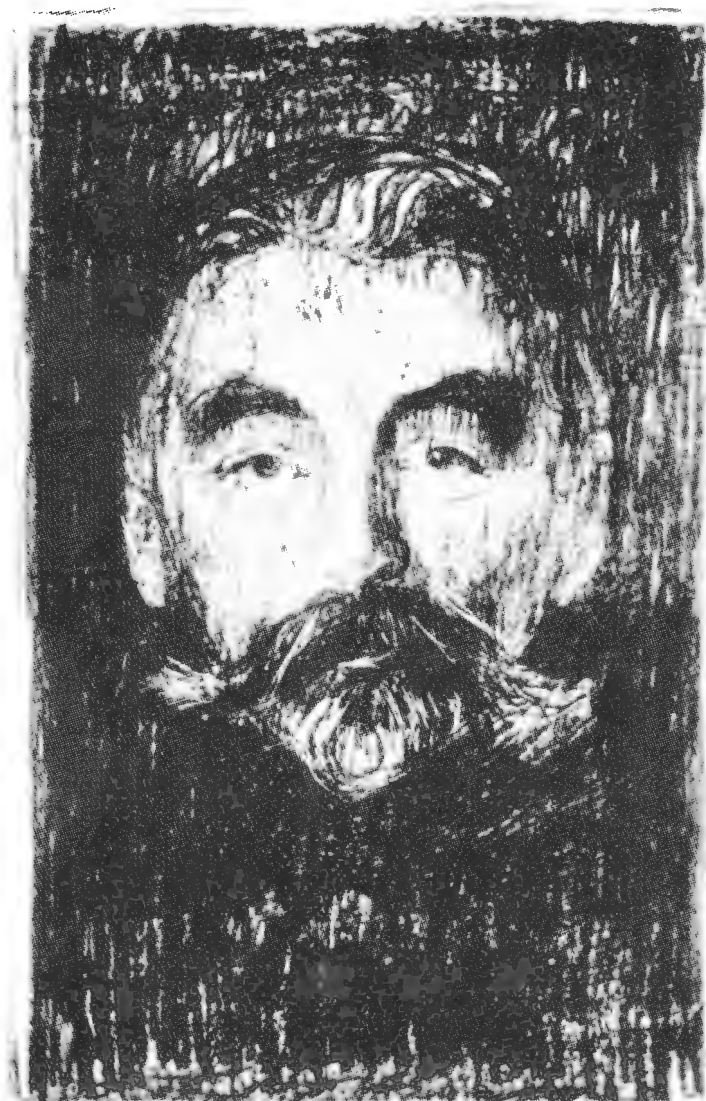
SERIES IN CONTEMPORARY UKRAINIAN LITERATURE

Editorial Committee

Oleh S. Ilnytskyj (Chairman, University of Alberta)

Irena R. Makaryk (University of Ottawa)

Danylo Husar Struk (University of Toronto)



**Стефан Маллярме
у виконанні Едварда Мунка
(літографія, 1896 р.)**

Stéphane Mallarmé

P O É S I E S

**Traduction ukrainienne
avec préface et notes**

par

Oleh Zujewskyj

**Editions Institut Canadien d'Etudes Ukrainiennes 1990
Université de l'Alberta**

**Les Fonds de recherche et d'études ukrainiennes
de l'Université d'Ottawa**

Стефан Маллярме

П О Е З І Ї

Переклад, передмова і примітки

Олега Зуєвського

Видавництво Канадського інституту українських студій 1990
Альбертський університет

Фонди українознавчих студій та досліджень
при Оттавському університеті

Copyright © 1990 Canadian Institute of Ukrainian Studies Press
352 Athabasca Hall
University of Alberta
Edmonton, Alberta
Canada T6G 2E8

Données de catalogage avant publication (Canada)

Mallarmé, Stéphane, 1842-1898.
Poésies = Poezii

Texte en français et en ukrainien.

Publ. en collab. avec: Fonds de recherche et d'études ukrainiennes,
Université d'Ottawa.

Illustré par: Henri Matisse.

ISBN 0-920862-70-5

1. Mallarmé, Stéphane, 1842-1898—Traductions, ukrainiennes.
I. Matisse, Henri, 1869-1954. II. Université d'Ottawa. Fonds de
recherche et d'études ukrainiennes. III. Titre. IV. Titre: Poezii.
PQ2344.A585 1990 841'.8 C90-091544-7

All rights reserved.

**No part of this publication may be produced, stored in a retrieval
system, or transmitted in any form or by any means, electronic,
mechanical, photocopying, recording or otherwise without the prior
permission of the copyright owner.**

Cover design: Steve Tate

Printed in Canada

ПОДЯКА

Обидва видавництва висловлюють свою подяку Чикагському Інституту мистецтва за дозвіл на використання репродукцій ілюстрацій Анрі Матісса з книги "Poésies de Stéphane Mallarmé" (в-во Скіра і т-во, Льозанна, 1932):

Faun and nymphs
Girl wearing large hat
Une négresse
Flowers
Boat at sea
Female nude lying in the grass
Two nude girls, one arranging the other's hair
Two nymphs
Dancing figure
Nymph and satyr
Faun with grapes
Path in a wood
Woman with fan
Swan
Head of a girl, her hair undone
Edgar Allan Poe
Charles Baudelaire
Seated female nude

Усі ці ілюстрації виконані на японському папері й подаровані Чикагському інституту мистецтва 1946 р., щоб ушанувати пам'ять А. Пітера Дюї.

TABLE DES MATIÈRES

Préface	1
Salut	16
PREMIERS POÈMES	
Le guignon	18
Apparition	24
Placet futile	26
Le pitre châtie	28
DU PARNASSE SATYRIQUE	
<i>Une négresse par le démon secouée...</i>	30
DU PARNASSE CONTEMPORAIN	
Les Fenêtres	32
Les Fleurs	36
Renouveau	38
Angoisse	40
<i>Las de l'amer repos où ma paresse offense...</i>	42
Le Sonneur (sonnet irrégulier)	44
Tristesse d'été	46
L'Azur	48
Brise marine	52
Soupir	54
Aumône	56
Don du Poème	58
AUTRES POÈMES	
Hérodiade	
I. Ouverture	60
II. Scène	66
III. Cantique de saint Jean.....	78

З М І С Т

	Стор.
Передмова. Стефан Маллярме	1
Тост	17
ПЕРШІ ПОЕЗІЇ	
Неталан	19
З'ява	25
Даремне послання	27
Покараний актор	29
ІЗ САТИРИЧНОГО ПАРНАСУ	
"Пойнята демоном..."	31
ІЗ СУЧАСНОГО ПАРНАСУ	
Вікна	33
Квіти	37
Відновлення	39
Розпука	41
"Спочинком знуджений..."	43
Дзвонар	45
Літній смуток	47
Блакить	49
Морський вітер	53
Зідхання	55
Милостиня	57
Подарунок поеми	59
ІНШІ ПОЕТИЧНІ ТВОРИ	
Іродіяда	
I. Увертюра	61
II. Сцена	67
III. Пісня святого Івана	79

L'Après-Midi d'un Faune (églogue)	82
La Chevelure	90
Sainte	92
Toast funèbre, à Théophile Gautier	94
Prose (pour des Esseintes)	98
Éventail (de Madame Mallarmé)	102
Autre Éventail (de Mademoiselle Mallarmé)	104
Éventail	106

FEUILLETS D'ALBUM

Feuillet d'album	108
Remémoration d'Amis belges	110
<i>Dame sans trop d'ardeur à la fois enflammant...</i>	112
<i>O si chère de loin et proche et blanche...</i>	114
Rondels	
I. <i>Rien au réveil que vous n'avez...</i>	116
II. <i>Si tu veux nous nous aimerons...</i>	118

CHANSONS BAS

I. Le Savetier	120
II. La Marchande d'herbes aromatiques	122
III. Le Cantonnier	124
IV. Le Marchand d'ail et d'oignons	124
V. La Femme de l'ouvrier	124
VI. Le Vitrier	124
VII. Le Crieur d'imprimés	126
VIII. La Marchande d'habits	126
Billet à Whistler	128
Petit air	
I. <i>Quelconque une solitude...</i>	130
II. <i>Indomptablement a dû...</i>	132
Petit air (guerrier)	134

PLUSIEURS SONNETS

I. <i>Quand l'ombre menaça de la fatale loi...</i>	136
II. <i>Le vierge, le vivace et le bel aujourd'hui...</i>	138
III. <i>Victorieusement fui le suicide beau...</i>	140
IV. <i>Ses purs ongles très haut dédiant leur onyx...</i>	142

Пополудень Фавна	83
"Волосся..."	91
Свята	93
Надгробне слово	95
Проза для дез Ессента	99
Віяло пані Маллярме	103
Інше віяло панни Маллярме	105
Віяло	107

СТОРІНКИ З АЛЬБОМУ

Сторінка з альбому	109
Згадка про бельгійських друзів	111
Сонет ("Не мавши запалу о Пані що фарбує...")	113
Сонет ("Чи дальня ти чи ні, чи сяєш світлом сталим...")	115
Ронделі	
I. "Збудившись мала ти в очах..."	117
II. "Любімось коли хочеш ти..."	119

ПРОСТАЦЬКІ ПІСНІ

I. Полатайко	121
II. Продавчиня ароматичних трав	123
III. Брукувальник	125
IV. Продавець часнику й цибулі	125
V. Жінка робітника	125
VI. Скляр	125
VII. Продавець газет	127
VIII. Лахмітниця	127
Лист до Вістлера	129
Арієти	
I. "Це самота либонь..."	130
II. "Коли моя надія..."	133
Арієта (Войовнича)	135

КІЛЬКА СОНЕТІВ

I. "Як темрява грозу своїм законом кине..."	137
II. "Веселий, радісний і неповторний день..."	139
III. "Втік самогубства шал, мов хвиля океану..."	141
IV. "Тривога уночі цю лампу досягла..."	143

HOMMAGES ET TOMBEAUX

Sonnet (Pour votre chère morte, son ami)	144
Le Tombeau d'Edgar Poe	146
Le Tombeau de Charles Baudelaire	148
Tombeau (de Verlaine)	150
Hommage (à Richard Wagner)	152
Hommage (à Puvis de Chavannes)	154
<i>Au seul souci de voyager...</i>	156
<i>Toute l'âme résumée...</i>	158

AUTRES POÈMES ET SONNETS

I. <i>Tout Orgueil fume-t-il du soir...</i>	160
II. <i>Surgi de la croupe et du bond...</i>	162
III. <i>Une dentelle s'abolit...</i>	164
<i>Quelle soie aux baumes de temps...</i>	166
<i>M'introduire dans ton histoire...</i>	168
<i>A la nue accablante tu...</i>	170
<i>Mes bouquins refermés sur le nom de Paphos...</i>	172

NOTES	175
-------------	-----

УШАНУВАННЯ Й ГРОБНИЦЬ

Сонет (Вашій померлій пані - її приятель)	145
Гробниця Едгара По	147
Гробниця Шарля Бодлера	149
Гробниця (Верленова)	151
Ушанування (Ріхарда Вагнера)	153
Ушанування (Пувіса де Шаванна)	155
"Лиш ради виправи на трасу..."	157
"Душа вся висловлена в димі..."	159

ІНШІ ПОЕЗІЇ ТА СОНЕТИ

I. "Чи Гордощі димлять угору..."	161
II. "Піднята з вигнутого споду..."	163
III. "Фіранка хмарою зникає..."	165
"Чи шовк отой, що сяяв цілий вік..."	167
"В твою історію для мене..."	169
"Затятий хмарою мов ніч..."	171
"На слові Пафос я старі закрию книги..."	173

ПРИМІТКИ	175
----------------	-----

Маллярме — незрозуміла. А, мабуть, найвидатніший майстер російської герметичної поезії Йосип Мандельштам, приступивши колись до перекладання творів Маллярме, не добився з того жодних результатів і облишив свій намір, бо, як розповідає його дружина, прийшов до висновку, що Маллярме був лише жартівником, себто — що він попросту збиткувався над своїм читачем, та й тільки.³ Останній приклад не позбавлений спеціального інтересу. Адже Й. Мандельштам належав до тих людей, для яких завдання пересягнути широке поле незадрукованого паперу, що ним (за власним висловом Маллярме) оригінальна поезія відокремлена від усієї раніше читаної літератури, не повинне було здаватися надто тяжким. Але, як бачимо, сила традиції та панівної opinio часто-густо буває необмеженою.

Звичайно, не всі так ставилися до цього найшляхетнішого (Луначарський!) лицаря поезії. Ще задовго до організації знаменитих літературних вечорів на rue de Rome у Парижі, де він мав звичку провадити незрівнянно цікаві теоретичні бесіди зі своїми відвідувачами, Маллярме підтримував тісні творчі зв'язки з багатьма активними діячами сучасного йому французького письменства. Ці зв'язки постійно зростали на базі його співпраці з "Сучасним Парнасом", а також через велике зацікавлення його поетичною продукцією, яка в другій половині 70-х років почала вважатися за зразок для кожного, хто хотів прислужитися своїм талантом розвитку модернізму в літературі та мистецтві. Серед постійних прихильників Маллярме, до яких належала й чимала кількість його пізніших послідовників, у Франції можна назвати таких поетів і письменників, як Вільє де Ліль Адам, Поль Верлен, Франсуа Коппе, Фредерік Містраль, Жюль Ляфорг, Жюль Леметр, Поль Фор, Жан Мореас, Андре Жід, Поль Валері і багато інших. Особливо у 80-90-их роках минулого сторіччя, коли європейський символізм досягнув свого апогею, з'явилося чимало ентузіастів поетичної манери Маллярме і в інших країнах — у Бельгії (Жорж Роденбах, Еміль Вергарн), в Англії (Артур Саймонс, Алджернон Чарльз Свінберн), в Німеччині (Стефан Георг), в Польщі (Вацлав Роліч-Лідер), у Росії (Іннокентій Анненський, Валерій Брюсов). Майже всі вони, а зокрема ті, кому довелося особисто побувати на "літературних вівітрках" у паризькому мешканні Маллярме, присвятили йому повні захоплення сторінки спогадів та спеціальних есеїв, що в них образ "короля поетів", на якого С. Маллярме було обрано після смерті Верлена у 1896 році, постає надзвичайно симпатичному і пройнятому найглибшою повагою до Майстра окресленні. Сюди передусім належать

³ Надежда Мандельштам, "Воспоминания" (Нью-Йорк, 1970), стор. 258.

з фотографічною точністю зроблені талановиті описи його щоденного побуту, а також поведження під час вітвіркових дискусій на rue de Rome, що ми їх подибуємо в "Еліті" (1899) Ж. Роденбаха та журнальних статтях однолітка Маллярме — Франсуа Коппе.

В широко відомій збірці есеїв "Символістичний рух у літературі", яка мала великий вплив на творчість В.Б. Єйтса і Т.С. Еліота, А. Саймонс, один з перших в Англії, подав вельми захоплену характеристику поезії Маллярме, особливо раннього періоду, включно з "Пополуднем Фавна" та "Іродіядою". Саймонс, до речі, підкреслив той факт, що Маллярме був темним "не стільки через те, що він відмінно писав, як тому, що він мислив відмінно від решти людей".⁴ Окремі літератори вдавалися також до чисто естетичного принципу, щоб захистити перед традиційною критикою респектованого ними Майстра. «... якби мене запитали, — говорив, наприклад, інший англієць, Едмунд Госс, автор статті "Стефан Маллярме", в якій він бере під розгляд трудність еклоги "Пополудень Фавна", — чи це знамените чудо незрозумілості насправді приносить мені задоволення, я б рішуче відповів, що — так. Я навіть уявляю, що я одержую від нього таке ж виразне й сильне враження, як те, що його хотів викликати Маллярме".⁵

В даному випадку особливо характеристичними видаються нам розважання прославленого письменника Анатолія Франса. Не будучи сам символістом і навіть абияким прихильником цього напрямку в літературі, він часто з великим захопленням висловлювався про Маллярме як автора "чудових і таємничих пісень" (*chansons exquises et mystérieuses*).⁶

Він беззастережно відкидав усяку думку про те, що С. Маллярме нібито навмисне робив свої твори незрозумілими та через пиху оповив себе туманом. Причину незвичайности автора "Пополудня Фавна" він радше вбачав у його світогляді, себто в тому, що Маллярме, цей першорядний логік, як гадає Франс, був послідовником філософії платонізму, звідки, мовляв, походить і його теорія відповідностей ("*correspondances*") та аналогій.

На переконання А. Франса, висловлені в його статті "Стефан Маллярме: Вірші й проза", що була написана у зв'язку з появою названої

⁴ Arthur Symons, "The Symbolist Movement in Literature" (Лондон, 1899), стор. 118.

⁵ Edmund Gosse, "French Profiles" (Лондон, 1913), стор. 315.

⁶ Тут і далі цит. за виданням: Anatole France, "Oeuvres complètes: La Vie littéraire", III (Париж, 1949), стор. 227-234.

збірки в 1893 році, "Пополудень Фавна" Маллярме, а разом з ним й "Тродіяда", мають у собі певні труднощі для розуміння місця, але "це не означає, — каже він, — що я, як дурень, уявляю, буцімто незрозуміле для мене є незрозумілим узагалі". Далі Франс заявляв, що якби в нього знайшлася нагода, то він, докладніше проаналізувавши "Пополудень Фавна", написав би до цього твору коментар томів на два in-8°, і це було б для нього найприємнішим заняттям. "Але чи треба, зрештою, аж так докладно розуміти, щоб любити? — питається він своїх читачів. — Хіба подекуди таємниче не виступає у змові з поезією? Був час, коли я вимагав од віршів точного сенсу. Я втішався ними при допомозі не самих тільки почуттів. Це була помилка. Згодом я збагнув, що нема потреби просити у розуму санкції на те, щоб одержати насолоду від будь-чого".

Однак справді об'єктивна і висока оцінка творчості Маллярме змогла оформитися лише в найновішу добу — протягом останніх десятиріч, коли появились відомі дослідження Анрі Мондора («Життя Маллярме», 1941), Шарля Морона ("Темний Маллярме", 1941; "Вступ до психоаналізи Маллярме", 1950, американське англomовне видання — 1963), Ж.П. Рішара ("Уявний світ Маллярме", 1961), семитомове видання К.П. Барб'є "Документи Стефана Маллярме" (сьомий том надрукований у 1980 році), монументальна праця Курта Вайса "Маллярме" (друге видання, 1952), а також добре коментовані переклади на англійську, німецьку, еспанську та інші мови, dokonані переважно кращими майстрами перекладацького мистецтва у відповідних літературах. У зв'язку з цим приблизно 20 років тому почали з'являтися й курйози нашого часу. Коли нарешті такі видатні індивідуальності, як Жан Поль Сартр, визнали Маллярме за найбільшого поета Франції, навіть у радянському літературознавстві опінія про "одного з перших теоретиків декадентського напрямку — символізму", який, ще згідно з твердженням другого видання "Большой советской энциклопедии", виступав "проти демократичної поезії", кардинально змінилася. Тож уже в "Краткой литературной энциклопедии" (т. 4, Москва, 1967) під відповідним гаслом читаємо: "Маллярме, що його буржуазна критика сприймала колись як символістичного естета, може вважатися за одного з попередників сучасної французької прогресивної поезії, який певною мірою підготував її поворот до реалізму в 40-х pp." Воістину — habent sua fata libelli!

II

В Україні честь першого перекладача Маллярме належить Василеві Щуратові, перекладацька продукція якого охоплює велику кількість творів найрізноманітніших письменників та поетів світової літератури. Чималу увагу серед них він уділяв і модерністам. Тому цілком природно, що в його книзі "Поезія XIX віку" (Львів, 1903, стор. 54-55) ми знаходимо також і переклад "Квітів" (у Щурата — "Цвіти") Маллярме, де подано таку примітку про їх автора (правопис дещо змінений): "С. Маллярме (1842-1897) [sic!], творець школи символістів, якій почин дає його поема "L'Après-midi d'un faune". В ній зазначив він свою головну тенденцію — ярке відрізнєння мови в'язаної від нев'язаної. Свої теоретичні погляди виловив в "Divagations". Оголосив "Vers et prose Florilège" і т. п." На жаль, з останньою назвою (слово *florilège* може означати невеличку збірку віршів) у В. Щурата трапилася якась помилка, бо серед публікацій Маллярме не було такого видання. Що ж до виразу про *в'язану* та *нев'язану* мову, то в даному випадку Щурат, треба гадати, має на увазі часті твердження тодішньої літературної критики про запровадження, мовляв, передусім французькими символістами вільного вірша (*vers libre*) і так званого ще *полегшеного* вірша (*vers libéré*), яке, однак, зокрема у галузі *vers libéré*, характеристичного, можливо, тільки для Поля Верлена, нічого надто нового у французьку версифікацію не вносило (хібащо прийняття *гіятуса* та неточні рими), тож вона й далі залишалася в межах класичної та романтичної традиції. Щирий послідовник Маллярме Поль Валері, як відомо, пізніше ще з більшим ентузіазмом ставився до уникання *гіятуса*, вважаючи пов'язану з цим тяжку часом працю за одну з найвищих насолод творчої активності поета. Отже й гнучкі та прозорі олександрини "Пополудня Фавна", можна сказати, течуть здебільшого в традиційному річищі. А ще більше це стосується "Квітів", перекладених Щуратом. Ось цей переклад (його правопис також дещо наближений до сучасного):

Із сніжно-срібних хмар, якими неба звід
заблис у перший день, і з біля зір пречистих
Ти, Боже, дав землі, котра не знала бід
в час непорочности, чар цвітів срібнолистих:

нарцизи з повабом їх лебединих ший,
і той божественний лавр позаземних духів,
мов серафима перст у білості своїй
рожевий в розблисках рум'яних ранніх пухів,

барвистий гіяцинт і міртів сніжний чар,
і рожу, що цвіте, мов женських тіл примана,
Іродіяду ту, що мече цвітам жар,
яку щоднини кров багром вбирає зрана.

Лілею ти создав, цвіт болю, горя цвіт,
Що лиш колишеться на океані суму
і личко верне все із мряки на блакит,
до місяця, що вбравсь в засльозену задуму.

Осанна, Отче наш! звук арф і фіміям
Тобі за вертоград, за наших сліз наград!
Осанна!.. б'є луна до тих містичних брам,
де німби ясности очам дають відряду.

Та більше, Отче наш, дяка тобі від нас
за те, що дав єси землі ту чашу цвіту,
яка містить бальзам для сильних душ на час,
коли наввіряться їм вже служити світу.

Якщо б довелося зводити зі Щуратом спір про неточності, яких він допустився у даній версії одного з ранніх віршів Маллярме (тут у поета, до речі, вперше з'являється образ Іродіяди), то йому можна було б закинути хіба тільки те, що він у двох останніх її строфах (а в зв'язку з цим — і в усьому вірші) замінив звертання до "Notre Dame" зовсім не відповідним для ідеї Маллярме виразом "Отче наш". Автор тут перейнятий образом Божої мудрости, що існувала "спервовіку" (див. "Книгу приповістей Соломонових", особл. VII, 4 й далі; VIII, 27-30), який і треба було за всяку ціну зберегти. Решту ж образів він відтворив досить точно, а в окремих випадках, як от у виразі "Лілею ти создав, цвіт болю, горя цвіт", йому вдалося добитися навіть своєї конгеніяльної інтерпретації.

1926 року в журналі "Червоний шлях" з'явився блискучий переклад найпопулярнішої колись (після так зв. "Лебедя") поезії С. Маллярме "Морський вітер" ("Всі книги читано, і плоть моя смутиться ...") пера М. Рильського. Надрукований пізніше, з кількома стилістичними виправленнями, в його збірці "Гомін і відгомін" (1929), він, можна гадати, плянувався також і для антології французької поезії, про яку розповідає Юрій Клен (інший перекладач Маллярме — автор перекладу його вірша "Apparition") у своїх "Спогадах про неоклясиків". У зв'язку з тим, що саме неоклясики підготовляли цю антологію до друку, київські

держлітвидавці відмовилися її опублікувати, коли в 1928-29 роках зчинився великий галас прорежимної критики з приводу надрукованих у "Літературному ярмарку" "Лебедів" Михайла Драй-Хмари. Як відомо, подаючи різні вияснення невгамовній рептильній критиці про походження "підозрілих" мотивів у його сонеті, М. Драй-Хмара помістив у четвертій книзі "Літературного ярмарку" (1929) і принципово точний переклад сонета Маллярме "Краси пречистої безсмертний гордий син..." (*Le vierge, le vivace et le bel aujourd'hui...*). В результаті — обидва ці сонети стали "лебединою піснею" як самого М. Драй-Хмари, так значною мірою й усього неоклясичного руху, обвинуваченого в контрреволюційних ухилах. Смішно нам тепер ставити питання про те, чи справді згадані два сонети — переклад і ремінісценція з Маллярме — мали в собі щось загрозливе для "революції". А втім, можливо, й мали! Тут пригадується один з парадоксів Володимира Державина, який заявив колись у приватній розмові, що, мовляв, якби С. Георге не забороняв був публікувати своїх творів у популярніших виданнях та літературних антологіях, то в Німеччині до жодного нацизму ніколи б і не дійшло.

Стосовно ж самого перекладу знаменитого сонета Маллярме треба сказати, що так як і поезія "Квіти" в перекладі В. Щурата, він не достатньо адекватно передає основну думку французького оригіналу. Справа в тому, що в розглядуваному вірші Маллярме не говорить, як це здавалося Драй-Хмарі, "про марне намагання розуму вирватися з кайданів дійсності".⁷ Хоч конфлікт між розумом і дійсністю в ньому насправді представлений, але він виявляє себе уже, сказати б, після того, як розум скорився дійсності, себто повірив у реальність (хоч вона позбавлена змісту, "порожня"), і вона мстить на ньому своєю зимою, своєю кригою. Від неї, згідно з первотвором, даремно сподіватися, щоб вона в образі "пречистого, радісного і неповторного дня" пододала "крилом своїм зухвалим" це "мертве озеро". Однакова з нею білість-безплідність лебедя, той факт, що він "власним голосом, ніколи не луналим", не виспівав, чи то — не вифантазував ("Фантазіє! Ти — сило чарівна, Що збудувала світ в порожньому просторі..."), — писала майже в той самий час Леся Українка для себе іншої, справжнішої дійсності — є єдиною причиною його загибелі у пазурах засніженого небуття. Отже, помилкою М. Драй-Хмари, як пізнішої Миколи Терещенка ("Сузір'я французької поезії", 1971), була заміна підмета в першому катрені сонета: замість "пречистого, радісного і неповторного дня" — у них в активній ролі тут виступає лебідь, що й робить його якимсь "борцем" та "дерзальником" (основна тема "Лебедів" Драй-Хмари).

⁷ Див.: В. Порський, "Лебединий спів", "Київ", ч. 1, 1951, стор. 37.

Відповідну концепцію обидва перекладачі, здається, запозичили у В. Брюсова, з "Лебедем" якого, перекладеним ще 1913 року, українські версії Драй-Хмари й Терещенка мають багато спільних рис. Для порівняння вистачить навести тільки перші катрени усіх трьох версій:

Брюсов

Бессмертный, девственный, властитель красоты,
Ликующим крылом ты разобьешь ли ныне
Былое озеро, где спит, окован в иней,
Полетов ясный лед, не знавший высоты

Драй-Хмара

Краси пречистої безсмертний гордий син,
ударом п'яних крил чи ти розіб'єш нині
забуте озеро, де покриває іній
прозорий зльотів лід, що не дійшли вершин?

Терещенко

Безсмертний, чарівний, скажи, невинний, ти
Ударами крила чи зможеш розламати
Це озеро міцне, де мріє крізь загати
Прозорих зльотів лід, у сяйві красоти!

Справді активним творцем своєї долі виступає у Маллярме інший — людський геній — в сонеті "Як темрява грозу своїм законом кине...". Він, не схилиючися перед підступною реальністю, створив свою власну, щоб "заля королю (очевидно, уявному колись, на думку поета, Панові всесвіту, — О.З.) прибралася пуста" і безмежні простори були осяяні не мертвими світилами, а "розгуляною зорею", людською землею. Цей засадничий оптимізм (у порівнянні, наприклад, із "Жалібним маршем на смерть землі" Жюль Ляфорта, теж у перекладі Драй-Хмари) оснований на своєріднім суб'єктивнім ідеалізмі Маллярме, який, мабуть, і став причиною того, що згаданий уже Й. Мандельштам не сприйняв його творчости з будь-яким зацікавленням. Натомість Ж.П. Сартр розпізнав у ній ті елементи думання, що найближче відповідають його власній концепції екзистенціалізму (див. його передмову в книзі: Stéphane Mallarmé, Poésies, Париж, 1945).

Наприкінці 40-их і в першій половині 50-их років перекладанням С. Маллярме захопилися у нас на еміграції Володимир Державин та Ігор Костецький. Переклади В. Державина, що час від часу друкувалися в поточній пресі, принагідно — в супроводі коротких коментарів, майже поспіль залишилися непоміченими через виключну своєрідність

мовних експериментів, на яких вони були побудовані. Для перекладача В. Державина в його численних віршованих версіях з Едгара По, Оскара Вайлда, Поля Валері, Стефана Маллярме та інших поетів головним естетичним складником була сама тільки штучність його майже травестійно-бурлескної мови. Це усувало всяку можливість бодай поверхово відчутого контакту з первотвором, оскільки його власні стилістичні, а тому почасти й змістові елементи потопали в постійних словникових та фразеологічних "винаходах" (Ів. Кошелівець) перекладача. Щождо Костецького, якому належить перший переклад "Пополудня Фавна" на українську мову, то він своїх перекладів ніколи не друкував, плянувавши, здається, переробити їх у згоді зі своїми протягом довгих років оформлюваними перекладацькими принципами.

III

В докладнішій перегляді зв'язків української літератури з поезією С. Маллярме треба було б зупинитися також і над її впливами на оригінальну творчість багатьох наших поетів, серед яких з даного приводу найчастіше згадуються імена Миколи Вороного, Дмитра Загула, Якова Савченка, М. Драй-Хмари, а також Максима Рильського. На жаль, ми не маємо змоги братися до чогось подібного в цій короткій передмові, крім хіба висловлення думки, що наведений вище список є всі підстави розширювати, а не звужувати, як це досі робили окремі українські літературознавці. Про Рильського, наприклад, покійний Євген Маланюк писав наступне (див. його "Думки про М. Рильського", "Київ", ч. 4, 1951, стор. 187): "Навіть не будши маллярмістом, можна з певністю сказати, що на поезіях Рильського Маллярме майже не позначився". Тяжко погодитися з таким апріорним твердженням. Бо хоч справді не треба бути конче "маллярмістом" для того, щоб мати якусь підставу його (таке твердження) зформулювати, але принаймні загальне ознайомлення з поетичним доробком С. Маллярме для цього потрібне. Інакше на кожному кроці траплятимуться помилки. Для ілюстрації досить навести тільки окремі приклади з творчости Миколи Зерова, яка через свою, здавалося б, послідовнішу "неокласичність" ще більше, ніж поетична спадщина Рильського, мусіла бути вільною від усяких зближень з герметичними засобами Маллярме.

Безперечно, не треба цього питання плутати зглибшою залежністю Зерова від символізму взагалі, що про неї також у В. Державина зустрічаємо виразні вказівки. "... основна стилістична лінія Зерова, —

писав він, наприклад, у передмові до *Sonnetarium*'а — ... це є вбирання в український неокласицизм... справжніх артистичних досягів символістичної і, меншою мірою, імпресіоністичної лірики, перетворюючи їх на ліричну тональність епічної, в основному — віршованої мініатюри".⁸ Але якщо розглядати докладно такі його дискусійні (бо вони викликали багато різних тлумачень) сонети та окремі вірші, як "Оі triakonta", "О як мене втомили рядки готичних літер...", "Тут Теплий Олексій...", а зрештою, і всі ті вірші, що їх В. Державин перераховує в цитованій статті, говорячи про "символічні компоненти в стилі Зерова" ("Сон Святослава", "Двері у стіні", "Данте" та ін.), то легко можна знайти в них образи та засоби цілком "маллярмістичного" характеру. Часто подибуються також і виразні тематичні збіги в обох поетів. Скажімо — "l'espace" ("всесвіт без кінця") у Маллярме, який стежить за новою містерією землі, що її людський "геній засвітив", цілком узгоджується з ідеєю рядків Зерова у його "Космосі" (основні образи цього сонета, щоправда, запозичені безпосередньо зорієнтальних творів Анрі Казаліса, близького приятеля С. Маллярме):

І людська творчість споруджає міт
Під саме небо, зорями розшите.⁹

Але найбільш цікавою треба вважати подібність двох віршів-олександрин у Зерова і Маллярме, які ми й подаємо тут для порівняння. У Зерова — це його незаперечний шедевр "Праосінь":

Як ніжна праосінь, ти йдеш моїми снами,
Мов китиці калин, рожевієш устами.
Очима темними, мов вереснева ніч,
Округлістю тьмяних, алябастрових пліч
Ти невідступно скрізь з моїми почуттями.
Проміння слів твоїх стоцвітними огнями,
Стожарами мені горить у далині...
Ти давню праосінь нагадуєш мені,
Ширококолий степ, бліді свічада ставу,
Берегових грабів грезет і злотоглави,

⁸ Див.: Микола Зеров, "Sonnetarium", Берхтесгаден, 1948, стор. 31.

⁹ Там же, стор. 73.

Повітря з синього і золотого скла
І благодатний дар останнього тепла.¹⁰

У Маллярме — теж широко відома олександрина, під назвою "Soupir"
("Зідхання"):

До тебе мчить мій дух, о сестро, до чола,
Де осени печаль смаглява пролягла,
І янгольських очей — небес ясного раю,
Неначебто в саду, зажуренім без краю,
Незразно шле фонтан зідхання у блакити
— Блакить жовтневих днів, що стомлена лежить,
Відбившися в ставках, ще повних світла вчора,
Де листя подалась тепер іржава змора
І зимну борозну прорізав буревій,
Щоб сонце кинуло вздовж неї промінь свій.

Коли порівняємо вірш "Праосінь" Зерова з рештою його поетичного доробку, то зауважимо, що він сильно відрізняється від усього того, що цей видатний поет за ціле життя своє написав. Найбільше впадає у вічі образ якоїсь таємничої жінки, що, нагадуючи поетові "давню праосінь", проходить його снами. І хоч у Зерова мотив сну зустрічається вельми часто, однак тут він не такий, як у інших випадках. Тут даний мотив переростає у щось подібне до постійної одержимості. В усякому разі — це мусіло бути якесь таке тривале й обвіяне чарами почуття, про яке ми нічого не знаємо ні з доступних нам біографічних матеріалів, присвячених М. Зерову, ні з його оригінальних творів. Натомість у Маллярме, — це один з найпомітніших мотивів його писань.¹¹ Позбавлений таких щиро зміслових компонентів, як "рожеві уста" та "алябастрові плечі", він виробився в нього під впливом тяжкої душевної травми, пережитої поетом у п'ятнадцятилітньому віці внаслідок смерті його сестри Марії. Про це він докладно розповідає в своїй поезії в прозі під назвою "Plainte d'automne" ("Осіння скарга"). Так звучить її початковий уривок:

¹⁰ Микола Зеров, "Вибране", (Київ, 1966), стор. 102.

¹¹ Певно, не треба забувати й про згаданий уже мотив Божої мудрости. Див. знову ж таки "Книгу приповістей Соломонових", VII, 4: "На мудрість скажи: — Ти сестра моя!"

З того часу, як Марія покинула мене, переселившись на іншу зірку — на Оріон, на Альтаїр, а чи на тебе, зелена Венеро? — я постійно любив самоту. Скільки довгих днів я перебував насамоті зі своїм котом! Кажучи "насамоті", я маю на увазі відсутність матеріального єства, бож мій кіт — співмешканець містичний, дух. Тому я можу з абсолютною певністю сказати, що прожив багато днів насамоті зі своїм котом і насамоті з котримсь із останніх письменників доби латинського занепаду; адже від того часу, як біле створіння перестало існувати, мені якось особливо почало подобатися все, що окреслене словом: спад. Так моя улюблена пора року — це останні, знеможені дні літа, перед самим початком осені, а улюблена пора дня, час моїх прогулянок — це час, коли сонце перепочиває, заки зникне, коли його мідно-жовте проміння падає на сірі стіни, а мідно-червоні — на скельця вікон. Так само і в літературі мій розум потребує насолоди від присмеркової поезії останніх днів Риму, тих саме днів, коли ще не було чутно жодних ознак відновлювального наближення варварів і не чутно було белькотання дитячої латини перших християнських гімнів.

На підставі поданого можна з деякою певністю припустити, що вірш Зерова, в якому мотив "праосени" так майстерно переплетений з образом чарівної жінки, постав як спроба перекласти поезію "Зідхання" С. Маллярме. Але оскільки переклад, мабуть, не вдався або, ще ймовірніше, через те що перекладач у процесі роботи над ним захопився своїм власним розв'язанням закладеної в первотворі естетичної та ідейної проблематики, він вирішив появити на його базі окрему віршовану композицію з цілком оригінальним поетичним звучанням.

* * *

Ця коротка стаття, що її доречніше було б уважати просто за нотатки перекладача — так вона була названа у публікації тепер уже чотирнадцятилітньої давности (в журналі "Сучасність" за вересень 1976 р., ч. 9 (189) — подається як передмова до пропонованого тут першого українського повного перекладу "Поезій" Стефана Маллярме. Та хоч у формі згаданої публікації 1976 р. вона призначалася лише для того, щоб згодом увійти до плянованої тоді значно скромнішої збірки перекладів з Маллярме, яка охоплювала тільки 39 його сонетів та "Пополудень Фавна", однак її загальних інформацій про видатного французького символіста, про оцінку його творчості в міжнародній та українській критиці, здається нам, цілком вистачає й для даного

видання. Крім того, стримало нас від докладнішої аналізи поетичних досягнень С. Маллярме як на основі власних думок про них, так і за допомогою накопиченого з різних джерел цитованого матеріалу, також і небажання так чи інакше претензійно переобтяжити книгу основних творів поета, у якій їм краще бути поміщеними на виднішому місці. Щоправда, деякі аналітичні фрагменти можна знайти ще в "Примітках", призначених в основному для того, щоб подати в них усі відомі нам спроби перекладати твори Маллярме на українську мову.

Маємо тут ще тільки приємний обов'язок щиро подякувати фахівцеві з французької мови проф. Албертського університету Михайлові Каліновському за його дуже часті й корисні поради та зауваження, що створили можливість уникнути прикрих помилок, яких у нашому виданні, без його щедрої допомоги, залишилося б значно більше. Безмежно вдячний перекладач також своїй дружині Людмилі Зуєвській, чия постійна ентузіастична підтримка спричинилася нарешті до появи давно вже розпочатої праці.

Олег Зуєвський

POÉSIES



ΠΟΕΣΙΪ



SALUT

Rien, cette écume, vierge vers
A ne désigner que la coupe;
Telle loin se noie une troupe
De sirènes mainte à l'envers.

Nous naviguons, ô mes divers
Amis, moi déjà sur la poupe
Vous l'avant fastueux qui coupe
Le flot de foudres et d'hivers;

Une ivresse belle m'engage
Sans craindre même son tangage
De porter debout ce salut

Solitude, récif, étoile
A n'importe ce qui valut
Le blanc souci de notre toile.

ТОСТ

Сама лиш піна ці рядки,
Аби назвати світлий келих,
Мов група тих сирен веселих,
Що мчать у хвилі залюбки.

О друзі, ми — як моряки!
Я став на борт, у мрячний пелех
Несе вас провою: там ще лих
Вам стріти в бурю й блискітки.

Напій солодкий без турботи
Про міць його додав охоти
Для тосту підвестись мені

За самоту, де рифів сила,
І зірку, і за всі складні
Дороги нашого вітрила.

PREMIERS POÈMES

LE GUIGNON

Au-dessus du bétail ahuri des humains
Bondissaient en clartés les sauvages crinières
Des mendiants d'azur le pied dans nos chemins.

Un noir vent sur leur marche éployé pour bannières
La flagellait de froid tel jusque dans la chair,
Qu'il y creusait aussi d'irritables ornières.

Toujours avec l'espoir de rencontrer la mer,
Ils voyageaient sans pain, sans bâtons et sans urnes,
Mordant au citron d'or de l'idéal amer.

La plupart râla dans les défilés nocturnes,
S'enivrant du bonheur de voir couler son sang,
O Mort le seul baiser aux bouches taciturnes!

Leur défaite, c'est par un ange très puissant
Debout à l'horizon dans le nu de son glaive:
Une pourpre se caille au sein reconnaissant.

Ils têtent la douleur comme ils tétaient le rêve
Et quand ils vont rythmant des pleurs voluptueux
Le peuple s'agenouille et leur mère se lève.

Ceux-là sont consolés, sûrs et majestueux;
Mais traînent à leurs pas cent frères qu'on bafoue,
Dérisoires martyrs de hasards tortueux.

Le sel pareil des pleurs ronge leur douce joue,
Ils mangent de la cendre avec le même amour,
Mais vulgaire ou bouffon le destin qui les roue.

Ils pouvaient exciter aussi comme un tambour
La servile pitié des races à voix ternes,
Égaux de Prométhée à qui manque un vautour!

ПЕРШІ ПОЕЗІЇ

НЕТАЛАН

Над натовпом, який отямитись не міг,
Шаліє грив яса в злиденників блакиті,
Що з нами заодно товчуть сітки доріг.

А темний гураган, мов стяги їх розкриті,
Карає тіло їм ударами як стій,
Лишаючи свої в нім борозни пробиті.

Щоб зупинитися на пристані морській,
Вони без хліба йдуть, як ті старці достоту,
Цитрон смакуючи своїх високих мрій.

Найбільше гине з них серед ночей оплоту,
Коли, зраділі вкрай, побачать власну кров,
О Смерте, лише ти цілуєш їх німоту!

Від янгола для них поразка, що зійшов
На обрій і в руці могутній меч тримає:
На вдячні груди ліг їм пурпуру покров.

Як насолода снів, їх біль страшний втішає,
І пристрастями сліз ведуть вони танок,
Де люд навколішках їх матір зустрічає.

В них погляд певности і незалежний крок,
Та сто братів іде осміяних за ними,
Безглуздих страдників у владі злих зірок.

Усі вони слізьми вмиваються рясними,
Що очі сліплять їм, і харч для них - зола,
А доля нищить їх підлотами своїми.

Як шарлатанів гурт, вони, в полоні зла,
Народів рабський жаль також будити певні,
Бо Прометеї всі, що бракне їм орла!

Non, vils et fréquentant les déserts sans citerne,
Ils courent sous le fouet d'un monarque rageur,
Le Guignon, dont le rire inouï les prosterne.

Amants, il saute en croupe à trois, le partageur!
Puis le torrent franchi, vous plonge en une mare
Et laisse un bloc boueux du blanc couple nageur.

Grâce à lui, si l'un souffle à son buccin bizarre,
Des enfants nous tordront en un rire obstiné
Qui, le poing à leur cul, singeront sa fanfare.

Grâce à lui, si l'urne orne à point un sein fané
Par une rose qui nubile le rallume,
De la bave luira sur son bouquet damné.

Et ce squelette nain, coiffé d'un feutre à plume
Et botté, dont l'aisselle a pour poils vrais des vers,
Est pour eux l'infini de la vaste amertume.

Vexés ne vont-ils pas provoquer le pervers,
Leur rapière grinçant suit le rayon de lune
Qui neige en sa carcasse et qui passe au travers.

Désolés sans l'orgueil qui sacre l'infortune,
Et tristes de venger leurs os de coups de bec,
Ils convoitent la haine, au lieu de la rancune.

Ils sont l'amusement des racleurs de rebec,
Des marmots, des putains et de la vieille engeance
Des loqueteux dansant quand le broc est à sec.

Les poètes bons pour l'aumône ou la vengeance,
Ne connaissant le mal de ces dieux effacés,
Les disent ennuyeux et sans intelligence.

« Ils peuvent fuir ayant de chaque exploit assez,
» Comme un vierge cheval écume de tempête
» Plutôt que de partir en galops cuirassés.

Так, без колодязя — пустельники нікчемні,
Неталану вони побиті батоґом —
Їх короля — й біжать немовби в схови темні.

Стає він спільником закоханих притьомі
Але в неждану мить вас перекине з плоту
На мілині брудній змагатися з баґном.

Коли ж незвичну хто на струнах візьме ноту,
Йому на втіху вас нечестить дівтора,
Стидкими згуками затіявши брідоту.

Йому на втіху теж, де урна нестара
Над зблідлими грудьми пильнує квітку рожі,
Кального намулу блищить огидна гра.

І куций той скелет у одязі вельможі,
Що в нього у пахвах не волос — черв'яки,
В них будить жалощі, на муки пекла схожі.

Але не датись їм злочинцеві взнаки:
Без болю з місячним промінням їх рапіра,
Неначе сніг, йому пронизує боки.

Від розпачу, в яким росте гірка зневіра,
І смутку за війну для спокою кісток,
Вони ненавидять лице його, як звіра.

Сміється з них не раз і дудників гурток,
Жінки-розпусниці і хлопчаки юрбою,
І злидень, що вина дістав бодай ковток.

Поети ж заздрісні в борні поміж собою,
Не знаючи про біль цих лагідних богів,
Їх звуть немудрими, отарою нудною.

"Їм краще утекти, як шал не одгорів,
Конем несідланим у царину розлогу,
Ніж, галопуючи в броні, під сурем спів.

» Nous soulerons d'encens le vainqueur dans la fête:
» Mais eux, pourquoi n'endosser pas, ces baladins,
» D'écarlate haillon hurlant que l'on s'arrête! »

Quand en face tous leur ont craché les dédain,
Nuls et la barbe à mots bas priant le tonnerre,
Ces héros excédés de malaises badins

Vont ridiculement se pendre au réverbère.

Ми прославляємо бійців за перемогу,
А цих кривляк хіба вдягти б на решту літ
В червоне руб'я лиш для інших в острогу!"

Як до обличчя їм зневагу кине світ,
Коли громам вони вклоняються безжурні,
Герої ці, що їх спіткав облуди гніт,

На ліхтарях либонь повісяться, мов дурні.



APPARITION

La lune s'attristait. Des séraphins en pleurs
Rêvant, l'archet aux doigts, dans le calme des fleurs
Vaporeuses, tiraient de mourantes violes
De blancs sanglots glissant sur l'azur des corolles.
— C'était le jour béni de ton premier baiser.
Ma songerie aimant à me martyriser
S'enivrait savamment du parfum de tristesse
Que même sans regret et sans déboire laisse
La cueillaison d'un Rêve au cœur qui l'a cueilli.
J'errais donc, l'œil rivé sur le pavé vieilli
Quand avec du soleil aux cheveux, dans la rue
Et dans le soir, tu m'es en riant apparue
Et j'ai cru voir la fée au chapeau de clarté
Qui jadis sur mes beaux sommeils d'enfant gâté
Passait, laissant toujours de ses mains mal fermées
Neiger de blancs bouquets d'étoiles parfumées.

З'ЯВА

При місяці журнім, замріяні, в сльозах,
Смичками ніжними, де квітів знадний пах,
Стогнати віолін привчали серафими,
І в такт гойдалися віночки сині з ними.
В цей день святий тебе я вперше цілував.
А марення мої болючі — ради вправ
Од запахів журби сп'яніли досконало,
Яка без каяття лишає покривало
У серці, що її для Мрії береже.
Вздовж вулиць я блукав, давно старих уже,
Коли осяяна злотистою косою,
Ти стала, сміючись, нараз передо мною.
І думалось мені — ти феєю була,
Яка в мої колись дитячі сни зайшла,
Букети зір пахких і білих, наче крини,
З рук розкидаючи снігами хуртовини.

PLACET FUTILE

Princesse! à jalouser le destin d'une Hébé
Qui poind sur cette tasse au baiser de vos lèvres,
J'use mes feux mais n'ai rang discret que d'abbé
Et ne figurerai même nu sur le Sèvres.

Comme je ne suis pas ton bichon embarbé,
Ni la pastille ni du rouge, ni jeux mièvres
Et que sur moi je sais ton regard clos tombé,
Blonde dont les coiffeurs divins sont des orfèvres!

Nommez-nous... toi de qui tant de ris framboisés
Se joignent en troupeau d'agneaux apprivoisés
Chez tous broutant les vœux et bëlant aux délires,

Nommez-nous... pour qu'Amour ailé d'un éventail
M'y peigne flûte aux doigts endormant ce bercail,
Princesse, nommez-nous berger de vos sourires.

ДАРЕМНЕ ПОСЛАННЯ

До Геби в заздрощах, Принцесо, що без шат
Зійшла на кухню твій, де губи в доторканні,
Я весь розпалений, та я лише абат,
І голим не зведусь на севрській порцеляні.

Що я не песик твій, не мебля для кімнат,
Не ласощі, не гра, яку взяла б зарані,
Що з погляду твого я жду розради свят,
Білявко, прибрана у коси злототкані,

Настанови мене... Де заграва калин
І табуни ягнят, привабливих, мов крин,
Коли до сонця він поверне свій келішок,

Настанови мене... Хай образ мій отут
Із дудкою Амур малює в тирла жмут,
Щоб я був пастухом твоїх ясних усмішок.

LE PITRE CHÂTIÉ

Yeux, lacs avec ma simple ivresse de renaître
Autre que l'histriion qui du geste évoquais
Comme plume la suie ignoble des quinquets,
J'ai troué dans le mur de toile une fenêtre.

De ma jambe et des bras limpide nageur traître,
A bonds multipliés, reniant le mauvais
Hamlet! c'est comme si dans l'onde j'innovais
Mille sépulcres pour y vierge disparaître.

Hilare or de cymbale à des poings irrité,
Tout à coup le soleil frappe la nudité
Qui pure s'exhala de ma fraîcheur de nacre,

Rance nuit de la peau quand sur moi vous passiez,
Ne sachant pas, ingrat! que c'était tout mon sacre,
Ce fard noyé dans l'eau perfide des glaciers.

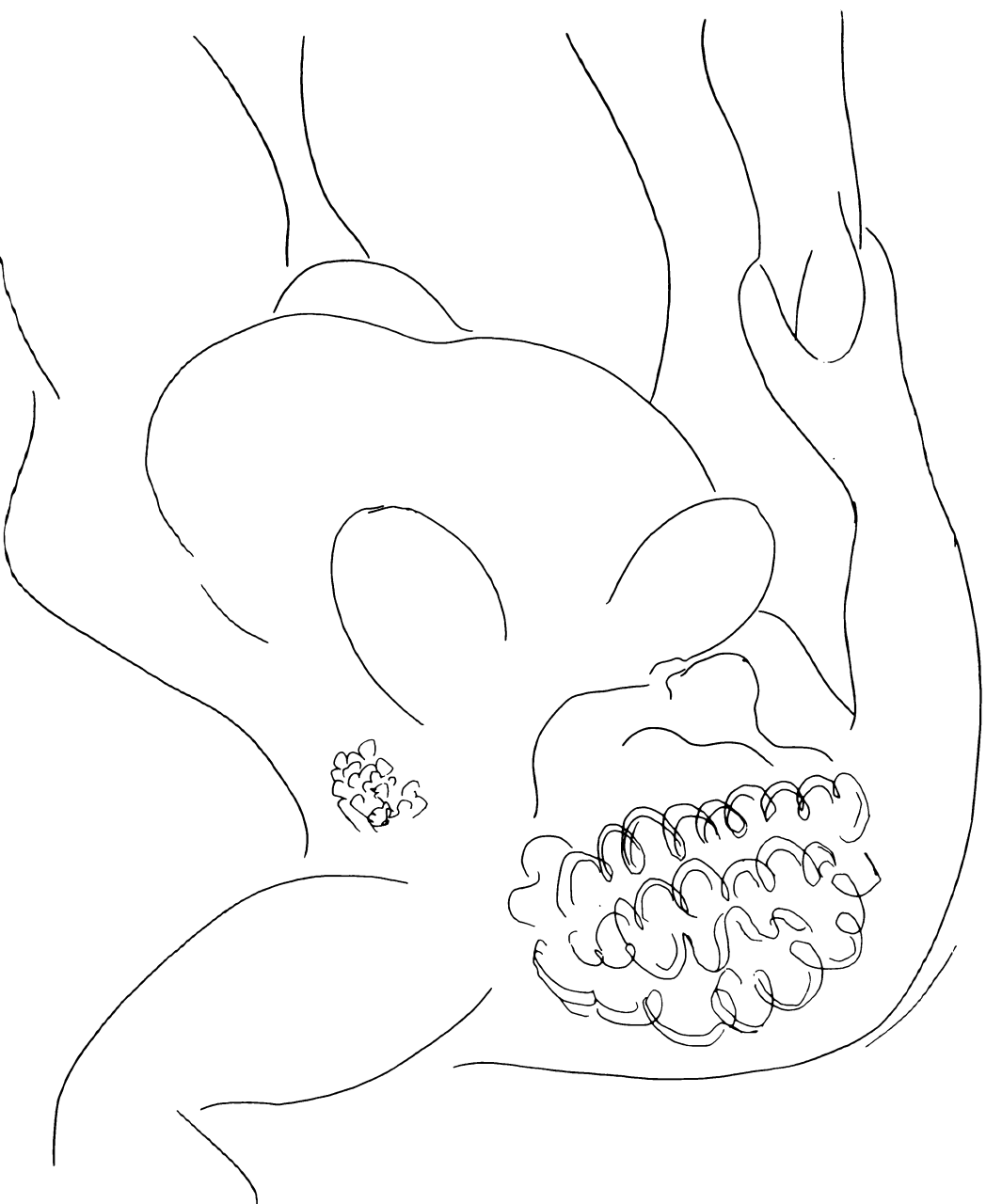
ПОКАРАНИЙ АКТОР

Озерами очей сп'янілому знайти
Народження нове не блазнем, що посполу
З лямпаци кіптяву пером зганяє кволу,
Прорізав я вікно куртиною в світи.

Розгоном кожним рук і ніг, що маю, ти,
Непевний пловчику, зрікаєшся, як долу,
Неслави Гамлета! Це так, зійшовши з молу,
Шукав би в трунах вод собі я чистоти.

Мов сміх золочений цимбалів на весіллі,
Заграло сонце враз мені на голім тілі,
Що вивергли мої разки перлових зим,

Як, цери тьмо гірка, ти врешті злізла з мене,
Не знавши, зраднице, що то святий мій грим
Взяло без вороття підступство хвиль шалене!



DU PARNASSE SATYRIQUE

UNE NÉGRESSE...

Une négresse par le démon secouée
Veut goûter une enfant triste de fruits nouveaux
Et criminels aussi sous leur robe trouée
Cette goinfre s'apprête à de rusés travaux:

A son ventre compare heureuses deux tétines
Et, si haut que la main ne le saura saisir,
Elle darde le choc obscur de ses bottines
Ainsi que quelque langue inhabile au plaisir.

Contre la nudité peureuse de gazelle
Qui tremble, sur le dos tel un fol éléphant
Renversée elle attend et s'admire avec zèle,
En riant de ses dents naïves à l'enfant;

Et, dans ses jambes où la victime se couche,
Levant une peau noire ouverte sous le crin,
Avance le palais de cette étrange bouche
Pâle et rose comme un coquillage marin.

ІЗ САТИРИЧНОГО ПАРНАСУ

ПОЙНЯТА ДЕМОНОМ...

Пойнята демоном, схотіла негритянка
Дитини звідати, засмученої злим
Та дивним овочем під одягом благим,
І хитрощі знайшла заласна ця коханка:

Почавши тішитись грудьми аж до знемоги,
Вона так високо, що й не дістати їх,
Раптово підвела її узуті ноги,
Немов якийсь язик, не звиклий ще до втіх;

І поруч нагоди тремтячої газелі,
На спині лежачи, мов слон, який здурів,
Очікує вона і погляди веселі
Звертає на дитя, відкривши сніг зубів.

А межі ніг її, як жертві дань осіння,
З-під шкіри темної, де волосу гряди,
У роті зяючим видніє піднебіння,
Неначе мушля з вод, рожева і бліда.

DU PARNASSE CONTEMPORAIN

LES FENÊTRES

Las du triste hôpital, et de l'encens fétide
Qui monte en la blancheur banale des rideaux
Vers le grand crucifix ennuyé du mur vide,
Le moribond sournois y redresse un vieux dos,

Se traîne et va, moins pour chauffer sa pourriture
Que pour voir du soleil sur les pierres, coller
Les poils blancs et les os de la maigre figure
Aux fenêtres qu'un beau rayon clair veut hâler.

Et la bouche, fiévreuse et d'azur bleu vorace,
Telle, jeune, elle alla respirer son trésor,
Une peau virginale et de jadis! encrasse
D'un long baiser amer les tièdes carreaux d'or.

Ivre, il vit, oubliant l'horreur des saintes huiles,
Les tisanes, l'horloge et le lit infligé,
La toux; et quand le soir saigne parmi les tuiles,
Son œil, à l'horizon de lumière gorgé,

Voit des galères d'or, belles comme des cygnes,
Sur un fleuve de pourpre et de parfums dormir
En berçant l'éclair fauve et riche de leurs lignes
Dans un grand nonchaloir chargé de souvenir!

Ainsi, pris du dégoût de l'homme à l'âme dure
Vautré dans le bonheur, où ses seuls appétits
Mangent, et qui s'entête à chercher cette ordure
Pour l'offrir à la femme allaitant ses petits,

Je fuis et je m'accroche à toutes les croisées
D'où l'on tourne l'épaule à la vie, et, béni,
Dans leur verre, lavé d'éternelles rosées,
Que dore le matin chaste de l'Infini

ІЗ СУЧАСНОГО ПАРНАСУ

ВІКНА

Шпиталем стомлений і запахами тліні,
Що поспіль до блідих здіймаються куртин
І велетенського розп'яття в безгомінні,
Недужий звівсь піти, мов це останній чин,

Бо й не зігрітися у теплий кут кімнати,
А радше глянути, як тінь повзе на шлях,
І сиву голову до вікон притуляти,
Що бронзою мигтять від заходу в огнях.

Його уста жаркі і спрагнені блакиті,
Неначе в давнину, в юнацькі дні колись
(Як він радів, п'ючи її моря розлиті!),
Цілюють бруд шибок, що злотом поїнялись.

Мов п'яний, він про смерть не мислить блідолицю,
Забувши й ліки, й чай, і болю ненасить;
Коли вечірня кров тече на черепицю,
Він кволим поглядом на обрії зорить

За лебединими галерами повсюду,
Що повна пахощів і червінню ріка
Гойдає раз-у-раз їх сонячну споруду
В байдужості своїй, від спогадів тяжка.

Так, розчарований в черствій душі людини,
Якій масний обід — найкраща з-між утіх,
Бо й жінці чоловік її дає щоднини,
Коли дітей вона виплекує своїх,

Звертаюсь я до рам, де стати є спромога
Плечима до життя, о світла благодать!
І в шибках золотих, що вмила їх волога
Одвічних рос, які невинністю блищать,

Je me mire et me vois ange! et je meurs, et j'aime
— Que la vitre soit l'art, soit la mysticité —
A renaître, portant mon rêve en diadème,
Au ciel antérieur où fleurit la Beauté!

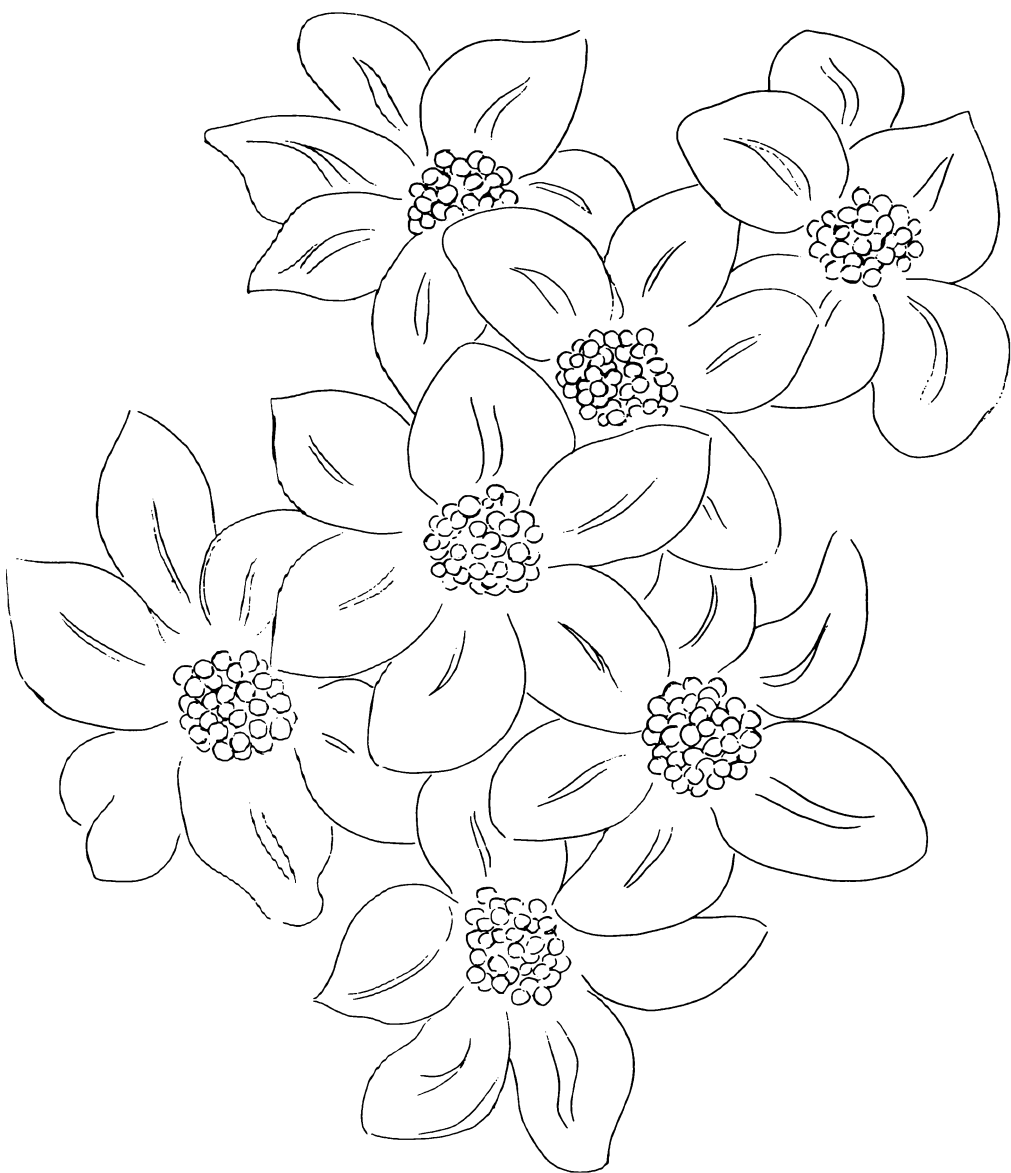
Mais, hélas! Ici-bas est maître: sa hantise
Vient m'écœurer parfois jusqu'en cet abri sûr,
Et le vomissement impur de la Bêtise
Me force à me boucher le nez devant l'azur.

Est-il moyen, ô Moi qui connais l'amertume,
E'enfoncer le cristal par le monstre insulté
Et de m'enfuir, avec mes deux ailes sans plume
— Au risque de tomber pendant l'éternité?

Я бачу янголом себе! І я вмираю,
Бажаючи, хай скло — мистецтво, хай воно
Лиш містика, свого відродження розмаю,
Щоб небо квітнуло, немов колись давно!

Та світ несхибний: він мене шукає доти,
Допоки знайде й тут, в утечищі моїм,
Аби блювотина нестерпної глупоти
Мій віддих стримала при небі голубім.

Чи виросте коли, Душе, у мене сила
Кришталь розбити цей (образ на нім знаки!)
І геть податися, без пер здійнявши крила,
Хоч є загроза в тім падіння крізь віки?



LES FLEURS

Des avalanches d'or du vieil azur, au jour
Premier et de la neige éternelle des astres
Jadis tu détachas les grands calices pour
La terre jeune encore et vierge de désastres,

Le glaïeul fauve, avec les cygnes au col fin,
Et ce divin laurier des âmes exilées
Vermeil comme le pur orteil du séraphin
Que rougit la pudeur des aurores foulées,

L'hyacinthe, le myrte à l'adorable éclair
Et, pareille à la chair de la femme, la rose
Cruelle, Hérodiade en fleur du jardin clair,
Celle qu'un sang farouche et radieux arrose!

Et tu fis la blancheur sanglotante des lys
Qui roulant sur des mers de soupirs qu'elle effleure
A travers l'encens bleu des horizons pâlis
Monte rêveusement vers la lune qui pleure!

Hosannah sur le cistre et dans les encensoirs,
Notre Dame, hosannah du jardin de nos limbes!
Et finisse l'écho par les célestes soirs,
Extase des regards, scintillement des nimbes!

O Mère qui créas en ton sein juste et fort,
Calices balançant la future fiole,
De grandes fleurs avec la balsamique Mort
Pour le poète las que la vie étiole.

КВІТИ

З потоків золотих у синявій імлі
Буття на перший день, як зір цвіла навала,
Величні келехи взяла ти для землі,
Що юною була і катастроф не знала,

Цвіт глядіюлюса у грі лебедіх ший
І божественний лавр, забутих душ вигнання,
Мов палець янгола рожевоплемінкий
Від сорому зорі, в тяжкім тумані зрання,

І гіяцинт і мирт, за блискавку бліду,
Як жінки плоть, лиху троянду, в повні квіту
Іродіяду, що в осіянім саду
Їй підливають кров, красою й злом зігріту!

Створила ти ще й плач лілеї, що ллючись
Над морем стогону, бо вчула бур наругу,
Зринає білим сном до місяця увись
Крізь сині пахощі блілого виднокругу!

На цитрах славимо тебе, о Пані, й спів
Для тебе повсякчас ми зводимо в юдолі,
А луни розтають нехай між вечорів
Небесним чаром їх у чистій авреолі!

О Мати, гойних чаш творчиня пресвята,
Які зняли оквіть гірлянду незникому,
Хай смерти ллється з них дмухняна чистота
Поету, що в житті зустрів болючу втому!

RENOUVEAU

Le printemps maladif a chassé tristement
L'hiver, saison de l'art serein, l'hiver lucide,
Et, dans mon être à qui le sang morne préside
L'impuissance s'étire en un long bâillement.

Des crépuscules blancs tiédissent sous mon crâne
Qu'un cercle de fer serre ainsi qu'un vieux tombeau
Et triste, j'erre après un rêve vague et beau,
Par les champs où la sève immense se pavane

Puis je tombe énérvé de parfums d'arbres, las,
Et creusant de ma face une fosse à mon rêve,
Mordant la terre chaude où poussent les lilas,

J'attends, en m'abîmant que mon ennui s'élève...
— Cependant l'Azur rit sur la haie et l'éveil
De tant d'oiseaux en fleur gazouillant au soleil.

ВІДНОВЛЕННЯ

Недужа провесна, що жалю їй не скрито,
Прогнала дні зими, де творча тишина,
Коли в моїм єстві, що стежить кров смутна,
Розпозіхалося безсилля смаковито.

Тепліють присмерки під черепом у мене,
Що здавлений, мов гріб, залізним обручем.
І я, зажурений, уздрівши сон мигцем,
Бреду в поля й ліси на свято трав зелене.

Там, переможений міцним дурманом віт,
Припавши до землі, я в ній чолом довбаю
Могилу для надій, де буз розкинув цвіт,

І жду, аж зла нудьга пойме мене докраю...
Тоді звисає синь кругом на чагарник,
Що в нім дзвенять птахи і славлять сонця лик.

ANGOISSE

Je ne viens pas ce soir vaincre ton corps, ô bête
En qui vont les péchés d'un peuple, ni creuser
Dans tes cheveux impurs une triste tempête
Sous l'incurable ennui que verse mon baiser:

Je demande à ton lit le lourd sommeil sans songes
Planant sous les rideaux inconnus du remords,
Et que tu peux goûter après tes noirs mensonges,
Toi qui sur le néant en sais plus que les morts.

Car le Vice, rongéant ma native noblesse
M'a comme toi marqué de sa stérilité,
Mais tandis que ton sein de pierre est habité

Par un cœur que la dent d'aucun crime ne blesse,
Je fuis, pâle, défait, hanté par mon linceul,
Ayant peur de mourir lorsque je couche seul.

РОЗПУКА

Я нині плоть твою лишу, як вечір стих,
О звіре, що ввібрав гріхи всього народу,
І смутку не віллю до кіс твоїх брудних
Від болю, що звістив цілунком я, до споду.

Заснути тільки дай у тебе в ліжку тут,
Без марень, де жалів неznані всім запони,
Тим сном, що, мов твоїх неправд облесний гурт,
З ніщоти більш гіркий, ніж похоронні дзвони:

Бо Зло, здолавши суть високу всю в мені,
У мене ялові твої ознаки вклало.
Тож серце хай твоє журби й не відчувало,

Сховавшись од гріха за груди кам'яні,
Я прокидаюся у маренні блідому,
Бо смерть мені страшна в холоднім сні, самому.

LAS DE L'AMER REPOS...

Las de l'amer repos où ma paresse offense
Une gloire pour qui jadis j'ai fui l'enfance
Adorable des bois de roses sous l'azur
Naturel, et plus las sept fois du pacte dur
De creuser par veillée une fosse nouvelle
Dans le terrain avare et froid de ma cervelle,
Fossoyeur sans pitié pour la stérilité,
— Que dire à cette Aurore, ô Rêves, visité
Par les roses, quand, peur de ses roses livides,
Le vaste cimetière unira les trous vides? —

Je veux délaissier l'Art vorace d'un pays
Cruel, et, souriant aux reproches vieillis
Que me font mes amis, le passé, le génie,
Et ma lampe qui sait pourtant mon agonie,
Imiter le Chinois au cœur limpide et fin
De qui l'extase pure est de peindre la fin
Sur ses tasses de neige à la lune ravie
D'une bizarre fleur qui parfume sa vie
Transparente, la fleur qu'il a sentie, enfant,
Au filigrane bleu de l'âme se greffant.
Et, la mort telle avec le seul rêve du sage,
Serein, je vais choisir un jeune paysage
Que je peindrais encor sur les tasses, distrait.
Une ligne d'azur mince et pâle serait
Un lac, parmi le ciel de porcelaine nue,
Un clair croissant perdu par un blanche nue
Trempe sa corne calme en la glace des eaux,
Non loin de trois grands cils d'émeraude, roseaux.

• • •

Спочинком знуджений, в яким я ображаю
Безділлям славу ту, що дні бучного маю
Для неї кинув я колись і рож красу,
Та більшу всемеро нудоту я несу
З потреб увечорі довбати смертні ями
У мізкові своїм, голоднім до нестями;
Могильник без жалю для ялової мли,
О мрії! що скажу я ранкові, коли
Надійдуть рожі й страх від рож своїх, як шати,
Покличе цвинтаря всі ями поєднати?

Я б ненажерливе Мистецтво полишив
Землі жорстокої, де осуду мотив
Мене від генія і друзів, і традицій,
І лямпки власної смішить у згоді ницій,
Щоб, мов китаєць той, сумлінности зразок,
Який на сяєві улюблених чашок,
На їхньому снігу, що з місяця ясного,
Малює квітки верх, яка щораз для нього
Парфумами життя наповнює без плям,
Що з давніх пір, як він ще був малим дитям,
Приймалась на душі небесній філіграну,
Рукою, наче смерть премудрому в пошану,
Невинний вибрати ландшафт із давнини,
І на чашки його звести бездумні сні:
Там лінія тонка, голубувата й тьмяна,
Позначить озеро, де гола порцеляна,
А молодик з небес опустить ріг між вій
Смарагдових тростин у хвилі крижаній.

LE SONNEUR

Cependant que la cloche éveille sa voix claire
A l'air pur et limpide et profond du **matin**
Et passe sur l'enfant qui jette pour lui plaire
Un **angélus** parmi la lavande et le **thym**,

Le sonneur effleuré par l'oiseau qu'il éclaire,
Chevauchant tristement en geignant du **latin**
Sur la pierre qui tend la corde **séculaire**,
N'entend descendre à lui qu'un tintement lointain.

Je suis cet homme. Hélas! de la nuit **désireuse**,
J'ai beau tirer le câble à sonner l'**Idéal**,
De froids **péchés** s'ébat un plumage féal,

Et la voix ne me vient que par **bribes** et creuse!
Mais, un jour, fatigué d'avoir en vain **tiré**,
O Satan, j'ôterai la pierre et me **pendrai**.

ДЗВОНАР

Тоді як дужий дзвін пошле з кінця в кінець
Повітрям ранішнім свій голос без упину,
Що повз дитя промчить в леванду і чебрець,
Яке молитвою складе йому данину,

Дзвонар, приймаючи од птаха вітерець,
В журбі тупцюється й бубнить свою латину
Над звислим каменем, тяжким, неначе мрець,
І ледве дзенькіт снить, що йде згори в долину.

Той чоловік — це я. О леле! в спраглу ніч
Видзвонюю дарма отут я власну мрію,
Гріхів лиш чуючи навколо веремію,

А голос дзвону йде без відповіді пріч.
Та скінчиш, Сатано, колись ти гру навмисну:
Я шнур цей увільню і сам на нім повисну!

TRISTESSE D'ÉTÉ

Le soleil, sur le sable, ô lutteuse endormie,
En l'or de tes cheveux chauffe un bain langoureux
Et, consumant l'encens sur ta joue ennemie,
Il mêle avec les pleurs un breuvage amoureux.

De ce blanc flamboiement l'immuable accalmie
T'a fait dire, attristée, ô mes baisers peureux,
« Nous ne serons jamais une seule momie
Sous l'antique désert et les palmiers heureux! »

Mais ta chevelure est une rivière tiède,
Où noyer sans frissons l'âme qui nous obsède
Et trouver ce Néant que tu ne connais pas!

Je goûterai le fard pleuré par tes paupières,
Pour voir s'il sait donner au cœur que tu frappas
L'insensibilité de l'azur et des pierres.

ЛІТНІЙ СМУТОК

Змагуне, взятий сном, це сонце на піску
В твоїй косі рудій нагріло купіль зрання
І, ладаном твоєю обвіявши щоку,
До сліз твоїх влило жаркий напій кохання.

У безгомінь тепер прозоро-пломінку
З журбою говориш ти (цілункам дань остання!):
"Ще мумією нам побути б на віку
В пустелі прастарій, де пальми розростання!"

Та волос рине твій, мов річка вся з тепла,
Втопити душу ту, яка нас пойняла,
І в ній знайти тобі Ніщоту невідому.

А я твоїх рум'ян гіркий скуштую скрес,
Щоб знати, чи дає він серцю жалібному
Байдужість мертвих скель і синяви небес.

L'AZUR

De l'éternel azur la sereine ironie
Accable, belle indolemment comme les fleurs,
Le poète impuissant qui maudit son génie
A travers un désert stérile de Douleurs.

Fuyant, les yeux fermés, je le sens qui regarde
Avec l'intensité d'un remords atterrant,
Mon âme vide. Où fuir? Et quelle nuit hagarde
Jeter, lambeaux, jeter sur ce mépris navrant?

Brouillards, montez! Versez vos cendres monotones
Avec de longs haillons de brume dans les cieux
Qui noiera le marais livide des automnes
Et bâtissez un grand plafond silencieux!

Et toi, sors des étangs léthéens et ramasse
En t'en venant la vase et les pâles roseaux,
Cher Ennui, pour boucher d'une main jamais lasse
Les grands trous bleus que font méchamment les oiseaux.

Encor! que sans répit les tristes cheminées
Fument, et que de suie une errante prison
Éteigne dans l'horreur de ses noires traînées
Le soleil se mourant jaunâtre à l'horizon!

— Le Ciel est mort. — Vers toi, j'accours! donne, ô matière,
L'oubli de l'Idéal cruel et du Péchés
A ce martyr qui vient partager la litière
Où le bétail heureux des hommes est couché,

Car j'y veux, puisque enfin ma cervelle, vidée
Comme le pot de fard gisant au pied du mur,
N'a plus l'art d'attifer la sanglotante idée,
Lugubrement bâiller vers un trépas obscur...

БЛАКИТЬ

Спокійна посмішка одвічної блакиті,
Прекрасна в ліності, мов квіт серед полів,
Безплідного разить поета, що сердиті
На генія свого прокльони в муках звів.

Заплющившись, відчув я миттю над собою
Ії убійчий жаль, з яким вона пасе
Мій спорожнілий дух. Де дітись? І якою
Укритись ніччю я зумів би, попри все?

Тумани, зводьтесь! і розкидайте сажу
З лахміття темряви у небо ради сну,
Щоб осени блакить у ній втопити вражу
І стелю здвигнути навіки мовчазну!

А ти, Апатіє, що обіймаєш Лету,
Прийди й невтомними руками принеси
Багна з боліт її й сухого очерету
Спинити сині струм, де птаства голоси.

Нехай же знов і знов димлять безперестанку
Похмурі комини! І сажу хай тюрму
Будує сонцеві, вкриваючи від ранку
Смертельним саваном пожевклий вид йому!

— Сконали небеса. — Матеріє, з тобою
Мирусь я! Ідеал, не прощений ніде,
Заслонюй страднику, що в цій копиці гною,
Немов наївний люд, життя своє складе,

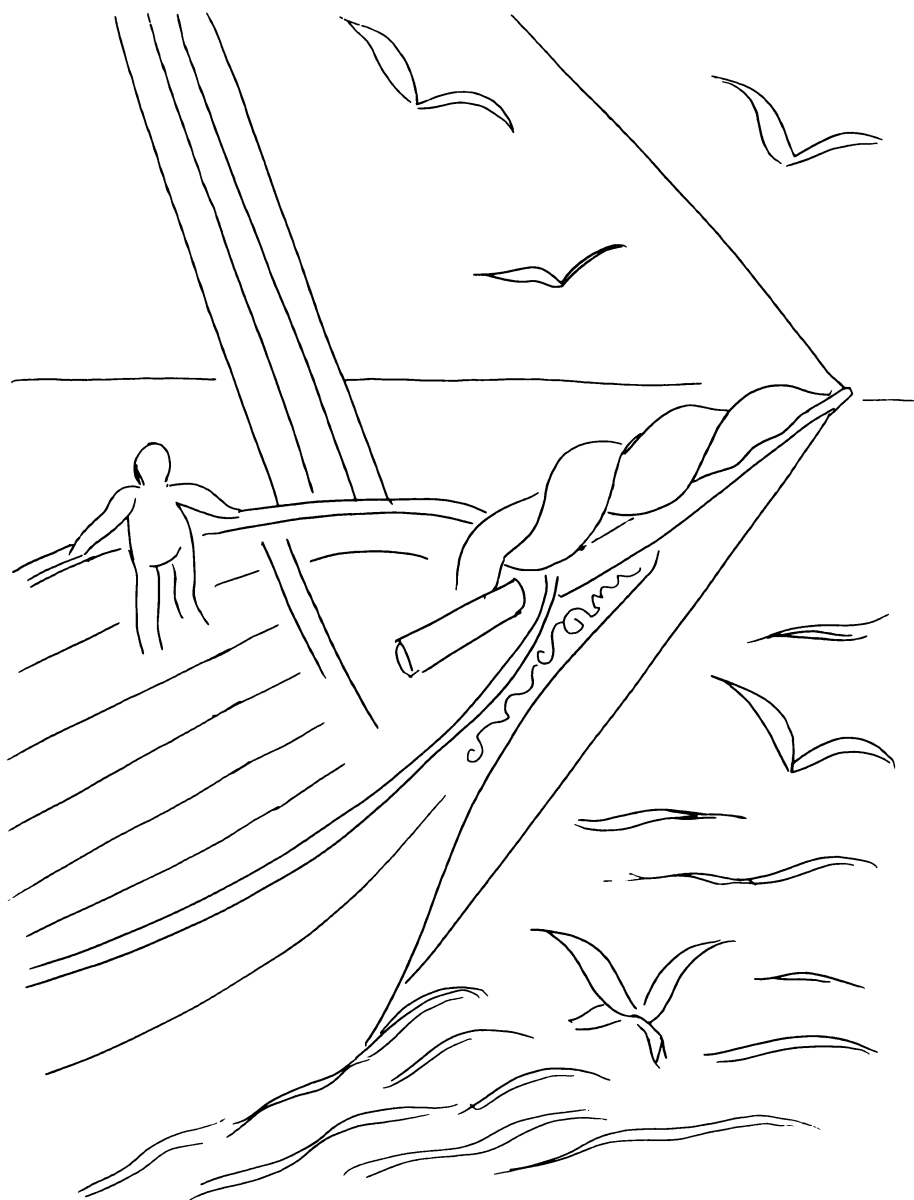
Бо я з порожніми в ній мізками до цяти,
Як та посудина від фарби під столом,
Що вигадку гірку не в силі прикрашати,
Нудьгою б зустрічав самої смерти влом...

En vain! l'Azur triomphe, et je l'entends qui chante
Dans les cloches. Mon âme, il se fait voix pour plus
Nous faire peur avec sa victoire méchante,
Et du métal vivant sort en bleus angélus!

Il roule par la brume, ancien et traverse
Ta native agonie ainsi qu'un glaive sûr;
Où fuir dans la révolte inutile et perverse?
Je suis hanté. L'Azur! l'Azur! l'Azur! l'Azur!

Але блакить навкруг у дзвонах перемоги,
Душе моя! Тепер, зі сну збудивши даль,
Вона ще більш мене лякати має змоги,
Як "Богородицю" розлунює метали

Стара, аж по держак вона проколе груди,
Мов ніж, який в руці холодній не тремтить;
Даремна боротьба із нею скрізь і всюди!
Мене застукано! Блакити! Блакити! Блакити!



BRISE MARINE

La chair est triste, hélas! et j'ai lu tous les livres.
Fuir! là-bas fuir! Je sens que des oiseaux sont ivres
D'être parmi l'écume inconnue et les cieux!
Rien, ni les vieux jardins reflétés par les yeux
Ne retiendra ce cœur qui dans la mer se trempe
O nuits! ni la clarté déserte de ma lampe
Sur le vide papier que la blancheur défend
Et ni la jeune femme allaitant son enfant.
Je partirai! Steamer balançant ta mâture,
Lève l'ancre pour une exotique nature!

Un Ennui, désolé par les cruels espoirs,
Croit encore à l'adieu suprême des mouchoirs!
Et, peut-être, les mâts, invitant les orages
Sont-ils de ceux qu'un vent penche sur les naufrages
Perdus, sans mâts, sans mâts, ni fertiles flots...
Mais, ô mon cœur, entends le chant des matelots!

МОРСЬКИЙ ВІТЕР

О леле, Сум який! І книги всі читав я.
Тікати звідціля! Позбутись, як безправ'я,
Набридлих затишків: пташня теж прагне хвилі
Ніщо, й садів краса не тратить хай зусиль
Це серце знайти, його не спинить нині,
О ночі! навіть світ від лямпи в самотині,
Що білину беріг, папір порожній цей,
Ні жінка молода з дитям коло грудей.
Я прагну в путі! Лаштуй вітрила, пароплаве,
В життя нам попливти екзотики яскраве!

Нудьга, яка від злих надій мені зросла,
Ще вірить хусточок прощанням без числа!
А щогли, в захваті від бурі до нестями,
І над розбитими хай гнуться кораблями,
Що згинули без них і щедрих островів...
До тебе ж, серце, мчить матросів дружній спів!

SOUPIR

Mon âme vers ton front où rêve, ô calme sœur,
Un automne jonché de taches de rousseur,
Et vers le ciel errant de ton œil angélique
Monte, comme dans un jardin mélancolique,
Fidèle, un blanc jet d'eau soupire vers l'Azur!
— Vers l'Azur attendri d'Octobre pâle et pur
Qui mire aux grands bassins sa langueur infinie
Et laisse, sur l'eau morte où la fauve agonie
Des feuilles erre au vent et creuse un froid sillon,
Se traîner le soleil jaune d'un long rayon.

ЗІДХАННЯ

До тебе мчить мій дух, о сестро, до чола,
Де осени печаль смаглява пролягла,
І янгольських очей — небес ясного раю,
Неначебто в саду, зажуренім без краю,
Незрадно шле фонтан зідхання у блакити
— Блакить жовтневих днів, що стомлена лежить,
Відбившися в ставках, ще повних світла вчора,
Де листя звихрилась тепер іржава змора
І зимну борозну прорізає буревій,
Щоб сонце кинуло вздовж неї промінь свій.

AUMÔNE

Prends ce sac, Mendiant! tu ne le cajolas
Sénile nourrisson d'une tétine avare
Afin de pièce à pièce en égoutter ton glas.

Tire du métal cher quelque péché bizarre
Et vaste comme nous, les poings pleins, le baisons
Souffles-y qu'il se torde! une ardente fanfare.

Église avec l'encens que toutes ces maisons
Sur les murs quand berceur d'une bleue éclaircie
Le tabac sans parler roule les oraisons,

Et l'opium puissant brise la pharmacie!
Robes et peau, veux-tu lacérer le satin
Et boire en la salive heureuse l'inertie,

Par les cafés princiers attendre le matin?
Les plafonds enrichis de nymphes et de voiles,
On jette, au mendiant de la vitre, un festin.

Et quand tu sors, vieux dieu, grelottant sous tes toiles
D'emballage, l'aurore est un lac de vin d'or
Et tu jures avoir au gosier les étoiles!

Faute de supputer l'éclat de ton trésor,
Tu peux du moins t'orner d'une plume, à complies
Servir un cierge au saint en qui tu crois encor.

Ne t'imaginer pas que je dis des folies.
La terre s'ouvre vieille à qui crève la faim.
Je hais une autre aumône et veux que tu m'oublies.

Et surtout ne va pas, frère, acheter du pain.

МИЛОСТИНЯ

На, Старче, гаманець! Хоч випрошений він,
Так як дурне дитя скупого вим'я просить,
Аби відрочити собі погребний дзвін.

В металі цінному гріха ти знайдеш досить,
Без меж, бо плеканий у наших п'ястуках:
Роздми його — нехай фанфарою голосить!

Мов запахуючий храм, цей кожен дім і дах,
Де з отворів сигар молитва в путь далеку
Пливе, здіймаючись по темних сволоках,

Та ще, як опіум розірве десь аптеку!
А сукні й чар плечей! Зірвати хочеш ти
Шовки й спивати з уст вільготну їхню спеку

Біля кафе бучних, як день зачне цвісти?
На стелях німфи там і чарівні вуалі,
Що злидареві рай малюють з висоти.

Коли ж ітимеш геть, мов сивий бог, посталі
На небі спалахи ти назовеш вином,
У горлі власному відчувши зір кришталі!

Аби знеславити своєї долі злом,
Пір'їну не забудь на капелюх придбати:
В ній прийме твій святий і свічку разом.

Не думай, що зазнав я розуму затрати.
Голодних до землі не заганняє спіх!
І милостині знов покинь від мене ждати,

Хоча й грошей на хліб не витрачай моїх!

DON DU POÈME

Je t'apporte l'enfant d'une nuit d'Idumée!
Noire, à l'aile saignante et pâle, déplumée,
Par le verre brûlé d'aromates et d'or,
Par les carreaux glacés, hélas! mornes encor,
L'aurore se jeta sur la lampe angélique.
Palmes! et quand elle a montré cette relique
A ce père essayant un sourire ennemi,
La solitude bleue et stérile a frémi.
O la berceuse, avec ta fille et l'innocence
De vos pieds froids, accueille une horrible naissance:
Et ta voix rappelant viole et clavecin,
Avec le doigt fané presseras-tu le sein
Par qui coule en blancheur sibylline la femme
Pour les lèvres que l'air du vierge azur affame?

ПОДАРУНОК ПОЕМИ

Зродила доньку цю для мене ніч Едому!
Спочатку чорний весь, безперий і в блідому
Розкриллі зраненім, крізь шиби крижані,
У пахощах п'янкх і золотім вогні,
Та невеселий ще в пробудження хвилину,
Світанок падає на лямпі янголину.
О пальми! Коли він осяяв батьків зір,
Той з посміхом гірким зустрів свій сувенір.
А ти, при донечці заснула ніжна мамо,
Цей плід страшний прийми для догляду так само:
Та з голосом таким, як скрипка й клявесин,
Чи пальцем ти штовхнеш з грудей таємний плін —
Жіночу біль смачну для губ, що їх потреба
Збудилася на харч ясним блакитом неба?



AUTRES POÈMES

HÉRODIADE

- I. Ouverture
- II. Scène
- III. Cantique de saint Jean

I. OUVERTURE ANCIENNE D'HÉRODIADE

La Nourrice (*Incantation*)

Abolie, et son aile affreuse dans les larmes
Du bassin, aboli, qui mire les alarmes,
Des ors nus fustigeant l'espace cramoisi,
Une Aurore a, plumage héraldique, choisi
Notre tour cinéraire et sacrificatrice,
Lourde tombe qu'a fuie un bel oiseau, caprice
Solitaire d'aurore au vain plumage noir...
Ah! des pays déchus et tristes le manoir!
Pas de clapotement! L'eau morne se résigne,
Que ne visite plus la plume ni le cygne
Inoubliable: l'eau reflète l'abandon
De l'automne éteignant en elle son brandon:
Du cygne quand parmi le pâle mausolée
Ou la plume plongeait la tête, désolée
Par le diamant pur de quelque étoile, mais
Antérieure, qui ne scintilla jamais.
Crime! bûcher! aurore ancienne! supplice!
Pourpre d'un ciel! Étang de la pourpre complice!
Et sur les incarnats, grand ouvert, ce vitrail.

ІНШІ ПОЕТИЧНІ ТВОРИ

ІРОДІЯДА

- I. Увертюра
- II. Сцена
- III. Пісня святого Івана

I. ДАВНЯ УВЕРТЮРА ІРОДІЯДИ

НЯНЬКА

(Заклинання)

Скінчилося. Її налякане розкрилля
В сльозах ставка, якого світла хвиля
Відбила все. Кінець. Хай золото проб'є
Кривавий цвіт зорі, герба крило своє
Для вежі — сцени в нас, де жертви багрянця
Труни найтяжчої, відкіль злетіла птиця,
Смерку самотній жарт з порожнім пір'ям тьми...
О! втечище гниле, де журимося ми!
Немає сплеску хвилі! Води життям єдиним
Панує сум тяжкий і пухом лебединим
Облишений: вона в глибинах смерти слід
Малює з осені, її журний прихід,
Як лебідь голову в могилі крил ховає,
Бо діамантом зір його незгода крає,
Що їх не зрів, однак, він блиску в небесах.
Це злочин! Кострище! Аврора давня! Страх!
І неба пурпур злий! І плеса пурпурові
Ставка безмовного в його таємній змові
А понад ним знялась вікна вітражна сіть.

La chambre singulière en un cadre, attirail
De siècle belliqueux, orfèvrerie éteinte,
A le neigeux jadis pour ancienne teinte,
Et sa tapisserie, au lustre nacré, plis
Inutiles avec les yeux ensevelis
De sibylles offrant leur ongle vieil aux Mages.
Une d'elles, avec un passé de ramages
Sur ma robe blanchie en l'ivoire fermé
Au ciel d'oiseaux parmi l'argent noir parsemé,
Semble, de vols partir costumée et fantôme,
Un arôme qui porte, ô roses! un arôme,
Loin du lit vide qu'un cierge soufflé cachait,
Un arôme d'ors froids rôdant sur le sachet,
Une touffe de fleurs parjures à la lune
(A la cire expirée encor s'effeuille l'une),
De qui le long regret et les tiges de qui
Trempe en un seul verre à l'éclat alangui.
Une Aurore traînait ses ailes dans les larmes!

Ombre magicienne aux symboliques charmes!
Une voix, du passé longue évocation,
Est-ce la mienne prête à l'incantation?
Encore dans les plis jaunes de la pensée
Traînant, antique, ainsi qu'une étoile encensée
Sur un confus amas d'ostensoirs refroidis,
Par les trous anciens et par les plis roidis
Percés selon le rythme et les dentelles pures
Du suaire laissant par ses belles guipures
Désespéré monter le vieil éclat voilé
S'élève: (ô quel lointain en ces appels celé!)
Le vieil éclat voilé du vermeil insolite,
De la voix languissant, nulle, sans acolyte,
Jettera-t-il son or par dernières splendeurs,
Elle, encore, l'antienne aux versets demandeurs,
A l'heure d'agonie et de luttes funèbres!
Et, force du silence et des noires ténèbres
Tout rentre également en l'ancien passé,
Fatidique, vaincu monotone, lassé,
Comme l'eau des bassins anciens se résigne.

Кімната ця чудна у стилі тих століть,
Як війни славились, кругом зазнала зміни:
Обдерлась позолоть на ній, стемніли стіни,
Де в згортках килимів, між їх надмірних плям,
Сховались погляди сибілл, що Мудрецам
Здіймають пазурі старі в пророкуванні.
Одна з них, зводячи поблідлі стебла, ткані
На одязі моїм, що грів слонову кість,
Яка і за пташню у небі розповість,
Розпалює в його подобі лету й з'яви
Той запах, Рож красо! П'янкі духмяні трави
Що поза ліжка тіль порожнього й димок
Од свічки згаслої, спливає від кісток
Холодних завсід, яким саше радіти,
Чи той, що місяцю придбали злудні квіти,
Що ронять пелюстки і в темряві, в своїй
Самотній вазі тут марніють без надій.
Аврора серед сліз так тягне власні крила!

У чарах символів магічна з'яво мила!
Напевне, голос цей, що ним приходить рань,
З минулих днів моїх снага для заклинань?
Ще не зникнувши у жовтих згортках мислі,
Старої, мов зоря, що запахи, повислі
На дароносицях собі приймає в дар,
Він крізь дірки старі та згорток інвентар,
Продертих ритмами в мережах покривала,
Де блиску давнього краса не пропадала,
Здіймається тепер до неба, як відчай
(Ці поклики летять у недосяжний край!).
Чи голосу журби краса нерозігріта,
Віддавна схована, глуха, без аколита,
Збереться стрінути розливом золотим
Останній антифон ще молитовних рим
У час агонії, болючого конання?
Але такий закон і темряви й мовчання,
Що все вертається в минуле, мов луна,
Фатальне, знуджене і стомлене до дна,
Як води озера, заснулого навкі.

Elle a chanté, parfois incohérente, signe
Lamentable!

le lit aux pages de vélin,
Tel, inutile et si clausttral, n'est pas le lin!
Qui des rêves par plis n'a plus le cher grimoire,
Ni le dais sépulcral à la déserte moire,
Le parfum des cheveux endormis. L'avait-il?
Froide enfant, de garder en son plaisir subtil
Au matin grelottant de fleurs, ses promenades,
Et quand le soir méchant a coupé les grenades!
Le croissant, oui le seul est au cadran de fer
De l'horloge, pour poids suspendant Lucifer,
Toujours blesse, toujours une nouvelle heurée,
Par la clepsydre à la goutte obscure pleurée,
Que, délaissée, elle erre, et sur son ombre pas
Un ange accompagnant son indicible pas!
Il ne sait pas cela le roi qui salarie
Depuis longtemps la gorge ancienne est tarie.
Son père ne sait pas cela, ni le glacier
Farouche reflétant de ses armes l'acier,
Quand sur un tas gisant de cadavres sans coffre
Odorant de résine, énigmatique, il offre
Ses trompettes d'argent obscur aux vieux sapins!
Reviendra-t-il un jour des pays cisalpins!
Assez tôt? Car tout est présage et mauvais rêve!
A l'ongle qui parmi le vitrage s'élève
Selon le souvenir des trompettes, le vieux
Ciel brûle, et change un doigt en un cierge envieux.
Et bientôt sa rougeur de triste crépuscule
Pénétrera du corps la cire qui recule!
De crépuscule, non, mais de rouge lever,
Lever du jour dernier qui vient tout achever,
Si triste se débat, que l'on ne sait plus l'heure
La rougeur de ce temps prophétique qui pleure
Sur l'enfant, exilée en son cœur précieux
Comme un cygne cachant en sa plume ses yeux,
Comme les mit le vieux cygne en sa plume, allée

Лунає спів її, безладний часом, скільки
В нім жаху!

ліжко це, неписана велень,
Черниче нібито, де ні вночі, ні вдень
Давно реєстра снів не знають покривала!
І балдахін смутний тих запахів, що брала
Його зажура з кіс у неї. Де б він знав?
Бо дівчина, мов лід, позбавлена забав,
Блукає вдосвіта, коли квіткам змерзати,
І звечора, тоді як тріскають гранати!
І тільки молодик на цифербляті сфер,
Де за вагу повис блискучий Люцифер,
Раз-по-раз хвалиться годиною новою,
Що сум клепсидрин теж відлічує сльозою.

Вона ж, самотниця, блукає довго вже,
Де жаден янгол їй ходи не береже.
А батько? Він забув, що, буцімто від злуди,
Він їй давно найняв старі засохлі груди.
Не відає владар цього, як пасма гір,
Що в них його міцний виблискує топір,
Коли над купами убитих таємниче
Срібло його труби ялин увагу кличе!
Коли він вернеться від Альп своїх стрімких?
Вістять прикмети нам навколо безліч лих.
До нігтя сяйного, що вітражем здійснювся
І в ньому згадкою горить труби краса вся,
Прадавні небеса на заздрісну свічу
Міняють пальця враз, і ледве я злічу
Той час, як червінь їй тілесний віск поглине!
Від присмерку, та ні — зорі, в життя єдине
Зорі, що день веде, руїнника всьому,
Так сумно, ніби й час увесь пропав йому,
Змагається червлень пори, яка ридає
По бранці, що себе у серці замикає,
Мов лебідь погляд свій у пір'я крил міцних,
Як лебідь стомлений ховає очі в них,
В алею начебто, до їхнього страждання,

De la plume détresse, en l'éternelle allée
De ses espoirs, pour voir les diamants élus
D'une étoile mourante, et qui ne brille plus.

II. SCÈNE

La Nourrice — Hérodiade

N.

Tu vis! ou vois-je ici l'ombre d'une princesse?
A mes lèvres tes doigts et leurs bagues et cesse
De marcher dans un âge ignoré...

H.

Reculez.

Le blond torrent de mes cheveux immaculés
Quand il baigne mon corps solitaire le glace
D'horreur, et mes cheveux que la lumière enlace
Sont immortels. O femme, un baiser me tûrait
Si la beauté n'était la mort...

Par quel attrait

Menée et quel matin oublié des prophètes
Verse, sur les lointains mourants, ses tristes fêtes,
Le sais-je? tu m'as vue, ô nourrice d'hiver,
Sous la lourde prison de pierres et de fer
Où de mes vieux lions traînent les siècles fauves
Entrer, et je marchais, fatale, les mains sauvées,
Dans le parfum désert de ces anciens rois:
Mais encore as-tu vu quels furent mes effrois?
Je m'arrête rêvant aux exils, et j'effeuille,
Comme près d'un bassin dont le jet d'eau m'accueille,
Les pâles lys qui sont en moi, tandis qu'épris
De suivre du regard les languides débris

Де подорож надій готується остання
Зірницю вгледіти в її конання мить,
Яка вже сяєвом принадним не горить!

II. СЦЕНА

Нянька. Іродіада

Н.

Жива! Чи це лиш тінь твоя, принцесо мила?
Дай пальчики до уст! Як довго ти бродила
В забутих днях сама...

I.

Геть! Місце знай своє!

Коли потік мого волосся обіллє
Увесь мій стан смутний, мені в страху здається,
Що льодом стала я, але воно сміється
В безсмертнім сяєві. О жінко, вмерла б я
Від поцілунку, та й краса — лиш смерть...

Чия

Омана зве мене, і що за дивний ранок,
Чужий пророкам, шле зажурений серпанок
В далінь конаючу, о нянько днів зими,
Ти бачила, як я в лабети йшла тюрми
З металю й каменю, де леви за дверима
Століттями зросли, а доля незборима
Вела незайману тоді мене в старі
Пустельні випари, що в них оті царі
Живуть: та знаєш ти, від чого я тремтіла?
Спинилась я, в думках вигнанниця, та з тіла,
Немов при купелі, що надила мене,
Блідих лілей в собі зірвала я рясне
Суцвіття пелюстків, а леви, повні шалу,

Descendre, à travers ma rêverie, en silence,
Les lions, de ma robe écartent l'indolence
Et regardent mes pieds qui calmeraient la mer.
Calme, toi, les frissons de ta sénile chair,
Viens et ma chevelure imitant les manières
Trop farouches qui font votre peur des crinières,
Aide-moi, puisqu'ainsi tu n'oses plus me voir,
A me peigner nonchalamment dans un miroir.

N.

Sinon la myrrhe gaie en ses bouteilles closes,
De l'essence ravie aux vieillesse de roses,
Voulez-vous, mon enfant, essayer la vertu
Funèbre?

H.

Laisse là ces parfums! ne sais-tu
Que je les hais, nourrice, et veux-tu que je sente
Leur ivresse noyer ma tête languissante?
Je veux que mes cheveux qui ne sont pas des fleurs
A répandre l'oubli des humaines douleurs,
Mais de l'or, à jamais vierge des aromates,
Dans leurs éclairs cruels et dans leurs pâleurs mates,
Observent la froideur stérile du métal,
Vous ayant reflétés, bijoux du mur natal,
Armes, vases depuis ma solitaire enfance.

N.

Pardon! l'âge effaçait, reine, votre défense
De mon esprit pâli comme un vieux livre ou noir...

H.

Assez! Tiens devant moi ce miroir.

O miroir!

Eau froide par l'ennui dans ton cadre gelée

Дивились, як вони спадали вниз помалу
Крізь тишу мрій моїх, і, скинувши набік
Моїх одінь легких збайдужілий потік,
Уздріли ніг красу, що й хвиль спинили б зриви.
А що боїшся ти мого волосся гриви,
Як левів, то тепер при дзеркалі оцім
Іди й чеши мене, втопивши зір у нім.

Н.

Коли не мирру, що в пляшках - пестунку цінну,
То, може, б ти, дитя, взяла собі на зміну
Задуху з рож п'янку, тих, що пов'янув квіт
У них?

І.

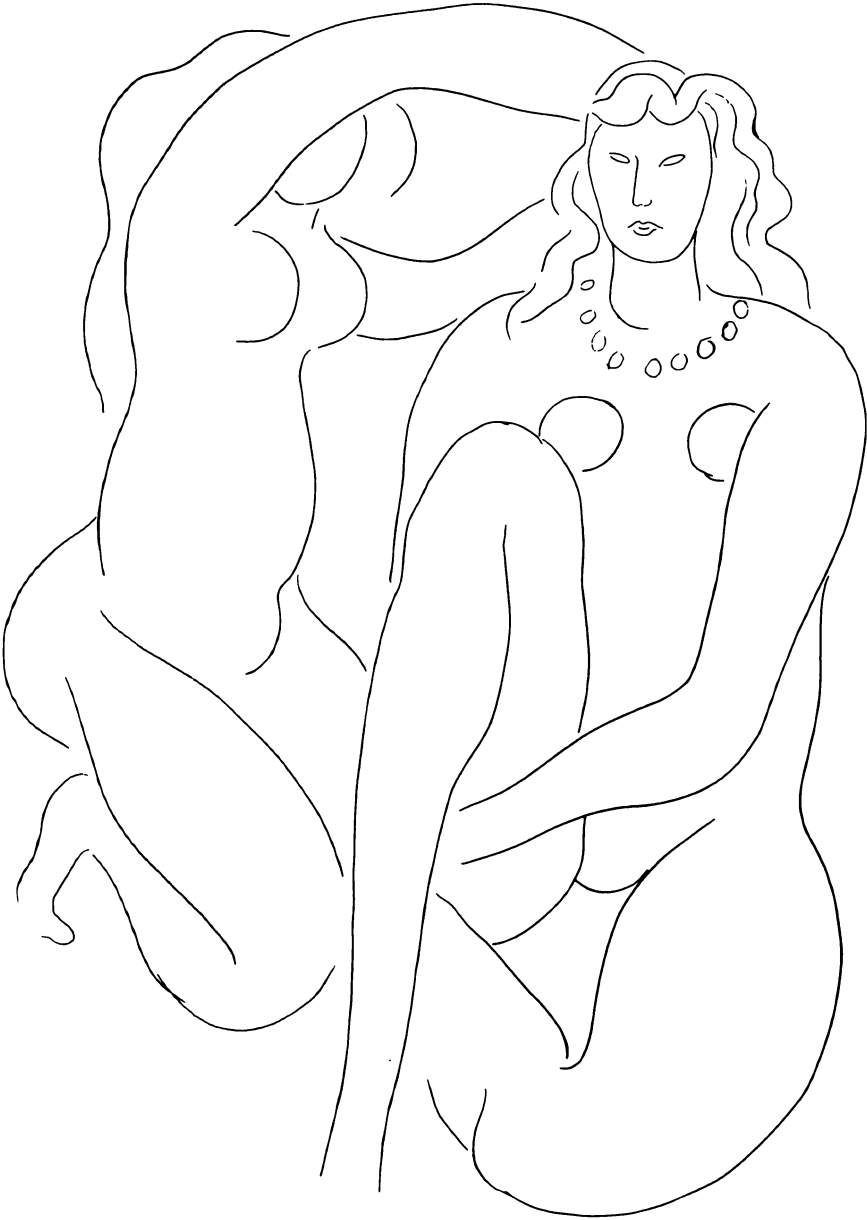
Парфумів — ні! Я їх від ранніх літ
Ненавиджу. Хіба цього ти ще не знала?
Чи хочеш, аби я від них шалена стала?
Я прагну, щоб мого волосся буйний хміль,
Не схожий на квітки, що гоять людський біль,
Ряснів, як золото, без ароматів рою,
В жорстокім сяєві і з блідністю смутною,
Щоб зимну яловість металю зберегти
І рідних стін моїх окраси без мети
З'явити дзеркалом, самотніх літ корону.

Н.

Пробач, мій вік твою, царице, заборону
Зітер із пам'яті, мов з книг, за довгі дні...

І.

Облиші та потримай свічадо це мені!
Яке ж нудне бо ти, свічадо, наче з криги!



Que de fois et pendant des heures, désolée
Des songes et cherchant mes souvenirs qui sont
Comme des feuilles sous ta glace au trou profond,
Je m'apparus en toi comme une ombre lointaine,
Mais, horreur! des soirs, dans ta sévère fontaine,
J'ai de mon rêve épars connu la nudité!

Nourrice, suis-je belle?

N.

Un astre, en vérité
Mais cette tresse tombe...

H.

Arrête dans ton crime
Qui refroidit mon sang vers sa source, et réprime
Ce geste, impiété fameuse: ah! conte-moi
Quel sûr démon te jette en le sinistre émoi,
Ce baiser, ces parfums offerts et, le dirai-je?
O mon cœur, cette main encore sacrilège,
Car tu voulais, je crois, me toucher, sont un jour
Qui ne finira pas sans malheur sur la tour...
O jour qu'Hérodiade avec effroi regarde!

N.

Temps bizarre, en effet, de quoi le ciel vous garde!
Vous errez, ombre seule et nouvelle fureur,
Et regardant en vous précocité avec terreur;
Mais toujours adorable autant qu'une immortelle,
O mon enfant, et belle affreusement et telle
Que...

H.

Mais n'allais-tu pas me toucher?

Як часто в довгі дні, зазнавши мрій кормиги
І спогади свої скликаючи слабї,
Що листям залягли в заглибини тобі,
Я в тебе серед плес, мов дальня тїнь, спливаю.
Та — лихо! в грї твого цупкого водограю
Бажання власного я вздрїла наготу!
Чи справді гарна я?

Н.

Ти — зірка, тільки ту,
Що впала, сталку...

І.

Гей! Чинити злочин досить,
Він студить кров мою і біль мені приносить.
Ти профанацію цих жестів припини:
Який це демон був причиною мани,
Що ти з цілунками, з парфумами для мене...
І навіть... як назву це лихо непростенне:
Мене торкнутися хотїла ти? О, жаж!
Цей день спричинить зло, допоки не потах...
Іродіяда жде на нього тут не всує!

Н.

Часи незвичні, так. Хай небо нас рятує!
Ти бродиш, наче тїнь, як фурія гнівна,
Заглиблена в собі, страхів сягнувши дна,
Хоч і вродлива ти й рівня лише богинї,
О дівчинко моя, страшна в красї, донинї
Я...

І.

Прагнула ж мене торкнутися ти!

N.

...J'aimerais
Être à qui le destin réserve vos secrets.

H.

Oh! tais-toi!

N.

Viendra-t-il parfois?

H.

Étoiles pures,
N'entendez pas!

N.

Comment, sinon parmi d'obscures
Épouvantes, songer plus implacable encor
Et comme suppliant le dieu que le trésor
De votre grâce attend! et pour qui, dévorée
D'angoisses, gardez-vous la splendeur ignorée
Et le mystère vain de votre être?

H.

Pour moi.

N.

Triste fleur qui croît seule et n'a pas d'autre émoi
Que son ombre dans l'eau vue avec atonie.

H.

Va, garde ta pitié comme ton ironie.

Н.

Зла
Не стріла, як твої секрети берегла.

І.

Мовчи!

Н.

А прийде він колись?

І.

О ясні зорі,
Не слухайте!

Н.

Але чи в найлютішім горі
Побачити вдалось би за життя кому
Такого бога в сні, без жалю, що йому,
Немов благання, чар твій зріє і для кого,
Пожерта розпачем, ти зберігаєш строго
Свої розкоші укритий жар?

І.

Собі.

Н.

Нещасний квіт, який у води голубі
Глядить, бо в привиді своїм шукає втіхи.

І.

Мені байдужі всі жалі твої і сміхи!

N.

Toutefois expliquez: oh! non, naïve enfant,
Décroîtra, quelque jour, ce dédain triomphant.

H.

Mais qui me toucherait, des lions respectée?
Du reste, je ne veux rien d'humain et, sculptée,
Si tu me vois les yeux perdus au paradis,
C'est quand je me souviens de ton lait bu jadis.

N.

Victime lamentable à son destin offerte!

H.

Oui, c'est pour moi, pour moi, que je fleuris, déserte!
Vous le savez, jardins d'améthyste, enfouis
Sans fin dans de savants abîmes éblouis,
Ors ignorés, gardant votre antique lumière
Sous le sombre sommeil d'une terre première,
Vous, pierres où mes yeux comme de purs bijoux
Empruntent leur clarté mélodieuse, et vous
Métaux qui donnez à ma jeune chevelure
Une splendeur fatale et sa massive allure!
Quant à toi, femme née en des siècles malins
Pour la méchanceté des antres sibyllins,
Qui parles d'un mortel! selon qui, des calices
De mes robes, arôme aux farouches délices,
Sortirait le frisson blanc de ma nudité,
Prophétise que si le tiède azur d'été,
Vers lui nativement la femme se dévoile,
Me voit dans ma pudeur grelottante d'étoile,
Je meurs!

Н.

Ні, доню, поясни, бо кажеш ти пусте:
Небавом час твою погорду відмете...

І.

Та хто б торкнувся мене, як звірина не сміла?
Нічого людського не жду я, скам'яніла,
Хоч ладна погляд свій затримати в раю
При спогаді, як я смоктала грудь твою.

Н.

О жертва в пазурах своєї долі злої!

І.

Так, я в житті цвіту для себе лиш самої!
Ви, аметистові сади, вам знані теж
Провалля сяючі у темряві без меж,
Укрите золото, що палахтиш од віку
Під чорним сном землі, часам не знавши ліку,
Безцінні камені, що зір мій з ранніх літ
Пісень навчили тих, що творить самоцвіт,
І ви, металі! Вам це також не дивниця,
Бо й волос мій од вас принадою іскриться!
А ти, народжена печерам злих сибілл,
О жінко днів старих і їх підступних діл,
Що смертного тепер згадала! для якого
Із бростей одягу мого, вінка п'яного,
Постати б мав бурун моєї нагоди,
Пророч: як літня синь теплом зачне пливти
(Хай жінка свій вуаль зняла б тоді охоче!)
І в цноті вздрить мене зорі, що вся тріпоче,
Я вмру!

J'aime l'horreur d'être vierge et je veux
Vivre parmi l'effroi que me font mes cheveux
Pour, le soir, retirée en ma couche, reptile
Inviolé sentir en la chair inutile
Le froid scintillement de ta pâle clarté
Toi qui te meurs, toi qui brûles de chasteté,
Nuit blanche de glaçons et de neige cruelle!
Et ta sœur solitaire, ô ma sœur éternelle
Mon rêve montera vers toi: telle déjà,
Rare limpidité d'un cœur qui le songea,
Je me crois seule en ma monotone patrie
Et tout, autour de moi, vit dans l'idolâtrie
D'un miroir qui reflète en son calme dormant
Hérodiade au clair regard de diamant...
O charme dernier, oui! je le sens, je suis seule.

N.

Madame, allez-vous donc mourir?

H.

Non, pauvre aïeule,
Sois calme et, t'éloignant, pardonne à ce cœur dur,
Mais avant, si tu veux, clos les volets, l'azur
Séraphique sourit dans les vitres profondes,
Et je déteste, moi, le bel azur!

Des ondes
Se bercent et, là-bas, sais-tu pas un pays
Où le sinistre ciel ait les regards haïs
De Vénus qui, le soir, brûle dans le feuillage:
J'y partirais.

Allume encore, enfantillage
Dis-tu, ces flambeaux où la cire au feu léger
Pleure parmi l'or vain quelque pleur étranger
Et...

Люблю я жах дівочтва й буревій
Неспокою того, що будить волос мій,
І відчувати, мов змія, надвечір стало,
Залізши під своє холодне покривало,
В даремній плоті блиск твоїх блідих об'яв,
Що в смерті жар тебе невинности обняв,
О біла ніч льодів і снігу, наче згуба!
І ти, моя здавен самотня сестро люба,
До тебе мрія мчить від мене теж сама,
Що снами серця світ зіткнув її притьма,
Я вірю в рідний край нудотний, без нікого,
Де всі до ідола приходять, мовчазного
Свічада, що в собі відлунює щораз
Іродіяду й віч її німий алмаз.
О втіхо чарівна для мене в самотині!

Н.

Тож, Пані, ви вмерете?

І.

Ні, не журись і нині,
Відходячи, пробач, бідахо, серця гнів
Та ще вікно, прошу, завісь, а то розцвів
Занадто щедро сміх блакиті за шибками,
Яку я не люблю! Он хвилі бурунами
Здіймаються, а там - ту землю знаєш ти,
Де небеса хмурні, де грізно з висоти
Венера дивиться й на листі пломені?
Туди б я подалась.

Та запали (в мені є
Дитинячість, мовляв) свічки, щоб унизу
Під ними віск ронив на золото сльозу,
І...

N.

Maintenant?

H.

Adieu.

Vous mentez, ô fleur nue

De mes lèvres.

J'attends une chose inconnue
Ou peut-être, ignorant le mystère et vos cris,
Jetez-vous les sanglots suprêmes et meurtris
D'une enfance sentant parmi les rêveries
Se séparer enfin ses froides pierreries.

III. CANTIQUE DE SAINT JEAN

Le soleil que sa halte
Surnaturelle exalte
Aussitôt redescend
Incandescent

Je sens comme aux vertèbres
S'éployer des ténèbres
Toutes dans un frisson
A l'unisson

Et ma tête surgie
Solitaire vigie
Dans les vols triomphaux
De cette faux

Comme rupture franche
Plutôt refoule ou tranche
Les anciens désaccords
Avec le corps

Н.

Тож?

І.

Прощай.

Та ви брехали, голі квіти
Моїх самотніх уст! Я жду неznане стріти,
А, може, без думок про диво й плач як стій
Ви кидаєте в світ останній стогін свій
З дитинства, що тепер у власних мріях згоди
Замерзлі зрештою вивільнює клейноди.

III. ПІСНЯ СВЯТОГО ІВАНА

Те сонце що стояння
Найдовше знає зрання
Знов рине вниз умить
І палахтить

Здається ніби тіні
У спільному тремтінні
Хребет мій пройняли
В об'яві мли

І голова від скоку
На варту одиноку
За тріумфальний літ
Коси як світ

Розривом що не знає
Вагання відсікає
Незгоди прастарі
Із плоттю в грі

Qu'elle de jeûnes ivre
S'opiniâtre à suivre
En quelque bond hagard
Son pur regard

Là-haut où la froidure
Éternelle n'endure
Que vous le surpassiez
Tous ô glaciers

Mais selon un baptême
Illuminée au même
Principe qui m'élut
Penche un salut.

Тоді від посту п'яна
Злітаючи як рана
Свій погляд чистоти
Вона звести

Спішить де вічні зими
Не терплять змагу з ними
Хоч би й лунав їх спів
Льодовиків

Та з хрищенням у ладі
Шле тій же світлій владі
Що зве мене одна
Уклін вона.



L'APRÈS-MIDI D'UN FAUNE

Églogue.

LE FAUNE

Ces nymphes, je les veux perpétuer.

Si clair,
Leur incarnat léger, qu'il voltige dans l'air
Assoupi de sommeils touffus.

Aimai-je un rêve?
Mon doute, amas de nuit ancienne, s'achève
En maint rameau subtil, qui, demeuré les vrais
Bois mêmes, prouve, hélas! que bien seul je m'offrais
Pour triomphe la faute idéale de roses.
Réfléchissons...

ou si les femmes dont tu gloses
Figurent un souhait de tes sens fabuleux!
Faune, l'illusion s'échappe des yeux bleus
Et froids, comme une source en pleurs, de la plus chaste:
Mais, l'autre tout soupirs, dis-tu qu'elle contraste
Comme brise du jour chaude dans ta toison?
Que non! par l'immobile et lasse pâmoison
Suffoquant de chaleurs le matin frais s'il lutte,
Ne murmure point d'eau que ne verse ma flûte
Au bosquet arrosé d'accords; et le seul vent
Hors des deux tuyaux prompt à s'exhaler avant
Qu'il disperse le son dans une pluie aride,
C'est, à l'horizon pas remué d'une ride,
Le visible et serein souffle artificiel
De l'inspiration, qui regagne le ciel.

O bords siciliens d'un calme marécage
Qu'à l'envi de soleils ma vanité saccage,

ПОПОЛУДЕНЬ ФАВНА

Еклога.

ФАВН

Цих німф назавжди б я зберіг.

Поглянь, які

Тіла спливають їх рожеві і легкі

В повітрі приспанім.

Чи покохав я мрію?

Мій сумнів, жмут нічний, простежити я вмію

В легкім гіллі, що, хай звело лісів стіну,

Доводить, як троянд облесливу ману

Я вибрав за тріумф — його дари єдині.

Зміркуємо...

або, коли жінки, що нині

Ти згадував — жага твоїх чуттів-казокі

Облуда, Фавне, ллє, немов смутний струмок,

З холодних синіх віч тії, що вкрай цнотлива.

А цю, роззідхану, твоя, ти кажеш, грива

Вчуває, наче бриз у літній день жаркий?

Та ба! Крізь млости лінє і супокій тривкий,

Що холод здушує, над ранок як постане,

Тут вільги шепоти, крім тих, що в листя п'яне

Моя флюєра шле, не прийдуть, а вітрів,

У намірі з дудок вилунювати спів

І не розсіятись дощем безводним долі,

Побачиш ти хіба на змовклім видноколі

У штучнім подиху надхнення, що спішить

Назад вернутися, в небес ясну блакить.

О береги боліт Сіцилії погожі,

Де, заздрісний, топтав я в сонця гойні рожі,



Tacite sous les fleurs d'étincelles, CONTEZ
« *Que je coupais ici les creux roseaux domptés*
» *Par le talent; quand, sur l'or glauque de lointaines*
» *Verdures dédiant leur vigne à des fontaines,*
» *Ondoie une blancheur animale au repos:*
» *Et qu'au prélude lent où naissent les pipeaux*
» *Ce vol de cygnes, non! de naïades se sauve*
» *Ou plonge... »*

Inerte, tout brûle dans l'heure fauve
Sans marquer par quel art ensemble décala
Trop d'hymen souhaité de qui cherche le la:
Alors m'éveillerai-je à la ferveur première,
Droit et seul, sous un flot antique de lumière,
Lys! et l'un de vous tous pour l'ingénuité.

Autre que ce doux rien par leur lèvres ébruité,
Le baiser, qui tout bas des perfides assure,
Mon sein, vierge de preuve, atteste une morsure
Mystérieuse, due à quelque auguste dent;
Mais, bast! arcane tel élu pour confident
Le jonc vaste et jumeau dont sous l'azur on joue:
Qui, détournant à soi le trouble de la joue,
Rêve, dans un solo long, que nous amusions
La beauté d'alentour par des confusions
Fausses entre elle-même et notre chant crédule;
Et de faire aussi haut que l'amour se module
Évanouir du songe ordinaire de dos
Ou de flanc pur suivis avec mes regards clos,
Une sonore, vaine et monotone ligne.

Tâche donc, instrument des fuites, ô maligne
Syrinx, de reflleurir aux lacs où tu m'attends!
Moi, de ma rumeur fier, je vais parler longtemps
Des déesses; et par d'idolâtres peintures,
A leur ombre enlever encore des ceintures:
Ainsi, quand des raisins j'ai sucé la clarté,
Pour bannir un regret par ma feinte écarté,
Rieur, j'élève au ciel d'été la grappe vide

У світлім спокою, скажіть хоч раз один,
"Що різав я дудки з гінких очеретин,
Підлеглих спритові, як на зеленім злоті
Далеких зарослів за водами в дрімоті
Відбилась хвилею істоти білина
І що, як дудка ледь вродилась голосна,
Ці лебеді, не такі наяди полетіли
Чи подались на дно..."

В ту мить довкілля тліли,
Без мови, де подівсь, неначе вільга трав,
Надмірний шлюб тому, хто ля допіру брав.
Тоді прокинувся я у перших мрій напливі
Під вічним сяєвом, о лілії знадливі!
Відвертий, сам, як ви — простіший від усіх.

Не те, що на устах — солодка цяцька їх,
Цілунок виявом чуттів легкої злуди,
Якоїсь рани біль мої потвердять груди,
Що зуб лишив її, вельможний далєбі.
Та годі! Вірником секрет узяв собі
Комиш роздвоєний, що ним до неба граєм,
Який, збудивши пал щоки своїм розмаєм,
В тривалій пісні снить, мовляв, красу б могли
Ми втішити, коли б різниці не знайшли
Між нею й співами — довір'ям без вагання;
І, як любовної мелодії звучання,
Прогнати голосний, спустошений рядок
Од мрій про саяво спин і полиски литок,
Що я в дрімоті зрів, на стовбур сперши плечі.

Понад озерами квітуй, знаряддя втечі,
Зла Сірінкс, і чекай мене, де їхня синь.
Я ж, гордий з власних слів, розмову про богинь
Провадитиму ще на славу їм безкраю,
Допоки й пояси з їх тіней поздймаю.
Так, смокчучи нектар іскристого вина,
Щоб жалю збутися, неначе він мана,
Хмільний, підношу я порожнє гроно вгору



Et, soufflant dans ses peaux lumineuses, avide
D'ivresse, jusqu'au soir je regarde au travers.

O nymphes, regonflons des SOUVENIRS divers.

« Mon œil, trouant les joncs, dardait chaque encolure
» Immortelle, qui noie en l'onde sa brûlure
» Avec un cri de rage au ciel de la forêt;
» Et le splendide bain de cheveux disparaît
» Dans les clartés et les frissons, ô pierreries!
» J'accours; quand, à mes pieds, s'entrejoignent (meurtries
» De la langueur goûtée à ce mal d'être deux)
» Des dormeuses parmi leurs seuls bras hasardeux;
» Je les ravis, sans les désenlacer, et vole
» A ce massif, haï par l'ombrage frivole,
» De roses tarissant tout parfum au soleil,
» Où notre ébat au jour consumé soit pareil. »

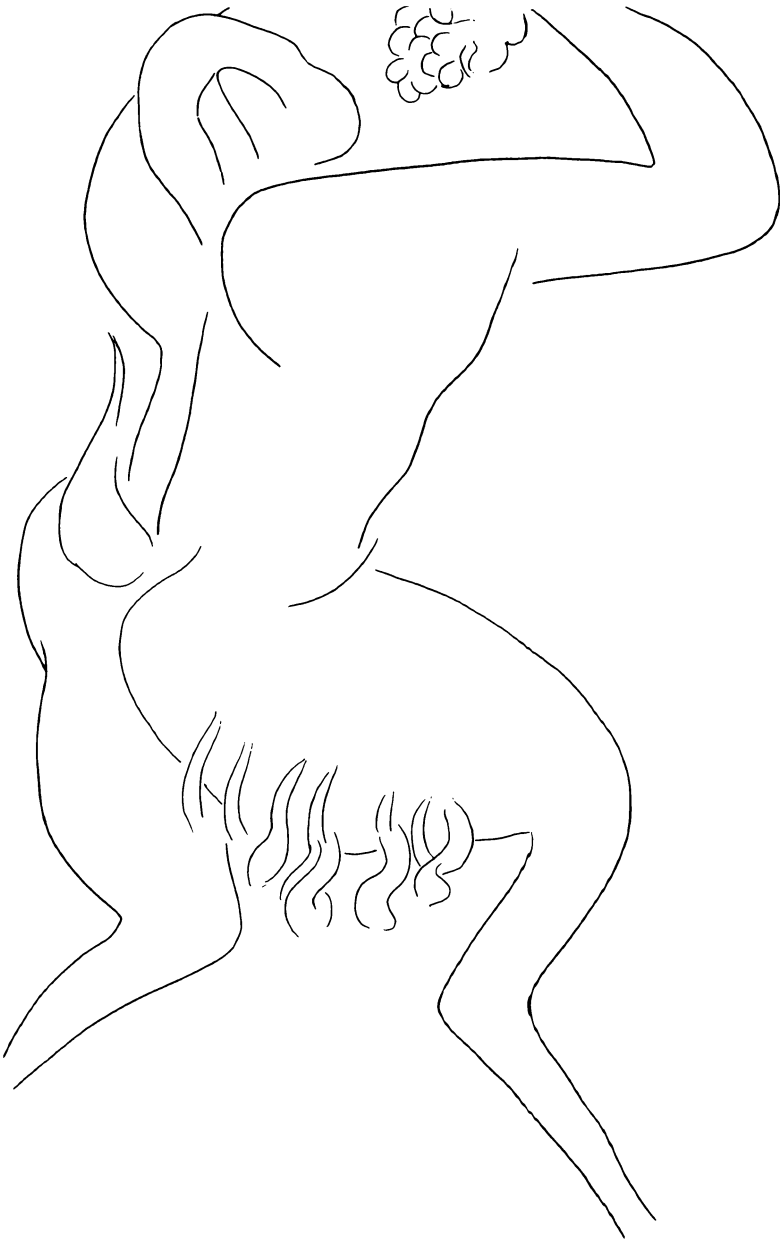
Je t'adore, courroux des vierges, ô délice
Farouche du sacré fardeau nu qui se glisse
Pour fuir ma lèvre en feu buvant, comme un éclair
Tressaille! la frayeur secrète de la chair:
Des pieds de l'inhumaine au cœur de la timide
Que délaisse à la fois une innocence, humide
De larmes folles ou de moins tristes vapeurs.
« Mon crime, c'est d'avoir, gai de vaincre ces peurs
» Traîtresses, divisé la touffe échevelée
» De baisers que les dieux gardaient si bien mêlée:
» Car, à peine j'allais cacher un rire ardent
» Sous les replis heureux d'une seule (gardant
» Par un doigt simple, afin que sa candeur de plume
» Se teignît à l'émotion de sa sœur qui s'allume,
» La petite, naïve et ne rougissant pas:)
» Que de mes bras, défait par de vagues trépas,
» Cette proie, à jamais ingrate se délivre
» Sans pitié du sanglot dont j'étais encore ivre. »

Tant pis! vers le bonheur d'autres m'entraîneront
Par leur tresse nouée aux cornes de mon front:
Tu sais, ma passion, que, pourpre et déjà mûre,

І, надимаючи шкірки його, в прозору
Далінь гляжу, аж тьми впаде густий покров.

Та нумо в спогадах, о німфи, жити знов!
"Мій зір кугу пройняв і бачить кожну шию
Безсмертну, що пливла б і в лоно чортوریю,
Аби згасити шал — даремна гра зусиль.
Там пишна злива кіс пропала серед хвилі
О діамантів сплескі Рої зірок стожарі!
Я вглядів, зблизившись, як необачно в парі
(Тим щастям здолані, що гріх плекає двом)
Сонюги розляглись, міцним прибиті сном.
До цього закутка я їх приніс обнятих,
Де тіней навкруги немає пелехатих,
А запах рож пропав на сонці без слідів,
І буде втіха нам, як день, що відгорів".
О, як люблю тебе, дівочий гніве, щастя
Святої нагоди — моїм устам причастя,
Тягаре у борні за звільнення своєї
Твій потаємний страх загара їхня п'є:
Від стіп жорстокої до серця боязкої,
Хоч віддалась би вся в невинності, слизької,
Бо мокра від плачу і менш гірких нестям.
"Здолавши хитрий страх, не до смаку богам
Радів я в запалі, неначе справді святу,
Що китицю розняв цілунків їх завзяту:
Як тільки сміх жадань я заховати встиг
На щасну грудь одній (тримав я меншу з них,
Ту, що з наївності не вміла червоніти,
За пальця, щоб жага сестри її, мов квіти,
Бліде їй тіло все зафарбила огнем),
Коли із рук моїх, ледь зморених, мигцем
Невдячний цей улов подався поміж лози
Без думки про мої п'янки для мене сльози".

Що ж! Інші виведуть мене в щасливу путь
За коси, що в рогах у мене заплетуть.
Ти знаєш, пристрасте, як стиглі вже й червоні



Chaque grenade éclate et d'abeilles murmure;
Et notre sang, épris de qui le va saisir,
Coule pour tout l'essaim éternel du désir.
A l'heure où ce bois d'or et de cendres se teinte
Une fête s'exalte en la feuillée éteinte:
Etna! c'est parmi toi visité de Vénus
Sur ta lave posant ses talons ingénus,
Quand tonne un somme triste ou s'épuise la flamme.
Je tiens la reine!

O sûr châtiment...

Non, mais l'âme
De paroles vacante et ce corps alourdi
Tard succombent au fier silence de midi:
Sans plus il faut dormir en l'oubli du blasphème,
Sur le sable altéré gisant et comme j'aime
Ouvrir ma bouche à l'astre efficace des vins!

Couple, adieu; je vais voir l'ombre que tu devins.

Гранати тріскають у бджіл голоднім дзвоні,
І наша кров палка, полон зачувши свій,
Тече, щоб стрінути бажання вічний рій.
У час, як золотом цей гай стає й золю,
Знялись веселощі за смертю листяною.
То, Етно, в окіл твій Венери спритний хід:
Вона й на ляві скрізь лишити може слід,
Коли дрімотний сум грозиться й жар конає.
Скажу їй!

Хай провчить...

Та ні, бо слів немає
В душі, і тіло все моє тяжке тепер,
Здалось пополудню, що спокій розпростер.
Тож годі — заснемо й забудем про зневагу,
Розлігшись на піску, і, щоб згасити спрагу,
Я рот розкрию свій для вин, зірки рясні!

Прощайте, двійко, з вас я тінь побачу в сні.

LA CHEVELURE...

La chevelure vol d'une flamme à l'extrême
Occident de désirs pour la tout déployer
Se pose (je dirais mourir un diadème)
Vers le front couronné son ancien foyer

Mais sans or soupirer que cette vive nue
L'ignition du feu toujours intérieur
Originellement la seule continue
Dans le joyau de l'œil véridique ou rieur

Une nudité de héros tendre diffame
Celle qui ne mouvant astre ni feux au doigt
Rien qu'à simplifier avec gloire la femme
Accomplit par son chef fulgurante l'exploit

De semer de rubis le doute qu'elle écorche
Ainsi qu'une joyeuse et tutélaire torche.

ВОЛОССЯ...

Волосся полум'я крилатою жагою
На захід звихрене у променистий грім
Лиш діядемою упало ледь живою
В чола короні свій знайшовши давній дім

Але хай золота забракне для зідхання
Ця хмара що навік запалить груди всім
Жарітиме в очах неначе мрія давня
У їх правдивості і в насміху самім

Герой без гордоців поставою нагою
Несе неславу їй що ні вогню ні зір
На пальцях не зняла і в славі головою
Звитяг dokonує всьому наперекір

Довір'ю зводячи рубіном перепони
Сама ж як смолоскип утіхи й охорони.

SAINTE

A la fenêtre recelant
Le santal vieux qui se dédore
De sa viole étincelant
Jadis avec flûte ou mandore,

Est la Sainte pâle, étalant
Le livre vieux qui se déplie
Du Magnificat ruisselant
Jadis selon vèpre et complie:

A ce vitrage d'ostensoir
Que frôle une harpe par l'Ange
Formée avec son vol du soir
Pour la délicate phalange

Du doigt que, sans le vieux santal
Ni le vieux livre, elle balance
Sur le plumage instrumental,
Musicienne de silence.

СВЯТА

Уздовж вікна, що зберегло
Олії зношені відміни
Віолею, якій цвіло
Життя між флейти й мандоліни,

Свята поблідла у руці
Тримає книгу старовинну,
Де молитов були стовпці
Повторювані кожна днину:

Через вітраж тут простягла
Висока гарфа тіней шлянги
Від янголиного крила
Для пальця ніжної фаланги,

Що спритно зводиться й тепер
Без книги й давнього сандала
До інструмента світлих пер
На гру, яка б не прозвучала.

TOAST FUNÈBRE

O de notre bonheur, toi, le fatal emblème!

Salut de la démente et libation blême,
Ne crois pas qu'au magique espoir du corridor
J'offre ma coupe vide où souffre un monstre d'or!
Ton apparition ne va pas me suffire:
Car je t'ai mis, moi-même, en un lieu de porphyre.
Le rite est pour les mains d'éteindre le flambeau
Contre le fer épais des portes du tombeau:
Et l'on ignore mal, élu pour notre fête
Très simple de chanter l'absence du poète,
Que ce beau monument l'enferme tout entier.
Si ce n'est que la gloire ardente du métier,
Jusqu'à l'heure commune et vile de la cendre,
Par le carreau qu'allume un soir fier d'y descendre,
Retourne vers les feux du pur soleil mortel!

Magnifique, total et solitaire, tel
Tremble de s'exhaler le faux orgueil des hommes.
Cette foule hagarde! elle annonce: Nous sommes
La triste opacité de nos spectres futurs.
Mais le blason des deuils épars sur de vains murs
J'ai méprisé l'horreur lucide d'une larme,
Quand, sourd même à mon vers sacré qui ne l'alarme
Quelqu'un de ces passants, fier, aveugle et muet,
Hôte de son linceul vague, se transmuait
En le vierge héros de l'attente posthume.
Vaste gouffre apporté dans l'amas de la brume
Par l'irascible vent des mots qu'il n'a pas dits,
Le néant à cet Homme aboli de jadis:
« Souvenirs d'horizons, qu'est-ce, ô toi, que la Terre? »
Hurle ce songe; et, voix dont la clarté s'altère,
L'espace a pour jouet le cri: « Je ne sais pas! »

НАДГРОБНЕ СЛОВО

О ти, утіх землі хистка емблемо наша!

Не думай, що моя оця порожня чаша,
Де звір золочений, офіра для надій
На коридорі з'яв зустріти образ твій!
Плекати б я не міг таку безглузду віру:
Я сам тебе поклав до сховища з порфіру.
Тепер лишивсь один обов'язок по всім —
Згасити смолоскип на склепі гробовім.
І, шану вибраний відійшлому поету
В піснях засвідчити, я не творю секрету,
Що весь він замкнений в цей пишний монумент:
Крім слави, що її не подолати щент
Аж до заглади всіх оздоб на цьому світі,
Яка навзаході крізь вікна перегріті
Вертається назад у смертний сонця круг!

Самотніми в красі прославитись потуг
Людей марнота скрізь ніколи не щадила.
Цей темний збріді! І слів його наївна сила
Вістить: "Майбутніх з'яв ми сутінь поміж лих".
Але, на тлі плачу на мурах дорогих,
Я сліз прозорий жах зневажив цілковито,
Коли святий мій вірш, немов нікчемне мито,
Був кимсь із натовпу чи в савані легкім
Не вчутий, бо зразком той марив стати всім
Глухої в гордощах посмертної надії.
Страшна порожнява, що збили вітровії
Од слів не сказаних ні разу межі сфер
Ніщо Людині цій, закінченій тепер:
"Крайнеба згадко, мов, чим Землю цю назвати?"
Волає вічний сон, а голос, що стихати
Почав: "Не відаю" їй каже, наче в жарт.

Le Maître, par un œil profond, a, sur ses pas,
Apaisé de l'éden l'inquiète merveille
Dont le frisson final, dans sa voix seule, éveille
Pour la Rose et le Lys le mystère d'un nom.
Est-il de ce destin rien qui demeure, non?
O vous tous, oubliez une croyance sombre.
Le splendide génie éternel n'a pas d'ombre.
Moi, de votre désir soucieux, je veux voir,
A qui s'évanouit, hier, dans le devoir
Idéal que nous font les jardins de cet astre,
Survivre pour l'honneur du tranquille désastre
Une agitation solennelle par l'air
De paroles, pourpre ivre et grand calice clair,
Que, pluie et diamant, le regard diaphane
Rest là sur ces fleurs dont nulle ne se fane,
Isole parmi l'heure et le rayon du jour!

C'est de nos vrais bosquets déjà tout le séjour,
Où le poète pur a pour geste humble et large
De l'interdire au rêve, ennemi de sa charge:
Afin que le matin de son repos altier,
Quand la mort ancienne et comme pour Gautier
De n'ouvrir pas les yeux sacrés et de se taire,
Surgisse, de l'allée ornement tributaire,
Le sépulcre solide où gît tout ce qui nuit,
Et l'avare silence et la massive nuit.

Бо Майстер поглядом потвердив, що не варт
Забарвлювати рай у неспокійні сили,
Що голосом його востаннє пробудили
Для Рожі й Лілії таємний чар ім'я.
І долі оції загине течія?
О, киньте вірити у вигадки постійні,
Бо велич генія вікам цвіте без тіні.
А я, заради вас, надіюся однак
Його, що відійшов — зорі цієї маяк —
Живим уздріти знов на мирну шану втрати
Серед врочистих слів, спроможних шал здійснити,
І чарки й пурпуру, де розбуялий хміль,
Як діаманти й дощ, прозорим звідусіль
Він поглядом, що в квітах вічних сяє,
Між їхніх обрисів на сонці розрізняє
Години кожної і в кожен світлий день!

З гаїв цих творчих сил той житиме лишень,
Де повністю поет своє пильнує право,
Дрімоту гонячи спокійно й величаво,
Щоб з ранком спочиву, який найвищим є,
Коли прадавня смерть, немов тепер Готьє,
Святий закриє зір і спинить вірну мову,
Алея прийняла окрас нових будову,
Тяжку труну, що біль замкнувся в ній навк,
Скупа мовчанка й ніч — її смутний потік.



PROSE

pour des Esseintes

Hyperbole! de ma mémoire
Triomphalement ne sais-tu
Te lever, aujourd'hui grimoire
Dans un livre de fer vêtu:

Car j'installe, par la science,
L'hymne des cœurs spirituels
En l'œuvre de ma patience,
Atlas, herbiers et rituels.

Nous promenions notre visage
(Nous fûmes deux, je le maintiens)
Sur maints charmes de paysage,
O sœur, y comparant les tiens.

L'ère d'autorité se trouble
Lorsque, sans nul motif, on dit
De ce midi que notre double
Inconscience approfondit

Que, sol des cent iris, son site,
Ils savent s'il a bien été,
Ne porte pas de nom que cite
L'or de la trompette d'Été.

Oui, dans une île que l'air charge
De vue et non de visions
Toute fleur s'étalait plus large
Sans que nous en devisions.

ПРОЗА

для дез Ессента

Уяв гіперболью! до мене
Згубила ти звияжний крок,
Замкнулося знання священне
В залізну книгу на замок:

Впроваджу я через науку
Сердець духовних спів-хорал
У всіх моїх досягнень муку
Гербарій, атлас, ритуал.

Очей звели ми апарати
(Я знаю, сестро, що ми вдвох)
Тебе до чарів порівняти
Цього простору багатьох.

Доба з обізнанням чудовим
Турбується, як без причин
За полудень ми літній мовим,
Чуттям його збагнувши плин,

Що світ його, ця клюмба квітів,
Напевно, знана добре їм,
Згадками не знайшла привітів
У горні літа золотім.

Цей острів — такі — без видив очі
З повітря у квіток рясних,
Що більшими рости охочі
Без наших поглядів про них

Telles, immenses, que chacune
Ordinairement se para
D'un lucide contour, lacune,
Qui des jardins la sépara.

Gloire du long désir, Idées
Tout en moi s'exaltait de voir
La famille des iridées
Surgir à ce nouveau devoir,

Mais cette sœur sensée et tendre
Ne porta son regard plus loin
Que sourire et, comme à l'entendre
J'occupe mon antique soin.

Oh! sache l'Esprit de litige,
A cette heure où nous nous taisons,
Que de lis multiples la tige
Grandissait trop pour nos raisons

Et non comme pleure la rive,
Quand son jeu monotone ment
A vouloir que l'ampleur arrive
Parmi mon jeune étonnement

D'ouïr tout le ciel et la carte
Sans fin attestés sur mes pas,
Par le flot même qui s'écarte,
Que ce pays n'exista pas.

L'enfant abdique son extase
Et docte déjà par chemins
Elle dit le mot: Anastase!
Né pour d'éternels parchemins,

Avant qu'un sépulcre ne rie
Sous aucun climat, son aïeul,
De porter ce nom: Pulchérie!
Caché par le trop grand glaïeul.

До розмірів, коли вінцями
Звичайно їх приймає даль
Поза грядки рясної рами
В дарунку сонячних проваль.

Бажання слави, дум розвої,
Що мав їх, радісно взялись
Родини півників такої
Новий творити злет увись.

Та ця сестра, в думках поправна,
Свій погляд ніжний вдалині
Звела для посмішки, що здавна
Дарує загадку мені.

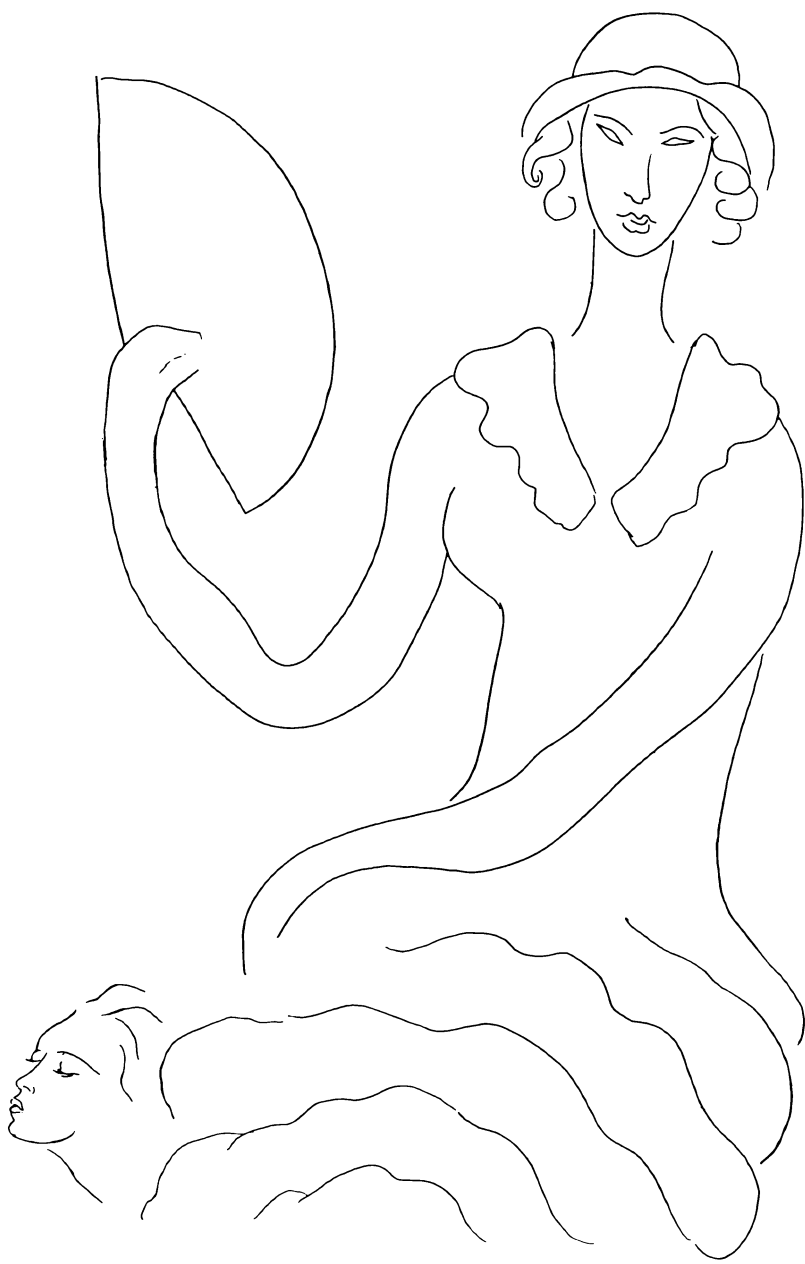
О, знайте, критики за Віру,
Що нашої мовчанки глум
Спричинений стеблом, надміру
Розквітчаним для наших дум.

А суша хай ридає знову,
Допоки наклеп їй не стих,
Мовляв, об'яву пречудову
Я знав у мріях молодих,

Вчуваючи і неба й карти
Запевнення не звіддалі,
При березі, де штормів старти,
Про небуття цієї землі.

Дитина, що таки вдалась їй
Життєва школа, без мани
Цитує слово: Анастасій!
Для книг придатне глибини,

Аж десь потішиться могила
Ім'ям, що предок, мов плякат:
Пульхерія! — зведе між крила
Від глядіюлюсових шат.



ÉVENTAIL

de Madame Mallarmé

Avec come pour langage
Rien qu'un battement aux cieux
Le futur vers se dégage
Du logis très précieux

Aile tout bas la courrière
Cet éventail si c'est lui
Le même par qui derrière
Toi quelque miroir a lui

Limpide (où va redescendre
Pourchassée en chaque grain
Un peu d'invisible cendre
Seule à me rendre chagrin)

Toujours tel il apparaise
Entre tes mains sans paresse.

ВІЯЛО

пані Маллярме

Для мови ледве що на мить
Постане в помахові тім
Прийдешній вірш хіба злетить
Лишивши найдорожчий дім

Звернув додолу посланець
Чи віяло коли воно
Те що крізь нього навпростець
Я бачу в люстрі як вікно

Прозорім (де лише ось-ось
Незримий попіл діл торкне
Що ним у думці пойнялось
Турбот видіння незначне)
Отож таким його рукою
Тримай щораз перед собою.

AUTRE ÉVENTAIL

de Mademoiselle Mallarmé

O rêveuse, pour que je plonge
Au pur délice sans chemin,
Sache, par un subtil mensonge,
Garder mon aile dans ta main.

Une fraîcheur de crépuscule
Te vient à chaque battement
Dont le coup prisonnier recule
L'horizon délicatement.

Vertige! voici que frissonne
L'espace comme un grand baiser
Qui, fou de naître pour personne,
Ne peut jaillir ni s'apaiser.

Sens-tu le paradis farouche
Ainsi qu'un rire enseveli
Se couler du coin de ta bouche
Au fond de l'unanime pli!

Le sceptre des rivages roses
Stagnants sur les soirs d'or, ce l'est,
Ce blanc vol fermé que tu poses
Contre le feu d'un bracelet.

ІНШЕ ВІЯЛО
панни Маллярме

О мрійнице, на путь незнану
Щоб зваба втіх мене вела,
Зумій майстерністю обману
Тримати лет мого крила.

Від присмерку нічної хмари
Ти холодок ним переймай,
Чиї ув'язнені удари
Відгонять злегка небокрай.

Збагнути не забудь, якого
Цей простір, як цілунок, жде
Страждання, тому що для нього
Ненатлих уст нема ніде.

Відчула ти свавілля раю,
Що, мов укритий сміх притьма,
Де ти уста торкнула скраю,
Зійшлося спицями всіма.

З рожевих рік легкого берла
Натішившись у пізній лет,
Його ти сквапно обіперла
Об свій розпалений браслет.

ÉVENTAIL

De frigides roses pour vivre
Toutes la même interrompent
Avec un blanc calice prompt
Votre souffle devenu givre

Mais que mon battement délivre
La touffe par un choc profond
Cette frigidité se fond
En du rire de fleurir ivre

A jeter le ciel en détail
Voilà comme bon éventail
Tu conviens mieux qu'une fiole

Nul n'enfermant à l'émeri
Sans qu'il y perde ou le viole
L'arôme émané de Méry.

1890.

ВІЯЛО

Бліді троянди на дозвіллі й
Для згоди цвіту переб'ють
Твій подих чашами що ждуть
Данини паморозі білій

Та якщо китиці зомлілій
Удар мій до привілля путь
З льодів байдужих попливуть
Веселощі розквітлих лілій

Жбурнути ж обрію клинці
О гарне віяло в руці
Тобі зручніше ніж фіялу

Бо не зберіг би жаден з них
Не тратячи бодай помалу
Марії запахів п'янких.

FEUILLETS D'ALBUM

FEUILLET D'ALBUM

Tout à coup et comme par jeu
Mademoiselle qui voulûtes
Oûir se révéler un peu
Le bois de mes diverses flûtes

Il me semble que cet essai
Tenté devant un paysage
A du bon quand je le cessai
Pour vous regarder au visage

Oui ce vain souffle que j'exclus
Jusqu'à la dernière limite
Selon mes quelques doigts perclus
Manque de moyens s'il imite

Votre très naturel et clair
Rire d'enfant qui charme l'air.

СТОРІНКИ З АЛЬБОМУ

СТОРІНКА З АЛЬБОМУ

Неждано й наче для потіхи
Паняanko ви схотіли гру
На мить почути на котру
У мене здатні флейт огріхи

Та я б сказав що вправа ця
Перед ясным угіддям краю
Все кращає як я змовкаю
Від чару вашого лиця

Тож подиху цьому пустому
В яким наснагу всю зберіг
Моїх невдалих пальців біг
Бракує вміння щоб самому

Ваш сміх повторювати влад
Відлуннями його принад.

REMÉMORATION D'AMIS BELGES

A des heures et sans que tel souffle l'émeuve
Toute la vétusté presque couleur encens
Comme furtive d'elle et visible je sens
Que se devêt pli selon pli la pierre veuve

Flotte ou semble par soi n'apporter une preuve
Sinon d'épandre pour baume antique le temps
Nous immémoriaux quelques-uns si contents
Sur la soudaineté de notre amitié neuve

O très chers rencontrés en le jamais banal
Bruges multipliant l'aube au défunt canal
Avec la promenade éparse de maint cygne

Quand solennellement cette cité m'apprit
Lesquels entre ses fils un autre vol désigne
A prompt irradiier ainsi qu'aile l'esprit.

ЗГАДКА ПРО БЕЛЬГІЙСЬКИХ ДРУЗІВ

Не раз коли й вітри не творять гойних чуд
Я бачу давнина в кадильнім наче димі
Немовби камені лишає незлічимі
І знявшия кругом на кістяках споруд

Пливе або в собі таїть об'яви труд
Хоч розливає час бальзамом у нестримі
Де ми непам'яттю у нашій дружбі зримі
В раптовості її не знаємо облуд

Про вас мої згадки вирують незів'ялі
Кого я в Брюгге стрів де на мерці-каналі
Поранок множитья гуртами лебедів

А міста вроча стать мене збагнути вчила
Хто в лет призначений з-поміж його синів
Щоб дух осяяти розкривши рвійні крила.

SONNET

Dame

sans trop d'ardeur à la fois enflammant
La rose qui cruelle ou déchirée et lasse
Même du blanc habit de pourpre le délace
Pour ouïr dans sa chair pleurer le diamant

Oui sans ces crises de rosée et gentiment
Ni brise quoique, avec, le ciel orageux passe
Jalouse d'apporter je ne sais quel espace
Au simple jour le jour très vrai du sentiment,

Ne te semble-t-il pas, disons, que chaque année
Dont sur ton front renaît la grâce spontanée
Suffise selon quelque apparence et pour moi

Comme un éventail frais dans la chambre s'étonne
A raviver du peu qu'il faut ici d'émoi
Toute notre native amitié monotone.

СОНЕТ

Не мавши запалу о Пані що фарбує
Розквітлу рожу в кров що дикий і не жде
Допоки звільнить він одіння їй бліде
І діамантову сльозу на дні почує

Так без найменших криз де й прохолода всує
Хоч небесам тоді не шкода гроз ніде
І ревність вірна їх основу дня кладе
Що справжнє почуття завершення йому є

Чи не потвердити що кожен світлий рік
Як на чолі у вас йому почався лік
Через подібності а також як на мене

Здається віялом здивованим лишень
З потреби вносити зворушення нужденне
У нашу приязність незмінну день-у-день?

SONNET

O si chère de loin et proche et blanche, si
Délicieusement toi, Mary, que je songe
A quelque baume rare émané par mensonge
Sur aucun bouquetier de cristal obscurci

Le sais-tu, oui! pour moi voici des ans, voici
Toujours que ton sourire éblouissant prolonge
La même rose avec son bel été qui plonge
Dans autrefois et puis dans le futur aussi.

Mon cœur qui dans les nuits parfois cherche à s'entendre
Ou de quel dernier mot t'appeler le plus tendre
S'exalte en celui rien que chuchoté de sœur

N'était, très grand trésor et tête si petite,
Que tu m'enseignes bien toute une autre douceur
Tout bas par le baiser seul dans tes cheveux dite.

СОНЕТ

Чи дальня ти чи ні, чи сяєш світлом сталим,
Ти завжди дорога, Маріє, і мені
Незмінно маришся, мов пахощі міцні
Квіток, нагаданих затемненим кришталем.

Ти щирим усміхом, як райдуга посталим,
Від давніх пір уже, мов зірка вдалині,
В минулі й завтрішні постійно зносиш дні
Той самий рожі квіт із літом небувалим.

Моєму серцеві, коли про згоду снить
Чи з ласкою тобі шукає слів щомить,
Розрада, як тихцем назву тебе сестрою. —

Бо це ж мене твоя голівка золота
Навчила ніжністю пройматися новою,
Коли до кіс твоїх я притуляв уста.

RONDELS

I

Rien au réveil que vous n'ayez
Envisagé de quelque moue
Pire si le rire secoue
Votre aile sur les oreillers

Indifféremment sommeillez
Sans crainte qu'une haleine avoue
Rien au réveil que vous n'ayez
Envisagé de quelque moue

Tous les rêves émerveillés
Quand cette beauté les déjoue
Ne produisent fleur sur la joue
Dans l'œil diamants impayés
Rien au réveil que vous n'ayez.

РОНДЕЛІ

I

Збудившись мала ти в очах
Незгоду може й безпричинну
Та збільшила ти цю провину
Як сміху твій зірвався птах

Спи мирно так не кличе страх
Думок що на дрібну хвилину
Збудившись мала ти в очах
Незгоду може й безпричинну

А сон чужий зустріне крах
Твою не змігши янголину
Красу зобразити єдину
І те як діамантів змах
Збудившись мала ти в очах.

II

Si tu veux nous nous aimerons
Avec tes lèvres sans le dire
Cette rose ne l'interromps
Qu'à verser un silence pire

Jamais de chants ne lancent prompts
Le scintillement du sourire
Si tu veux nous nous aimerons
Avec tes lèvres sans le dire

Muet muet entre les ronds
Sylphe dans la pourpre d'empire
Un baiser flambant se déchire
Jusqu'aux pointes des ailerons
Si tu veux nous nous aimerons.

II

Любімось коли хочеш ти
Твоїми змовклими устами
Ділити рожу цю могли
Лиш повна тиша ладна з нами

Немає і в піснях мети
Будити сяйний сміх без тям
Любімось коли хочеш ти
Твоїми змовклими устами

Одіння сільфові сплести
Ми здатні пурпуром краями
Цілунку ніжного вогнями
Що крил сягнув од повноти
Любімось коли хочеш ти.

CHANSONS BAS

I

LE SAVETIER

Hors de la poix rien à faire,
Le lys naît blanc, comme odeur
Simplement je le préfère
A ce bon raccommodeur.

Il va de cuir à ma paire
Adjoindre plus que je n'eus
Jamais, cela désespère
Un besoin de talons nus.

Son marteau qui ne dévie
Fixe de clous gouailleurs
Sur la semelle l'envie
Toujours conduisant ailleurs.

Il recréerait des souliers,
O pieds! si vous le vouliez!

ПРОСТАЦЬКІ ПІСНІ

I ПОЛАТАЙКО

Смола весь досвід полатайка.
Хай біла лілія зросла,
Від неї аромату пайка
За нього кращою була.

Додати зайву шкіру й лайка
Йому не в пам'яті до мешт:
Оголена п'ята й окрайка
Тепер не з'явить крізь арешт.

І молоток цей без вагання,
Гвіздкам потіху щоб знайти,
До підошов приб'є бажання
В обладі іншої мети.

О ноги! як таке вам гоже,
То й капці він змінити може!

II
LA MARCHANDE D'HERBES
AROMATIQUES

Ta paille azur de lavandes,
Ne crois pas avec ce cil
Osé que tu me la vendes
Comme à l'hypocrite s'il

En tapisse la muraille
De lieux les absolus lieux
Pour le ventre qui se raille
Renaître aux sentiments bleus.

Mieux entre une envahissante
Chevelure ici mets-la
Que le brin salubre y sente,
Zéphirine, Paméla

Ou conduise vers l'époux
Les prémices de tes poux.

II
ПРОДАВЧИННЯ АРОМАТИЧНИХ ТРАВ

Не май надії, щоб змогла ти
Цією грою смілих вій
Мені леванди крам продати,
Як гіпокритові, що в свій

Несе куток, раз-по-раз годен,
Куток увільнення від лих,
Для живота під час віродин
Напливу настроїв журних.

Тож краще у своє волосся,
Памело ніжна, як зефір,
Кинь це стебло, щоб розлилося
Пахтіння по тобі без мір

Або щоб подалась до мужа
Твоя щонайплідніша нужа.

III
LE CANTONNIER

Ces cailloux, tu les nivelles
Et c'est, comme troubadour,
Un cube aussi de cervelles
Qu'il me faut ouvrir par jour.

IV
LE MARCHAND
D'AIL ET D'OIGNONS

L'ennui d'aller en visite
Avec l'ail nous l'éloignons.
L'élégie au pleur hésite
Peu si je fends des oignons.

V
LA FEMME DE L'OUVRIER

La femme, l'enfant, la soupe
En chemin pour le carrier
Le complimentent qu'il coupe
Dans l'us de se marier.

VI
LE VITRIER

Le pur soleil qui remise
Trop d'éclat pour l'y trier
Ote ébloui sa chemise
Sur le dos du vitrier.

III
БРУКУВАЛЬНИК

Рівняєш ти оце каміння,
Мені ж, поетові, щодень
Доводиться нового вміння
Довбати гори для пісень.

IV
ПРОДАВЕЦЬ ЧАСНИКУ Й ЦИБУЛІ

Ми часником нудні візити
Ще відкладаєм, як пілюю,
Проте елегій сліз спинити
Не можем, луцивши цибулю.

V
ЖІНКА РОБІТНИКА

І жінка, й дитина, й супи
В дорозі повз гори місцеві
Звели непорушні стовпи
Подружжя каменяреві.

VI
СКЛЯР

Розкинувшись не в холодочку,
Що променів знищує гра,
Засліплене сонце сорочку
На спині скидає в скляра.

VII
LE CRIEUR D'IMPRIMÉS

Toujours, n'importe le titre,
Sans même s'enrhumer au
Dégel, ce gai siffle-litre
Crie un premier numéro.

VIII
LA MARCHANDE D'HABITS

Le vif œil dont tu regardes
Jusques à leur contenu
Me sépare de mes hardes
Et comme un dieu je vais nu.

VII
ПРОДАВЕЦЬ ГАЗЕТ

Яка б газета не була,
І в спеку й студінь - без упину
Він свіжого її числа
Якусь вигукує новину.

VIII
ЛАХМІТНИЦЯ

Ваш пильний зір до крайніх меж
Усе проколює спроквола,
Звільняючи мене з одерж,
І я, як бог, лишаюсь гола.

BILLET A WHISTLER

Pas les rafales à propos
De rien comme occuper la rue
Sujette au noir vol de chapeaux;
Mais une danseuse apparue

Tourbillon de mousseline ou
Fureur éparses en écumes
Que soulève par son genou
Celle même dont nous vécûmes

Pour tout, hormis lui, rebattu
Spirituelle, ivre, immobile
Foudroyer avec le tutu,
Sans se faire autrement de bile

Sinon rieur que puisse l'air
De sa jupe éventer Whistler.

ЛИСТ ДО ВІСТЛЕРА

Не той безглуздий буревій,
Що вулицею міста мчиться,
Рвучи шапки у темі нічній,
А тільки спритна танцівниця,

Муслину вихор або та
Необорима дика піна,
Либонь шалених мрій мета,
Яку зняли її коліна,

Понищила б навколо світ,
Крім нього, в творчому спокої,
Коли стає мов шквалу зліт,
Хоча й не має цілі злої:

Лише сміється (жартів гра!),
Що так завіє й Вістлера.

PETIT AIR

I

Quelconque une solitude
Sans le cygne ni le quai
Mire sa désuétude
Au regard que j'abdiquai

Ici de la gloriole
Haute à ne la pas toucher
Dont maint ciel se bariole
Avec les ors de coucher

Mais langoureusement longe
Comme de blanc linge ôté
Tel fugace oiseau si plonge
Exultatrice à côté

Dans l'onde toi devenue
Ta jubilation nue.

АРІЄТА

I

Це самота либонь
Без лебедя й левади
Відбилася від скронь
Байдужої принади

З пишання, що його
Не досягти над нами,
І золота цього
З вечірніми вогнями.

Але знадлиий спад,
Мов одежини білі,
Якоїсь птиці в лад
За течією хвилі,

Де поринаєш ти
Вітанням нагоди!

PETIT AIR

II

Indomptablement a dû
Comme mon espoir s'y lance
Eclater là-haut perdu
Avec furie et silence,

Voix étrangère au bosquet
Ou par nul écho suivie,
L'oiseau qu'on n'ouït jamais
Une autre fois en la vie.

Le hagard musicien,
Cela dans le doute expire
Si de mon sein pas du sien
A jailli le sanglot pire

Déchiré va-t-il entier
Rester sur quelque sentier!

АРІСТА

II

Коли моя надія
Сама зринає вдаль,
Розривом буревія
Неначебно, печаль

Від голосу, де хачі
Йому замкнули шлях,
У безлуни пропащі
Летить, мов дикий птах.

Музика без науки
Питається всякчас,
Хто має більші муки
(Чи я, чи він?) із нас.

Як певности ні цяти,
Куди з доріг вертати?

PETIT AIR

(Guerrier)

Ce me va hormis l'y taire
Que je sente du foyer
Un pantalon militaire
A ma jambe rougeoyer

L'invasion je la guette
Avec le vierge courroux
Tout juste de la baguette
Au gant blanc des tourlourous

Nue ou d'écorce tenace
Pas pour battre le Teuton
Mais comme une autre menace
A la fin que me veut-on

De trancher ras cette ortie
Folle de la sympathie.

АРІСТА

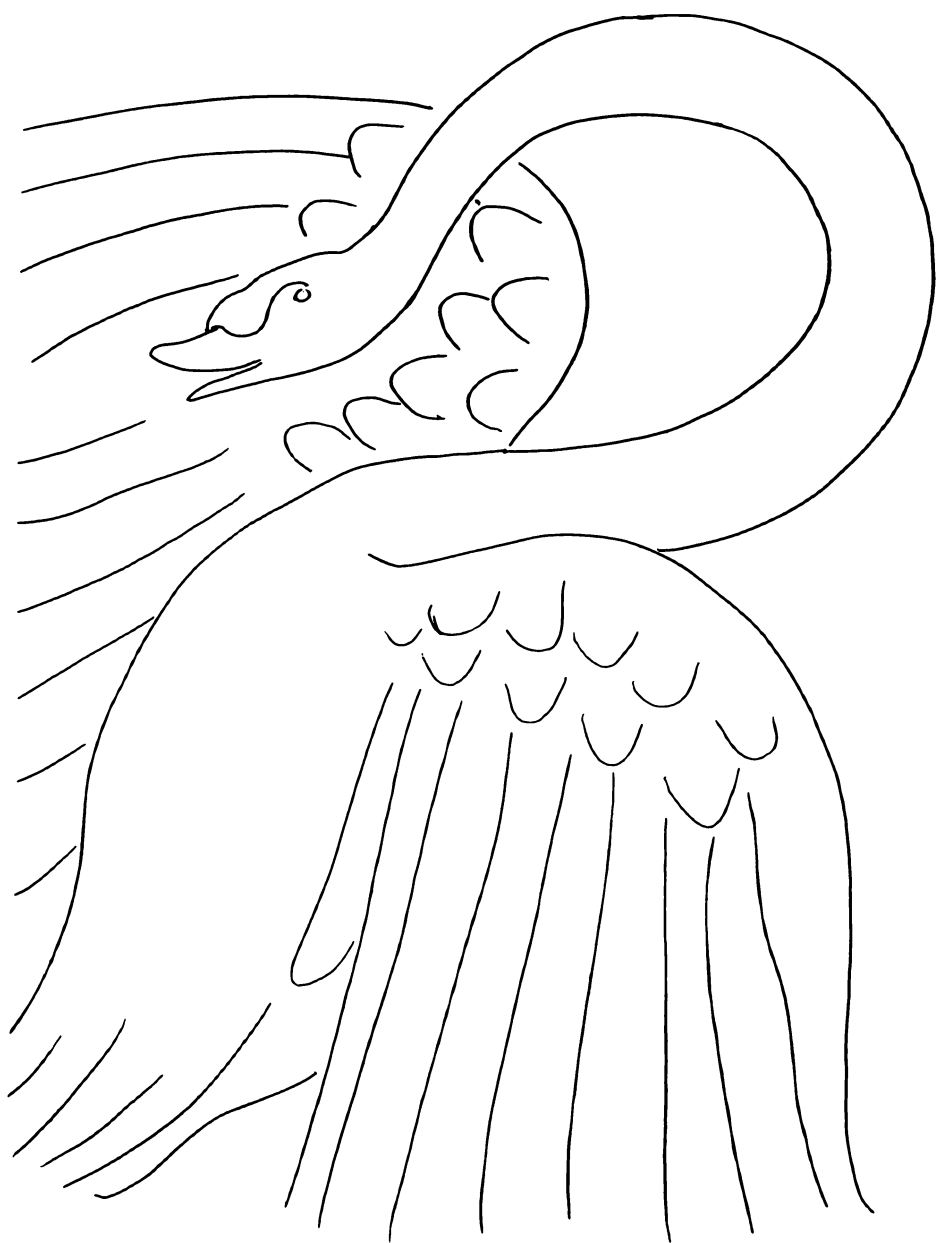
(Войовнича)

Зіграти вояка
Для мене думка мила
І піч мені жарка
Штани почервонила

Я жду інвазій тут
Через мої границі
Здійнявши лютий прут
В жовнірській рукавичці

Від нього не Тевтон
Подоланий загине
Для інших він корон
Призначення єдине

Я знищу ним живу
Симпатій кропиву.



PLUSIEURS SONNETS

I

Quand l'ombre menaça de la fatale loi
Tel vieux Rêve, désir et mal de mes vertèbres,
Affligé de périr sous les plafonds funèbres
Il a ployé son aile indubitable en moi.

Luxe, ô salle d'ébène où, pour séduire un roi
Se tordent dans leur mort des guirlandes célèbres,
Vous n'êtes qu'un orgueil menti par les ténèbres
Aux yeux du solitaire ébloui de sa foi.

Oui, je sais qu'au lointain de cette nuit, la Terre
Jette d'un grand éclat l'insolite mystère,
Sous les siècles hideux qui l'obscurcissent moins.

L'espace à soi pareil qu'il s'accroisse ou se nie
Roule dans cet ennui des feux vils pour témoins
Que s'est d'un astre en fête allumé le génie.

КІЛЬКА СОНЕТІВ

I

Як темрява грозу своїм законом кине
На давній помисел, журбу мого хребта,
В мені для крил його замкнеться висота,
Під мертвим сволоком у сховище єдине.

О розкіш, де гірлянд густе плетіння гине,
Щоб заля королю прибралася пуста,
Твоїх лиш привидів проказують уста
Ману, що в схимника знайшла довір'я чинне.

Я знаю, як нова містерія Землі
В простори зноситься — вогнем горить у млі,
Де навіть зло віків її не переможе.

А всесвіт без кінця з німотних перспектив
Пильнує, знуджений, крізь полум'я вороже
Розгуляну зорю, що геній засвітив.



II

Le vierge, le vivace et le bel aujourd'hui
Va-t-il nous déchirer avec un coup d'aile ivre
Ce lac dur oublié que hante sous le givre
Le transparent glacier des vols qui n'ont pas fui!

Un cygne d'autrefois se souvient que c'est lui
Magnifique mais qui sans espoir se délivre
Pour n'avoir pas chanté la région où vivre
Quand du stérile hiver a resplendi l'ennui.

Tout son col secouera cette blanche agonie
Par l'espace infligé à l'oiseau qui le nie,
Mais non l'horreur du sol où le plumage est pris.

Fantôme qu'à ce lieu son pur éclat assigne,
Il s'immobilise au songe froid de mépris
Que vêt parmi l'exil inutile le Cygne.

II

Веселий, радісний і неповторний день,
Чи подолає він крилом своїм зухвалим
Це мертве озеро під білим покривалом,
Аби для злетів шлях відкрити навстіжень?

То лебідь згадує свій давній чар лишень,
Що власним голосом, ніколи не луналим,
Не виспівав землі він тим своїм причалам,
Де смуток і зима не сковують пісень.

Стрясе він шиєю конання бляклу шкоду,
Що небо вислало на птахову незгоду,
Але не жах землі — в'язницю рвійних крил:

На білім просторі він з'явою самою
Біліє в холоді образи марних сил,
Що Лебедя всякчас поймає чужиною.

III

Victorieusement fui le suicide beau
Tison de gloire, sang par écume, or, tempête!
O rire si là-bas une pourpre s'apprête
A ne tendre royal que mon absent tombeau.

Quoi! de tout cet éclat pas même le lambeau
S'attarde, il est minuit, à l'ombre qui nous fête
Excepté qu'un trésor présomptueux de tête
Verse son caressé nonchaloir sans flambeau,

La tienne si toujours le délice! la tienne
Oui seule qui du ciel évanoui retienne
Un peu de puéril triomphe en t'en coiffant

Avec clarté quand sur les coussins tu la poses
Comme un casque guerrier d'impératrice enfant
Dont pour te figurer il tomberait des roses.

III

Втік самогубства шал, мов хвиля океану,
Цвіт слави осяйний і крови шум-розлив!
О сміх, як полотно багрянець відмінив
По-царському вдягти труну мою незнану.

Чи, може, й скалки я для себе не дістану
Від сяєв уночі на святі наших нив,
Хіба зухвалий скарб — цей голови масив,
Що рине золотом без факела в пошану?

Твоїї, світлої! Яка тепер сама
Від неба зберегла, де непорушна тьма,
Усе, що пасмам ти збираєш пустотливо.

І ось вона горить на подушці також,
Мов каска воїна — царівни звабне диво,
Що з нього постає твій стан потоком рож.

IV

Ses purs ongles très haut dédiant leur onyx,
L'Angoisse, ce minuit, soutient, lampadophore,
Maint rêve verspéral brûlé par le Phénix
Que ne recueille pas de cinéraire amphore

Sur les crédences, au salon vide: nul ptyx,
Aboli bibelot d'inanité sonore,
(Car le Maître est allé puiser des pleurs au Styx
Avec ce seul objet dont le Néant s'honore).

Mais proche la croisée au nord vacante, un or
Agonise selon peut-être le décor
Des licornes ruant du feu contre une nixe,

Elle, défunte nue en le miroir, encor
Que, dans l'oubli fermé par le cadre, se fixe
De scintillations sitôt le septuor.

IV

Тривога уночі цю лампу досягла,
Що світиться з руки крізь нігті їй прозорі,
Де Фенікс палить мрій здобутки без числа,
Не взяті урною на похороннім зборі.

Тут зникла й забавка на поставцях мала,
Здається, мушля — *рух*, лунка в порожнім хорі
(Бо Майстер геть пішов, де Стіксом рине мла,
В ній зачерпнути сліз на ліки власній Зморі).

Та тільки при вікні північнім, край стола,
Згасає золото, відбившись від скла,
Де унікорнів лютє за німфою в дозорі.

А люстро тіло їй ховає в межах тла,
І семерицею іскряться дальні зорі
На дні байдужих плес, куди вона лягла.

HOMMAGES ET TOMBEAUX

SONNET

(Pour votre chère morte, son ami.)

2 novembre 1877

— « Sur les bois oubliés quand passe l'hiver sombre
Tu te plains, ô captif solitaire du seuil,
Que ce sépulcre à deux qui fera notre orgueil
Hélas! du manque seul des lourds bouquets s'encombre.

Sans écouter Minuit qui jeta son vain nombre,
Une veille t'exalte à ne pas fermer l'œil
Avant que dans les bras de l'ancien fauteuil
Le suprême tison n'ait éclairé mon Ombre.

Qui veut souvent avoir la Visite ne doit
Par trop de fleurs charger la pierre que mon doigt
Soulève avec l'ennui d'une force défunte.

Ame au si clair foyer tremblante de m'asseoir,
Pour revivre il suffit qu'à tes lèvres j'emprunte
Le souffle de mon nom murmuré tout un soir. »

УШАНУВАННЯ Й ГРОБНИЦІ

СОНЕТ

(Вашій померлій пані - її приятель.)

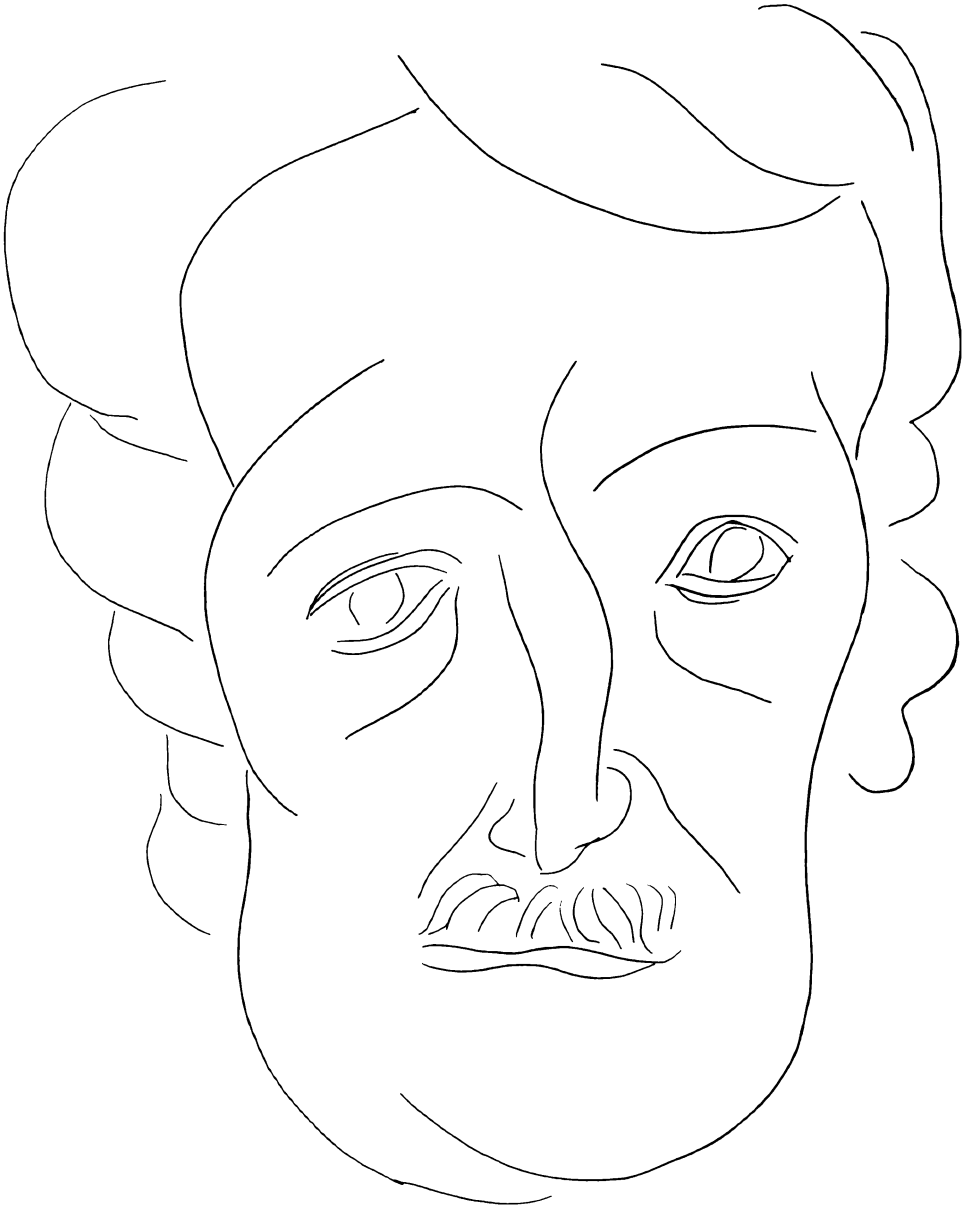
1 листопада 1877

— "Коли забутий ліс обвіє хуртовина,
Ти знову скаржишся з-поза життя сіней,
Що наш подвійний гріб, пишання знак очей,
Прибрала квітами твоя журба єдина.

Не вчувши, як проб'є опівночі Година,
Ти в захваті зориш крізь тьми похмурий глей,
Допоки Тінь мою у кріслі для очей
Освітить галаган — остання в нім жарина.

Хто Гостя жде не раз, той китиців рясних
На камінь не кладе — він тяжчає від них,
Так аж рука моя ледь-ледь його підносить.

Душі, праглій тут ожити при вогні,
І подиху твого з моїм іменням досить
Як ти мене позвеш в нічній самотині".



LE TOMBEAU D'EDGAR POE

Tel qu'en Lui-même enfin l'éternité le change,
Le Poète suscite avec un glaive nu
Son siècle épouvanté de n'avoir pas connu
Que la mort triomphait dans cette voix étrange!

Eux, comme un vil sursaut d'hydre oyant jadis l'ange
Donner un sens plus pur aux mots de la tribu
Proclamèrent très haut le sortilège bu
Dans le flot sans honneur de quelque noir mélange.

Du sol et de la nue hostiles, ô grief!
Si notre idée avec ne sculpte un bas-relief
Dont la tombe de Poe éblouissante s'orne,

Calme bloc ici-bas chu d'un désastre obscur,
Que ce granit du moins montre à jamais sa borne
Aux noirs vols du Blasphème épars dans le futur.

ГРОБНИЦЯ ЕДГАРА ПО

В надчасності Поет себе стрічає знову,
Піднявши гострий меч, не стриманий нічим,
Над віком зляканим, що голосом своїм
З'являла смерть сама звияжну й дивну мову!

Як гідра в паніці, колись вони чудову
Огненну правду слів, що дав їм серафим,
Дурманом нарекли, від суміші міцним,
З якою він шукав од мрій нелюбих схову.

Коли ж земля і хмар простори в боротьбі
Для задумів моїх порадили слабі
Прибрати в барельєф гробницю По блискучу,

Хай брила ця отут, як свідчення просте,
Що дальніх катастроф пройшла незнану кручу,
Межею для Образ майбутнього зросте!



LE TOMBEAU DE CHARLES BAUDELAIRE

Le temple enseveli divulgue par la bouche
Sépulcrale d'égout bavant boue et rubis
Abominablement quelque idole Anubis
Tout le museau flambé comme un aboi farouche

Ou que le gaz récent torde la mèche louche
Essuyeuse on le sait des opprobres subis
Il allume hagard un immortel pubis
Dont le vol selon le réverbère découche

Quel feuillage séché dans les cités sans soir
Votif pourra bénir comme elle se rasseoir
Contre le marbre vainement de Baudelaire

Au voile qui la ceint absente avec frissons
Celle son Ombre même un poison tutélaire
Toujours à respirer si nous en périssons.

ГРОБНИЦЯ ШАРЛЯ БОДЛЕРА

З'явив заритий храм, одкривши, мов труну,
Канави темний рот — помийницю й рубіни.
Анубіс наче звівсь у поцейбічні сіни,
Піднявши, як виття, пащеку вогняну.

Чи як новітній газ гнота прогнав до сну,
Що з нього кривди біль чадить повз темні стіни,
Він сподовиння клин малює без відміни,
Чий рух повторює лямпату осяйну.

Де є вінки в містах, без вечора зів'ялі,
Що мали б святощі, мов Тінь на п'єдесталі,
Яку між сутінків завершує Бодлер

У марнім видиві для погляду тремкого?
Над нами захист він отруєний простер,
А ми ним дихаєм, хоч гинемо від нього.

TOMBEAU

Anniversaire — Janvier 1897

Le noir roc courroucé que la bise le roule
Ne s'arrêtera ni sous de pieuses mains
Tâtant sa ressemblance avec les maux humains
Comme pour en bénir quelque funeste moule.

Ici presque toujours si le ramier roucoule
Cet immatériel deuil opprime de maints
Nubiles plis l'astre mûri des lendemains
Dont un scintillement argentera la foule.

Qui cherche, parcourant le solitaire bond
Tantôt extérieur de notre vagabond —
Verlaine? Il est caché parmi l'herbe, Verlaine

A ne surprendre que naïvement d'accord
La lèvre sans y boire ou tarir son haleine
Un peu profond ruisseau calomnié la mort.

ГРОБНИЦЯ

Роковини — січень 1897

Од вітру котячись, лютує темна брила:
Її не спинить воля й молитовних рук,
Що в ній побачили причину людських мук,
Яку без роздуму вона благословила.

Щораз, як горлиця заплаче сизокрила,
Цей смуток гаданий гнітить також, як брук,
Зорою, в майбутньому багату для наук,
Що людство осріблить її вогненна сила.

Шукає хто тепер, ступивши за межу,
Мандрівцю нашому недавно ще чужу,
Верлена? Між трави лежить Верлен, у схові,

Аби уста його на подив згоди вщерть
Зустріли, спрагою і подихом готові,
Даремно ганьблену (струмок привітний!) смерть.

HOMMAGE

Le silence déjà funèbre d'une moire
Dispose plus qu'un pli seul sur le mobilier
Que doit un tassement du principal pilier
Précipiter avec le manque de mémoire.

Notre si vieil ébat triomphal du grimoire,
Hiéroglyphes dont s'exalte le millier
A propager de l'aile un frisson familial!
Enfouissez-le-moi plutôt dans une armoire.

Du souriant fracas originel haï
Entre elles de clartés maîtresses a jailli
Jusque vers un parvis né pour leur simulacre,

Trompettes tout haut d'or pâmé sur les vélins,
Le dieu Richard Wagner irradiant un sacre
Mal tu par l'encre même en sanglots sibyllins.

УШАНУВАННЯ

Мовчанка гробова скорботного муару
Ще більше вимовить, як лаштунковий злам,
Стовпом доконаний — підпорою на храм,
Коли у спогадах немає більше чару.

Від книги чорної прославлену примару,
Гієрогліфи ті, що так завзято нам
Колись приносили тремтінь прадавній крам,
До шафи покладіть, що в ній забили й шпару.

Бо з-поміж галасу, що в нелюбові зріс,
Вривається яснінь до царини куліс,
Де майстрові пісні зненацька загриміли

У труби золота, що і велені звив
Їх не глушитиме атраментом Сибілли:
Бог Вагнер так цей світ новітній освятив.

HOMMAGE

Toute Aurore même gourde
A crisper un poing obscur
Contre des clairons d'azur
Embouchés par cette sourde

A le pâtre avec la gourde
Jointe au bâton frappant dur
Le long de son pas futur
Tant que la source ample sourde

Par avance ainsi tu vis
O solitaire Puvis
De Chavannes
 jamais seul

De conduire le temps boire
A la nymphe sans linceul
Que lui découvre ta Gloire.

УШАНУВАННЯ

Світання кожне мігши мало
Стискає сурми голубі
І зводить до губів собі
В руці хай слуху їм не стало

Раз-в-раз перед собою мало
На полі пастуха в ходьбі
Що києм будить неслабі
Попереду потоки стало

Отак і ти в майбутнє йдеш
Без почету здається теж
Пювісе де Шаванн
та прову

Не сам звертаєш днів нових
До хвиль де німфа без покрову
Яку прославиш ти для них.

* * *

Au seul souci de voyager
Outre une Inde splendide et trouble
— Ce salut soit le messager
Du temps, cap que ta poupe double

Comme sur quelque vergue bas
Plongeante avec la caravelle
Écumait toujours en ébats
Un oiseau d'annonce nouvelle

Qui criait monotonement
Sans que la barre ne varie
Un inutile gisement
Nuit, désespoir et pierrerie

Par son chant reflété jusqu'au
Sourire du pâle Vasco.

* * *

Лиш ради виправи на трасу
Повз Індію, де згод нема,
Стрічай собі вітання часу —
Той ріг, що звиділа корма.

Неначебто внизу, на реї,
Яка з човном ішла на дно
В обіймах піни усієї,
Квиління птахове одно

Переливалося без краю,
Хоч керма й не звертала в бік,
Де берег теж не крив одчаю,
А ночі й розкошів потік,

В його піснях майнувши пласко,
Поблідли усмішкою Васко.

* * *

Toute l'âme résumée
Quand lente nous l'expirons
Dans plusieurs ronds de fumée
Abolis en autres ronds

Atteste quelque cigare
Brûlant savamment pour peu
Que la cendre se sépare
De son clair baiser de feu

Ainsi le chœur des romances
A la lèvre vole-t-il
Exclus-en si tu commences
Le réel parce que vil

Le sens trop précis rature
Ta vague littérature.

* * *

Душа вся висловлена в димі
Повільним видихом коли
У рівні кільця незлічимі
Всі попередні попливли

Для доказу тії сигари
Що спритно аж тоді горить
Як попелом вогню загари
Не переділяться й на мить

Отак пісень рясні сувої
Злітають поспіль на уста
Їх без реальности чіткої
Почни адже вона пуста

Докладний сенс ураз відкличе
Твоє писання таємниче.

AUTRES POÈMES ET SONNETS

I

Tout Orgueil fume-t-il du soir,
Torche dans un branle étouffée
Sans que l'immortelle bouffée
Ne puisse à l'abandon surseoir!

La chambre ancienne de l'hoir
De maint riche mais chu trophée
Ne serait pas même chauffée
S'il survenait par le couloir.

Affres du passé nécessaires
Agrippant comme avec des serres
Le sépulcre de désaveu,

Sous un marbre lourd qu'elle isole
Ne s'allume pas d'autre feu
Que la fulgurante console.

ІНШІ ПОЕЗІЇ ТА СОНЕТИ

I

Чи Гордощі димлять угору,
Вечірні, коли посвіт вгас
І сажі не зберіг запас
На вічних спалахів підпору?

Нащадка заля ця для збору
Трофеїв, що руйнує час,
Його теплом не стріне й раз,
Коли він зайде з коридору.

Всевладний біль минулих днів
Замкнув до спраглих пазурів
Байдужости труну віднині,

А склеп, який її обняв,
Не світить світла в самотині,
Окрім стола блідих заgrav.

II

Surgi de la croupe et du bond
D'une verrerie éphémère
Sans fleurir la veillée amère
Le col ignoré s'interrompt.

Je crois bien que deux bouches n'ont
Bu, ni son amant ni ma mère,
Jamais à la même Chimère,
Moi, sylphe de ce froid plafond!

Le pur vase d'aucun breuvage
Que l'inexhaustible veuvage
Agonise mais ne consent,

Naïf baiser des plus funèbres!
A rien expirer annonçant
Une rose dans les ténèbres.

II

Піднята з вигнутого споду
Скляної вази марних див,
Бо злет їй вищий квіт спинив,
Забута шия тратить згоду.

Я знав, що й материні зроду
Уста й того, хто їх любив,
Минали спільних Мрій розлив,
Я — сильф зі стелі-небозводу!

Ця ваза чиста, без пиття,
Крім неподружнього життя,
І в смерті втіха їй немила.

Смішний цілунок — тризни сліді
Його снага благовістила
Для рожі в темряву прихід.

III

Une dentelle s'abolit
Dans le doute du Jeu suprême
A n'entr'ouvrir comme un blasphème
Qu'absence éternelle de lit.

Cet unanime blanc conflit
D'une guirlande avec la même,
Enfui contre la vitre blême
Flotte plus qu'il n'ensevelit.

Mais, chez qui du rêve se dore
Tristement dort une mandore
Au creux néant musicien

Telle que vers quelque fenêtre
Selon nul ventre que le sien,
Filial on aurait pu naître.

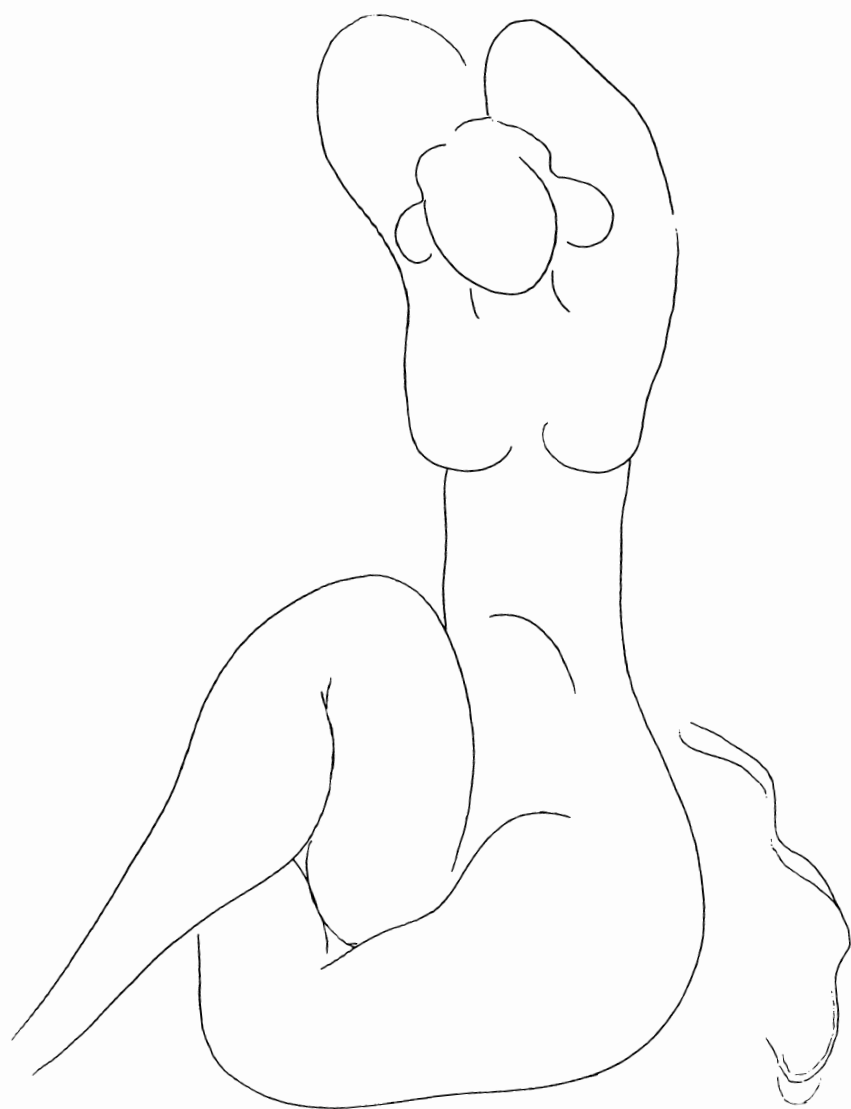
III

Фіранка хмарою зникає
В непевності за Гру, як світ,
Блюзнірством наче знявши міт
Над ліжком, де його немає.

Це непогодження безкрає,
Що в білім квіті бачить квіт,
На шибу впавши, більше в літ
Пливе думок, ніж засіває.

Та з тим, хто мрії полонив,
Бандура спить — початок див
У порожнечі пісні й згуку,

Аж при вікні, де скло бліде,
Нащадка, з іншою в розлуку,
Її утроба приведе.



* * *

Quelle soie aux baumes de temps
Où la Chimère s'exténue
Vaut la torse et native nue
Que, hors de ton miroir, tu tends!

Les trous de drapeaux méditants
S'exaltent dans notre avenue:
Moi, j'ai ta chevelure nue
Pour enfouir mes yeux contents.

Non! La bouche ne sera sûre
De rien goûter à sa morsure,
S'il ne fait, ton princier amant,

Dans la considérable touffe
Expirer, comme un diamant,
Le cri des Gloires qu'il étouffe.

* * *

Чи шовк отой, що сяяв цілий вік,
Де простяглась Химера в шати,
Із хмарою годиться порівняти,
Яку твій гребінь з люстра поволік?

В знаменах дірам загубився лік
У нас на вулиці, що ждуть відплати,
А я, щоб зір свій радісний сховати,
Я маю кіс твоїх рясний потік.

О ні! Уста, що пристрасно вкусили,
Не певні щастя знайденого сили,
Коли звельможений коханець твій

Не видихне, мов діамантів зграю,
Тобі в розкішні кучері як стій
Ридання Гльорій, здавлених докраю.

* * *

M'introduire dans ton histoire
C'est en héros effarouché
S'il a du talon nu touché
Quelque gazon de territoire

A des glaciers attentatoire
Je ne sais le naïf péché
Que tu n'auras pas empêché
De rire très haut sa victoire

Dis si je ne suis pas joyeux
Tonnerre et rubis aux moyeux
De voir en l'air que ce feu troue

Avec des royaumes épars
Comme mourir pourpre la roue
Du seul vespéral de mes chars.

* * *

В твою історію для мене
Героєм дано увійти,
Що він лякається мети,
Як поле вим'яти зелене.

Льодів звойовувач, о нене,
Гріха не бачив я, щоб ти
Йому за вияв простоти
Знання звияг дала блаженне.

Та радий зорям я своїм,
Як маточин рубіни й грім,
Коли світи навколо всі є

І, наче схоплене в вогнях,
Карети колесо темніє
Мені єдиної на шлях.

* * *

A la nue accablante tu
Basse de basalte et de laves
A même les échos esclaves
Par une trompe sans vertu

Quel sépulcral naufrage (tu
Le sais, écume, mais y baves)
Suprême une entre les épaves
Abolit le mât dévêtu

Ou cela que furibond faute
De quelque perdition haute
Tout l'abîme vain éployé

Dans le si blanc cheveu qui traîne
Avarement aura noyé
Le flanc enfant d'une sirène.

* * *

Затятий хмарою мов ніч
Яка в базальті стала й ляві
Коли збудити луни мляві
Тромпет заводив марну січ

Згиб корабель (тут певна річ
Все піна бачила в об'яві)
Між хвиль похований неслав
Оддавши голу щоглу пріч

А може то страшної згуби
Не доконали прірви зуби
Що ждала на цінніший дар

І в це волосся білі трени
Вона втопила як скупар
Утробу юної сирени.

* * *

Mes bouquins refermés sur le nom de Paphos,
Il m'amuse d'élire avec le seul génie
Une ruine, par mille écumes bénie
Sous l'hyacinthe, au loin, de ses jours triomphaux.

Courez le froid avec ses silences de faux,
Je n'y hululerai pas de vide nénie
Si ce très blanc ébat au ras du sol dénie
A tout site l'honneur du paysage faux.

Ma faim qui d'aucuns fruits ici ne se régale
Trouve en leur docte manque une saveur égale:
Qu'un éclat de chair humain et parfumant!

Le pied sur quelque guivre où notre amour tisonne,
Je pense plus longtemps peut-être éperdument
A l'autre, au sein brûlé d'une antique amazone.

* * *

На слові Пафос я старі закрию книги:
Мені розвага в тім, щоб вибрати з руїн
Одну, де хвиль пурга нуртує біля стін,
Під гіяцинтом ще прославлених, без криги.

Нехай коса зими не принесла відлиги,
Мені незгодою плачів не вирве сплін,
Хоч би вітрів тепер засніжений розгін
Відмовив просторам, що ждуть облуд кормиги.

Мій голод овочів не стріне тут, однак
У вченім браку їх він знає щирий смак,
Дарма що людська плоть мене позвала п'яна!

Схилившись при вогні, де пломені ростуть,
Про інше я згадав (чи то справжніша рана?) —
Про спалену колись у амазонки груди.

ПРИМІТКИ

Ця канонічна збірка Стефана Маллярме під назвою "Поезії" (*Poésies*), звичайно, не охоплює всіх його поетичних писань, до яких треба ще зараховувати, як цілком завершені, "Поезії в прозі" (*Poèmes en prose*, 12 окремих речей), що під назвою *Pages* (Сторінки) повністю були опубліковані окремою книгою ще в 1891 р., а також його широко досліджувану тепер композицію "Кинутий жереб ніколи не усуне випадку" (*Un coup de dés jamais n'abolira le hasard*, 1897), написану вельми оригінальними вільними віршами і присвячену екзистенціалістичній проблемі буття. Крім того, Маллярме належить цілий ряд юнацьких поезій та досить великий цикл т. зв. "Принагідних віршів" (*Vers de circonstance*).

Одну із ранніх своїх поезій "Замок Надії" (*Le Château de l'Espérance*) поет, здається, мав намір надрукувати поруч із кращими своїми віршами (див. "*Oeuvres complètes de Stéphane Mallarmé*", Editions Gallimard, 1945, стор. 1392-1393). Тому що вона справді вирізняється певною зрілою досконалістю, подаємо тут її український переклад:

Крізь пахощі твоєї шкіри
Твоє волосся підвелось,
Мов білий прапор зводив хтось
Від сонця в золоті без міри.

Б'ючи безсило в барабан,
Від сліз моїх скупий на згуки,
Забуло серце давні муки
І, кіс твоїх порвавши бран,

В атаку мчить — од щастя п'яне,
Що, в крові скупане густій,
Воно (цей прапор — золото мрій)
На темний замок з міді стане,

Де від байдужости в сльозах,
Надія в марному просторі
Чужий для себе зводить шлях,
А ніч, мов кіт, ховає зорі.

Щождо "Принагідних віршів", то вони в переважній більшості складаються з різних коротких (чотирирядкових або дворядкових) альбомних записів, присвят і начерків на жіночих віялах. З-поміж п'яťох речей у сонетній формі, що також увійшли до даного циклу, варто згадати наступну (в оригіналі її подано під заголовком "Pour un bapême"):

ПАННІ МІРАБЕЛЬ НА ХРИСТИНИ

Хоча цим носиком, хитрухо,
Що в звабний регіт потонув,
Якого тільки ждало вухо,
Бо за мережкою він був,

Інстинкт, прославлений ріднею,
Ви вчули згорда, а проте
Подібність розумів, що нею
Ви власну бабцю утнете,

Хай купіль не приймає з Вами,
Аби, довершена вкінєць,
Вона з'явилася словами —
Жива, як чистий вітерець:

Не буде зайвою ніколи
На язика Вам дрібка соли!

ТОСТ

Хоч цей сонет був написаний у 1893 р., Маллярме помістив його на початку збірки як своєріднемотто: в ньому він підкреслив усвідомлену вже свою провідну роль серед поетів і письменників молодшого покоління. Порівняний з морською піною та співом сирен, він відіграв роль промови, що в його формі Маллярме виголосив її на банкеті, організованому журналом "La Plume". Образи рифів і зірок, які символізують труднощі й радощі досягнень в артистичному житті, дуже часто зустрічаються в творах Маллярме.

З деякою прикрістю тут варто звернути увагу на те, що в даному сонеті рими подані, так би мовити, в "оберненому" порядку: на місці рим чоловічих виступають жіночі, а на місці жіночих — чоловічі. Таке

сталося, на жаль, і з рядом інших сонетів, бо спочатку в перекладача (через недооцінку оригінального римування) був необачний розрахунок опублікувати сонетний цикл "Поезій" Маллярме окремою збіркою, в якій би римування сонетів інтегрувалося за певною схемою. Коли ж на допомогу прийшло згодом докладне читання Поля Валері, що позитивно оцінює навіть традиційне у французькій поезії уникання гіятуса, поробити належні зміни було вже запізно: не знайшлося бажання руйнувати, здавалося, міцно збудовані раніше образи.

ПЕРШІ ПОЕЗІЇ

В цих чотирьох речах Маллярме переважно розробляє мотиви, пов'язані з життям поетів. Хоч він поділяє їх (поетів) на різні категорії ("Неталан") — на тих, що виявляють свою діяльність, окрилені успіхом або, навпаки, охоплені зневірою, на жорстоко розчарованих або ображених, які покінчують своє життя самогубством (наприклад, Жерар де Нерваль?) — він у всіх випадках ставиться до них з незмінною симпатією. В сонеті "Покараний актор" (1861, перший друкований вірш Маллярме) автор застерігає артиста від затрати тих його особливостей (його маски!), які роблять його творчою індивідуальністю.

З'ЯВА

Вражаюча елегантність та ліричність шістнадцяти рядків поезії "З'ява", мабуть, особливо сподобалися й неокласикові Ю. Кленові. Він переклав цю поезію під назвою "Привид" (опубл. у "Віснику", Річник VI, кн. 2, лютий 1938 р., стор. 81):

Зійшов на місяць сум. Ридали серафими,
В диму над квітами буяли запашними.
І плакали скрипки у ангелів в руках,
І звуки танули на синіх пелюстках.
— Благослови цей день і перший твій цілунок:
П'яніючи, я пив гіркої мрії трунок;
Печалі аромат, що враз обвіяв світ,
Я, мрійник, відчував, зірвавши мрії квіт.
На душу лагідно спускався сум урочий.
Самотній я блукав, у брук втопивши очі,
У брук затоптаний, — без цілі йшов, смутний.
І враз на вулиці, в той вечір золотий,
З промінним усміхом і з сонцем у волоссі,
З'явилась ти мені, мов фея златокоса,

ВИБРАНИЙ МАЛЛЯРМЕ

в українських перекладах
та у зразках іншими мовами

Упорядкування
ОЛЕГА ЗУЄВСЬКОГО

MALLARMÉ

Auswahl aus dem Werk
in ukrainischen Übersetzungen
sowie Proben in anderen Sprachen

Besorgt von
OLEH ZUJEWSKYJ

Плянована видавництвом "На горі", Штутгарт 1973 р., публікація "Вибраного Маллярме" в українських перекладах та у зразках іншими мовами. Її не вдалося тоді здійснити через фінансові труднощі.

Вбачає помахи далекої руки, —
І, може, щогли ці, високі та стрункі,
По морю пливучи назустріч темній бурі,
Нахиляться до тих, що в далині похмурій
Без щогли плавають, без тихих островів...
О, серце, слухай спів одважний моряків!

Далі переклад М. Терещенка ("Сузір'я французької поезії",
видавництво "Дніпро", Київ, 1971, стор. 243):

Я весь стомився так! Всі прочитав я книги.
Тікати! Тікати звідсіля! Для птиці скільки втіхи
Серед незнаних хвиль плисти у небесах!
Нічого, — ні садів, відбитих у очах
Чи у моїй душі, що потонула в морі, —
О ночі! — ні промінь, що падають прозорі
Від лямпи на папір, що білизну таїть,
Ні жінки, що, дитя годуючи, не спить.
Я їду! Корабель іде в далекі води,
Він щогли розпустив для дикої природи!
Страшної туги біль від життєвих образ
Ще втішить потиск рук у цей прощальний час!
А може, корабель, що чує люті бурі,
Зламають нанівець морські вітри похмурі, —
Ні корабельних щогл, ні дальніх островів...
І все ж, душа моя, вслухайсь в матроський спів!

ІНШІ ПОЕТИЧНІ ТВОРИ

Цикл "Інші поетичні твори" вважається за центральний і
найголовніший у всій поетичній творчості Маллярме.

ІРОДІЯДА

"Іродіяда", на відміну від "Фавна", ніколи не діждавшись того, щоб
стати закінченим твором, відлунює в собі майже весь ідейний набуток
поезій Маллярме, а з ним і всю їхню розмаїту естетичну проблематику.
Кожен вірш його основної збірки у якійсь мірі перекликається з тим чи
іншим мотивом "Іродіяди" — чи це буде сенсуальність та багата еротика
"Фавна", чи церковна чистота "Святої", чи знесилююча звабливість
блакиті ("Блакить", "Літній смуток", "Вікна" тощо), чи золоті потоки
жіночого волосся (сонети "Волосся полум'я крилатою жагою..." і "Втік

самогубства шал, мов хвиля океану..." або холодна безодня люстра з мертвим буттям та, можливо, досягненим, але незавершеним щастям ("Тривога уночі цю лампу досягла..."). З другого боку, й сам характер Іродіяди, щоб він виявився здатним увібрати в себе найрізноманітніші висловлені в творі ідеї, був скомпонований автором з кількох історичних, біблійних та розроблюваних світовою літературою постатей. Перша з них — це насправді відома в історії Іродіада, що стала жінкою Ірода Антипи, тетрарха Галілеї (нар. 21 р. до н. Хр., помер 39 р. по н. Хр.) після смерті його брата, а її чоловіка Ірода Пилипа, за що її й обвинувачував Іван Христитель у кровозмішенні. Друга — Саломея, згадана лише побіжно, без зазначення її імені, в євангеліях Матвія (XIV, 1-11) та Марка (VI, 17-28) як несвідоме знаряддя в руках мстивої Іродіяди. Тож і Микола Зеров, користуючися, очевидно, євангельськими текстами, в сонеті "Саломея" уявляє її невинною дитиною ("І Саломея, ще дитя (дитя!)..."), хоч подробиці її повнішої біографії, коли вірити Йосифові Флавію («Юдейські старовинності»), були справді надивовижу строкаті. Але найбільший зв'язок із зображеною в його драматичній поемі конкретною поведінкою героїні має постать Салямбо з однойменного історичного роману Г. Фльобера. Тут, зокрема в епізодах, в яких виступає Салямбо з власною нянькою Таанах, наявні ті самі мотиви невинності юної красуні, її страху перед майбутнім, нестерпного запаху парфумів, турбот няньки про невідому їй долю, яка чекає на її вихованку, і, нарешті, — та сама няньчина скарга на старі висохлі груди, що ними вона вже не спроможна заспокоювати свою улюблену пані.

ПОПОЛУДЕНЬ ФАВНА

Після опублікування еклоги "Пополудень Фавна" (1876), що поет розпочав писати під час першого розпалу праці над "Іродіадою" (1865), зробило дану річ одним з найбільш популярних літературних здобутків її автора, не зважаючи на те, що навіть "Сучасний Парнас" відмовився було помістити її на своїх сторінках. У 1894 р., як відомо, ще за життя Маллярме, Кльод Дебюссі написав знамениту однойменну прелюдію, не оминаючи в ній, згідно з його власним твердженням, жодного слова, жадного навіть ледве схопного поетичного образу цього чарівного твору.

НАДГРОБНЕ СЛОВО

Як ушанування пам'яті поета Теофіля Готьє (1811-1872), Маллярме опублікував цю поезію разом з творами цілого ряду інших авторів у

збірникові "Гробниця" (Tombeau, 1873). Розміром своїм (56 рядків) "Надгробне слово" належить до найбільших його творів. Однак у ньому, замість тільки самого ритуалу вшанування померлого (так як і в його сонетах, присвячених різним видатним особистостям — П. Верленові, Е. По, Ш. Бодлерові, Р. Вагнерові тощо), на перше місце виступає проблема поетичного мистецтва чи, власне, поезії, яка стає вічною через затрату свого зв'язку з дочасним, себто — з самим життям.

ПРОЗА ДЛЯ ДЕЗ ЕССЕНТА

Це один з найголовніших і найскладніших творів Маллярме, присвячений тому ж самому питанню, що й "Надгробне слово". В нім доглибинно висловлюється його *ars poetica*. У наш час існує вже чимало просторих розвідок, у яких детально розглядається поетична концепція Маллярме, що на ній побудований цей його шедевр. Для прикладу слід назвати хоч би дві англomовні праці: Малколма Бові "Mallarmé and the Art of Being Difficult" (Cambridge University Press, 1978) і Маршала Олдса "Desire Seeking Expression: Mallarmé's "Prose pour des Esseintes" "French Forum", Lexington, Kentucky, 1983.

АРІЄТА I, II, Войовнича

Після "Простацьких пісень" і грайливого "Листа до Вістлера" подані в збірці "арієти" (1, 2 і Войовнича) — як свого роду *intermezzo*, що реалізується передусім у першій з них, де поет, насолоджуючись самотою і віддаленою від урбаністичного світу природою, може спокійно споглядати, як його кохана, схожа на білого птаха, поринає десь у прохолодній воді. Щоправда, в другій арієті з'являється вже й читач тодішнього либонь Умберто Еко, якому він висловлює дещо драматизовані власні сумніви з приводу ролі, що її може відігравати в "глухому" житті сантиментальний шіллерівський поет. Але в третій, войовничій, арієті — все зникає, і самотній поет, тепер уже вдома, сидючи біля каміну, турбується тільки про те, щоб згаданий читач не відвідав його і не висловлював йому своїх "симпатій".

Як було згадано в передмові, переклади Володимира Державина сприймаються часом наче несвідомі пародії. Однак, не зважаючи на їхню мовну негомогенність, подаємо тут для зацікавлених також і його переклад двох арієт. Надруковані вони були в "Сучасній Україні" ("Література, мистецтво, критика") ч. 5 (82) - 7. 3. 1954 р., стор. 8.

I

До самотніх сільвет хист
Десь без лебедя й тла рік
Віддзеркалює праветхість
В зорі що його відрік

З зверхньої я авреолі
Що й рукам не досягти
Й що не раз у небі ролі
Барв з злот заходу містить

Та вповдовж замлінно лине
Наче спалих блиск білизн
Птах побіжний чийсь як плине
Екзальтований поблиз

Той що став тобою в хвилі
Ликувань твій голий вилив

II

Нездоланно мусів був
Як туди надія пряне
Вибухнуть понад юрбу
Із шаленством і мовчанням

Голос чуждий листю древ
Або лунами забутий
Того птаха що ніде
Вдруге за життя не чути

Лячний музикант-ізгой
(Те кінчається в хитанні —
Чи з моїх уст чи з його
Гірше бризнуло ридання)

Тятий, чи єством не всім
Десь зостане на стезі!

КІЛЬКА СОНЕТІВ

З циклу "Кілька сонетів" (у якому виступають тільки чотири — але справді незрівнянно досконалі сонетні композиції) якраз другому сонетові пощастило стати майже універсально відомим еталоном усіх високих досягнень символістичної поезії. Часто виступаючи під назвою "Лебідь" у літературознавчих есеях, передруках та перекладах, він спопуляризувався також і завдяки образотворчому мистецтву через прямі й непрямі звернення майстрів його до відповідної теми, починаючи від екстатичних послідовників Гюстава Моро та Оділона Редона і кінчаючи, скажімо, бельгійським символістом і раннім сюрреалістом Леоном Фредеріком (1856-1940). Картина цього останнього "Гірський потік" (Le Torrent), яка являє собою частину триптиха "Все вимерло" (Tout est mort), де рожевими й синіми фарбами зображено великий водний простір, заповнений незчисленними тілами мертвих дітей, серед яких плавають живі лебеді, викликає почуття неймовірного жаху. Але образи живих лебедів все таки подають нам надію: здається, що вони зможуть оживити і цих дітей.

Цікаво, що й український поет Михайло Драй-Хмара, подібно до бельгійського маляра, познайомившись з прославленим сонетом Маллярме, не відтворив його в адекватній віршованій українській версії, а, на базі його змісту, написав власну сонетну композицію-парафразу під назвою "Лебеді" і присвятив її "своїм товаришам" — "п'ятірному гронові" неоклясиків. Ось як вона звучить:

На тихім озері, де мріють верболози,
давно приборкані, і влітку й восени
то плюскоталися, то плавали вони,
і шії гнулися у них, як буйні лози.

Коли ж дзвінкі, як скло, надходили морози,
і плесо шерхнуло, пірнувши в білі сніги, —
плавці ламали враз ті крижані лани,
і не страшні для них були зими погрози.

О, гроно п'ятірне нездоланих співців,
крізь бурю й сніг гримить твій переможний спів,
що розбиває лід одчаю і зневіри.

Держайте, лебеді: з неволі, з небуття
веде вас у світі ясне сузір'я Ліри,
де пінить океан кипучого життя.

Пишучи про цей факт у житті Драй-Хмари, В. Порський (проф. В. Міяковський) у статті своїй "Лебединий спів" ("Київ", ч. 1, Філядельфія, 1951, стор. 32-33) згадував, що останній "поетичний виступ М. Драй-Хмари, його справжня "лебедина пісня", був таки необережний. Але спочатку важко було це врахувати. В грудні 1928 року, себто якраз у той час, коли з Харкова до Києва приїздив В. Коряк закликати советську громадськість "не датися на гачок підступної ворожої ідеології", в альманасі "Літературний ярмарок", що знаходився під ідеологічним впливом Миколи Хвильового, виступив М. Драй-Хмара із своїм сонетом "Лебеді". Виступ цей наробив значного розголосу натяками, як здавалося критикам, на важкі умовини, в яких проходить творчість правого крила української поезії — поетів-неокласиків. "П'ятірнегроно нездоланих співців", що згадується в цьому сонеті, розшифрувала критика як групу неокласиків: М. Зеров, П. Филипович, М. Рильський, О. Бурггардт і сам автор цієї поезії Михайло Драй-Хмара".

Один з критиків, Микола Новицький, що його далі (стор.35) В. Порський цитує в своїй статті, твердив (називаючи цей майстерний твір "сонетиком"), що якби вірш "...з'явився років двадцять-п'ятнадцять тому, коли "приборканим" було робітництво і селянство, він був би нам попутницьким. Ми тоді тільки б завважили авторові, що, співчуваючи його настроям "дерзання", ми не радимо відволікати увагу пригноблених до "сузір'я Ліри" та покладатись на могутність переможних співів (співочі товариства), бо для робітництва є кращий спосіб вийти "з неволі, з небуття": це — клясова бойова організація і підготовка до рішучих революційних боїв".

Після подібних виступів "клясово свідомої" критики М. Драй-Хмара змушений був виправдовуватися перед радянськими читачами, пишучи в "Пролетарській правді", що його, на жаль, невірно зрозуміли і що, створюючи своїх "Лебедів" під впливом Маллярме "Le vierge, le vivace et le bel aujourd'hui...", якого він тоді теж переклав, він мав на увазі п'ятох тогочасних французьких поетів, членів так зв. "Абатства" — Жюля Ромена, Жоржа Дюамеля, Шарля Вільдрака, Рене Аркоса та Олександра Мерсеро. Драй-Хмара також указував на те, що згадані поети недавно побували в Радянському Союзі, а на батьківщині заснували Крейтельську комуну. Однак, як відомо, все це йому не допомогло. Не допомогло й надрукування в IV-ій книзі "Літературного ярмарку" точного перекладу відповідного сонета Маллярме. Через 5 років він був засланий на Колиму, де так само, як і двох інших його побратимів — двох гарних лебедів на Соловках — М. Зерова і П. Филиповича, в страшних умовах концентраційного табору, в холоді та в голоді скінчилося його життя.

Після нью-йоркського опублікування "Поезій" М. Драй-Хмари 1964 р., у 1969 році з'явилося нарешті в Києві видання його поезій і перекладів під назвою "Вибране". За цим виданням ми й подаємо його переклад прославленого сонета:

Краси пречистої безсмертний гордий син,
ударом п'яних крил чи ти розіб'єш нині
забуте озеро, де покриває іній
прозорий зльотів лід, що не дійшли вершин?

О, лебедю, згадай, ти був і є один
прекрасний, та дарма змагатися в пустині:
ти в пісні не сказав, в якій це жить країні,
як мертвої зими засяє сонний сплін.

Ти шиєю струснеш білясту агонію,
одкинеш безміру просторів цих стихію,
але не жах землі, що крила полонив.

І як мара в імлі леліє сяйвом срібним,
холодним сном зневаг навік себе ти вкрив
о лебедю, в своїм вигнанні непотрібнім!

Як уже згадувалося, даний сонет під назвою "Лебідь" переклав і Микола Терещенко, помістивши його в своїй дуже цінній, хоч і нерівній за виконанням, двотомовій антології "Сузір'я французької поезії". Ось його переклад:

Безсмертний, чарівний, скажи, невинний, ти
Ударами крила чи зможеш розламати
Це озеро міцне, де мріє крізь загати
Прозорих зльотів лід, у сяйві красоти!

Як лебедю в житті цей сон перемогти?
Немає більш йому надії заспівати
Про край омріяний і прибраний у шати,
Коли кругом нудьга і крижані світи.

Тремтяча шия снить у білій агонії.
Розбити б простір той, що в інеї завіл
Але гнітить земля, і падає крило.

Мов привид, що застиг в блискучім пориванні,
Самотній лебідь вкрив своє ясне чоло
Презирства гордим сном у марному вигнанні.

ІНШІ ПОЕЗІЇ ТА СОНЕТИ

Заклучний цикл збірки "Інші поезії та сонети", хоча й складається з самих тільки 7 сонетів, названий так, очевидно, з тих причин, що деякі з них Маллярме вважав за сонетоїди.

ЧИ ШОВК ОТОЙ, ЩО СЯЯВ ЦІЛИЙ ВІК...

Цей сонет, що постав у 1885 р., мав ще кілька інших (написаних раніше) варіантів. Один з них (як основний) подаємо тут у нашому перекладі:

Ще споконвіку не було
Тканин подібних і немає,
Як те волосся, що спадає
Тобі на зоряне чоло.

А я, видющий, між порт'єр
Аби не бачити Ніщоти,
Його, не похоронів цноти,
Уздрів би саваном тепер.

Та як заслон порожню втому
Шукає тьма, щоб мати в тому
Стан мертвих і о, з цих кіс покров

Зірки душі, але ж і злої
Буття принади у розвої:
Мій страх і рація відмов.

У 1952 р. в "Сучасній Україні" ("Література, мистецтво, критика"), ч. 17 (42), переклад цього варіанту був надрукований також В. Державиним. Він з'явився в парі з іншим сонетом, ("Хмарам не виречений мсти..."), що в нашій версії має початковий рядок "Затятий хмарою мов ніч...". Нижче — ці два сонети в перекладі В. Державина:

I

Хмарам не виречений мсти
Долішнім лявами й базальтом
Рівно ж усіх лун рабські альти
Авралу рогом без мети

Яких аварій погреб (ти
Це знаєш піно й ллєш емаль тут)
Одну й останню з решти кштальту
Касує щоглу нагоди

Чи те що лют з недорахуби
Якоїсь зверхнішої згуби
Весь глиб безодні марний звив

Під волосини білі трени
Корисливо заволодів
Плоттю дитинною сирени

II

Од Сходу бивого Часів
Ніяких тканей прийшла харта
Розламу голих кіс не варта
Що без оздоб тебе посів

Серед портьер аби не скрізь я
Ніщоту бачити саму
Волів би саваном той жмут
Очима стомлений від тризен

Та поки загорти несталі
Хвиль тьманих сховом чи не стали
Вже неживихі волосся плат

В душі (божистий промінь вроди)
Лише Буття злі іскри родить
Мою відразу й резигнат

До своїх перекладів В. Державин подав наступну примітку: "Ці два сонети належать до останньої і найменш приступної стадії в поетичній творчості Маллярме. В першому з них, за авторовим задумом, синтаксис і, зокрема, словолад відтворює (поза глибшим метафізичним сенсом віршу) хаос суднотрощі. В другому, що опублікований лише посмертно, 1946 року (можливо, через те, що це, власне, не сонет, а сонетоїд), варто зазначити, що слово "Ніщота" в 6 рядку подане в оригіналі з великої літери".

Крім сказаного в примітці В. Державина, треба ще згадати той факт, що, на думку дослідників творчості Маллярме, ранній варіант сонета "Чи шовк отой, що сяяв цілий вік..." (*De l'Orient passé des Temps...*, в нашому перекладі — "Ще споконвіку не було...") є цікавою ілюстрацією до проблеми розвитку у Маллярме контрастного зіставлення *de chevelure et de drapeau* — мистецтва й буття, які завжди виступають у нього у войовничій непримиренності. При цьому підкреслюється також і складна символіка поезії "Замок надії" (див. цит. "*Oeuvres complètes*", стор. 1500-1501).

Stephane Mallarmé n'est pas étranger au lecteur ukrainien, son nom lui est connu depuis longtemps comme étant celui d'un des plus éminents poètes français du milieu du siècle dernier, ainsi que le nom du chef de file du symbolisme dans la littérature mondiale. *Les Fleurs* (Цвіти) est la première de ses œuvres à avoir été traduite en ukrainien; la traduction parut en 1903 dans un livre de Vassyl Chtchourate: *La Poésie du XIXième siècle* (Поетія XIX віку). Près de trente ans plus tard, une autre œuvre célèbre de Mallarmé, *Le vierge, le vivace, et le bel aujourd'hui*, que de nombreux chercheurs et traducteurs appellent *Le Cygne*, devait être à la fois la cause d'une vraie tragédie et «le chant du cygne» de tout un mouvement littéraire naissant de la littérature ukrainienne, le mouvement du néo-classicisme. La réminiscence du «Cygne» dans sa création poétique valut au néo-classique Mykhailo Draï-Khmara d'être accusé de tous les crimes possibles et imaginables envers l'idéologie et la politique du régime stalinien de l'Ukraine. Peu après, Draï-Khmara et la plupart de ses collaborateurs ou disciples furent arrêtés et emprisonnés dans des camps de concentration polaires où ils périrent au milieu de «glaciers» bien plus sinistres que celui «transparent» dépeint par Mallarmé dans son sonnet.

Il fallut attendre les années cinquante et l'émigration pour qu'un groupe d'hommes de lettres ukrainiens se remettent de nouveau à la traduction de l'auteur de ce fameux «Cygne». Si utile et longtemps attendu que ce travail ait été, ses résultats immédiats furent peu notables, à cause surtout de la mort prématurée de son promoteur le plus enthousiaste, le professeur Volodymyr Derjavine.

Aussi pourrait-on affirmer que cette première traduction complète des poésies de S. Mallarmé en ukrainien, dans cette édition bilingue, est vraiment un accomplissement sans précédent de la création littéraire ukrainienne dans le cadre d'une tradition, déjà bien établie, d'assimilation du précieux héritage littéraire de cet illustre poète symboliste français.



Олег Зуєвський—поет, перекладач, професор Альбертського університету. Народився на Полтавщині /с. Хомуць Миргородського району/. Чотири роки студював у Харкові журналістику, але навчання своє завершив у Пенсильванському університеті /США/ на Відділі балтійських і слов'янських мов.

Крім оригінальної творчости /друковані збірки поезій "Золоті ворота" й "Під знаком Фенікса" і недруковані—"Кассіопея", "Парафрази", "Голуб серед ательє"/, він публікує багато своїх перекладів з європейської та американської поезії. У 1971-73 рр., разом з Ігорем Костецьким, видав по-

українському та іншими, передусім слов'янськими мовами, великий /2 тт./ вибір творів німецького поета Стефана Георга. Тепер підготовляє до друку повний переклад поезій Поля Валері та "Португальські сонети" (Sonnets from the Portuguese) Елізабет Барретт Браунінг.

Oleh Zujewskyj, poète, traducteur, professeur à l'Université de l'Alberta, est né à Khomoutets, village du district de Myrhorod, dans la région de Poltava. Il étudia le journalisme pendant quatre ans à Kharkiv, mais compléta ses études aux États-Unis à l'Université de Pennsylvanie, dans le département des langues baltes et slaves.

Outre ses œuvres propres, deux livres de poésies: *Les Portes d'or* (Золоті ворота, 1947) et *Sous le Signe du Phénix* (Під знаком Фенікса, 1958) et plusieurs recueils dont les poèmes sont parus séparément: *Cassiopee* (Кассіопея), *Paraphrases* (Парафрази), *La Colombe dans l'Atelier* (Голуб серед ательє), il a publié aussi de nombreuses traductions de poésies européennes et américaines. Dans les années 1971-73, en collaboration avec Eghor G. Kostetzky, il fit paraître, en ukrainien, et autres langues, principalement slaves, deux tomes volumineux d'œuvres choisies du poète allemand Stefan George. Prêtes à paraître bientôt, sont la traduction ukrainienne complète des poésies de Paul Valéry et celle des *Sonnets de la Portugaise* d'Elizabeth Barrett Browning.